

DOLENJSKI LIST

Prvi maj nam je vsem pri srcu, ker je praznik dela, te največje ljudske vrednote, s katero bogatimo materialni svet in tudi sami sebe. Včasih smo zapisovali na zidove in transparente parolo, ki se nam tedaj ni zdela najbolj uresničena: delu čast in oblast! Obojega je delo neredko pogrešalo. Takrat tudi še ni bilo pogojev, da bi mogli dosledno uresničiti to geslo. Zdaj je drugače: delo je postal gibalo vsega razvoja. Ali bolje: postaja! Samoupravljanje in delitev po delu ustvarjata tiste neogibne pogoje, ki so potrebni, da bi delo postal vir materialne blaginje in napredka posameznika in družbe. Prej je človek lahko samo delal, da je lahko sploh živel. Sedaj pomeni delo človeku mnogo več: zadovoljstvo, srečo in marsikdaj tudi že izpovedovanje sposobnosti, njegove ustvarjalnosti. Razvoj pa gre v tej smeri, da postane delo edino merilo za določanje človekovega materialnega in družbenega položaja. Da bi to dosegli, je treba do kraja izpopolniti sistem delitve po delu in dosledno uresničiti načelo dohodka. Onemogočiti je treba vse oblike prisvajanja tujega dela, ki jih ni tako malo. Vsak naj si zadovoljuje potrebe na podlagi lastne dejavnosti, ne pa na račun drugega. To naj pride v zavest vsakogar. Obsodba izkorisčanja človeka in sadov njegovega dela kot nemoralnega početja naj postane vseplošna. V naši samoupravljavski družbi ne sme biti mesta za brezdelneče, za ljudi, ki bi se radi dvignili nad druge, da bi jim gospodovali in živeli na račun njihovega dela. Tisti časi so minili. Živimo v družbi in času, kjer postaja parola »delu čast in oblast« resničnost. Hoteli bi, da bi jo kmalu uresničili po vsem svetu. Zatorej: ZIVELI PRVI MAJ — PRAZNIK DELA!

Naredko slišimo prispombo, češ saj ni res, da bi človekovi družbeni položaj določala njegovo delo in prispevek družbi. Poglejte, pravijo, zakaj pa so potem tako veliki razločki v prejemkih? Pri tem se ne zavedajo, da se pri nas opravlja razdelitev vseh družbenih možnosti, ne le ekonomskih, le na podlagi dela. Naša družba še ni tako materialno razvita in tudi zavest ljudi še ni na takih stopnjih, da bi že mogli deliti dobrine po potrebah. Da bi to dosegli, bo treba še krepko zavrhati rokave in prenekateri ostanek miselnosti lastninske družbe, bo treba še odpraviti. Dokler pa teh pogojev še ni, moramo razdeljevati dobrine sorazmerno z delom, ki ga je posameznik opravil. To se pravi, da še ni popolno enakost. Ljudje se pač razlikujejo po svojih fizičnih in umskih sposobnostih, zato njihovo delo ni enako.

Ce delo ljudi ni enako, potem je razdeljevanje dobrin nujno neenako. Enakost je tedaj v tem, da je vsako delo merjeno z enakimi merili. Enakost je tudi v tem, da spoštujemo dostojanstvo človeka, ne glede na položaj, ki ga za vzema v družbi. Priznavamo in cenimo ustvarjalnost vsakogar, pa najsiti gre za uslužbenca ali de-

ne bodo ustvarjeni pogoji za delitev dobrin po potrebah.

Kdo bo rekel, češ saj to je nemoralno, zakaj človek ni kriv, če fizično in duševno ni tako razvit kot njegov sosed! Absolutno pravičen sistem delitve po delu res ni. A kaj potem? Ali bi kdo mogel ponuditi drugačen, pravičnejši sistem delitve? Če druge možnosti ni, tedaj je delitev po delu edino mogoč mehanizem in kriterij, tisti most, ki naj omogoči,

da pridemo tja, kjer bo mogoče delitev po delu zamjenati s pravičnejsjo, humanije in moralnejšo delitvijo po potrebah.

Res je: ne živi se samo od kruha. Predsednik zvezne skupščine Edvard Karidelj je na VIII. kongresu ZKJ to povedal drugače:

socializem ne pomeni sa-

kongres ZKJ ali V. kongres ZKS smo pogosto ugotavljali, da je največ deformacij, največ izmaličenj socialističnih načel tam, kjer nismo dovolj razvili samoupravljanja in delitve po delu. To je res. Marsikje se lahko prepravičamo o tej resnici. Tam, kjer delijo po starem, kjer

mora zamovljenežem postaviti po robu. Socializma ne gradimo z dekretil! Ustvarjajo ga roke in zavest delovnih ljudi. Dokler pa dopuščamo, da je socializem stvar nekaj ljudi, se moramo nujno srečavati s privilegiji, z diskriminacijo, nezainteresirnostjo, osebnim izkoris-

Franjo Stiplovšek: PESEM DELA (iz mape Samac—Sarajevo, 1947)

Tudi to je v zvezi z delom. Zmeraj smo poudarjali, da je treba povečevati osebno in splošno potrošnjo, toda le v korak s povečevanjem produktivnosti dela. Nič koliko opozoril je bilo, da investicije ne smejo presegati naših materialnih možnosti, ker iz sklede pač ni mogoče zajeti več, kot je v njej. Kljub temu pri investicijah nismo poznavali prave mere. Razpasa se je vseplošna laktota po objektih in rekonstrukcijah. Investirati smo začeli, še preden smo imeli zagotovljena finančna sredstva. Razumljivo, da je to moralno privesti do težav v gospodarstvu, ko izredno povečano povpraševanje ni imelo kritja v blagu, v

(Nadaljevanje na 2. str.)

DELO — NAJVEČJA VREDNOTA

mo več kruha, ampak tudi več kulture, več humanosti. Zato ne smemo nikoli pozabiti, da samoupravljanje in delitev po delu sama od sebe ne ustvarja boljših ljudi. Ko rečem sama od sebe, mislim avtomatično. Samoupravljanje in delitev po delu morata biti prezeta z zavestno akcijo ljudi. Delo mora biti tudi činitelj vzgoje in moralnih norm. Samoupravljanje in delitev je treba poglabljati in razvijati naprej, tako da bodo v njunem okviru dovolj plodna tla za rast iskrenosti in zaupanja, človekoljubnosti in razumevanja, strpnosti in vzajemne solidnosti ter pomoči: Ob delu je treba razvijati tovarištvo. Ustvarjati je treba vzdušje, ko človeku delo ne bo v breme, temveč kot sprostitev, kot možnost, da izrazl svojo ustvarjalnost, znanje, vse svoje pobude in predloge, skratka, da se izpoveduje kot osebnost, kot človek.

V pripravah na VIII.

merijo vrednost dela administrativno, tam, kjer so šolska diploma, funkcija in vodilno mesto važnejši od stvarnega dela, tam so počeni odnos, tam človek izgublja zaupanje v prazne fraze o socializmu, dokler se naposled ne zave, da je kriv tudi sam in da se

ščanjem itd., toliko časa, dokler se ne zavemo, da je socializem stvar na vseh.

Nemalokrat si zastavljam vprašanja, kaj je z našim gospodarstvom, zakaj cene tako hitro naraščajo, kdaj se bo ustalila kupna moč dinarja in podobno.

Za 24. obletnico ustanovitve OF

Pred slavnostno uprizoritvijo Kraljeve drame »V agonijs« je na predvečer obletnice ustanovitve OF 26. aprila v Domu kulture v Novem mestu govoril o vlogi OF v NOB naš novomeški rojak, zvezni javni tožilec dr. Franc Hočvar. Govorec o obdobju pred vstajo je omenil, da Dolenjska pred vojno ni imela industrije in proletariata. Komunistična partija pa se je oslanjala predvsem na dnevnarje in mladino. Po zlomu predvojne Jugoslavije je uporniška misel kljub temu posredno na probivalce, ker

ni pred njimi ničesar skrivala in ker jim je prepričala pobudo.

Za kvalitetno uprizoritev Kraljeve drame »V agonijs« v izvedbi ljubljanske drame je vladalo v Novem mestu veliko zanimanje; vstopnice za obe uprizoritvi so bile v celoti razprodane. Hvaležni gledalci so ljubljanske umetnike na obeh predstavah nagradili s prisrčnimi, dolgimi aplavzi — in hkrati z željo, da bi mojstre naše odrške besede kmalu spet videli med nami.

ZA PRVI MAJ,

MEDNARODNI PRAZNIK DELA,

ISKRENO ČESTITAMO VSEM NAROCNIKOM, BRALCEM, SODELAVCEM IN PRIJATELJEM NAŠEGA TEDNIKA TER JIM ŽELIMO PRIJETEN ODDIH ZA PRAZNIKE!

DOLENJSKI LIST

DELO – NAJVEČJA VREDNOTA

(Nadaljevanje s 1. str.)

proizvodih. To je imelo za posledico stalno naraščanje cen, ki mu ni bilo videti ne konca ne kraja. Seveda, to je bilo v škodo življenjskega standarda delovnih ljudi. Osebni dohodki so se sicer povečevali, toda učinek tega povečevanja so snedle naraščajoče cene. Tako se je oblikoval začaran krog, ki ga je bilo treba presekati. To smo storili z odlokom o zamrznjenju cen in z omejitvami potrošnje. Druga izhoda ni bilo.

Ali to pomeni korak nazaj? Če bi razumeli te ukrepe kot trajno rešitev, bi to nedvomno pomenilo nazadovati v našem razvoju. Tedaj bi zamrznjenje pomenilo administrativno določanje cen. S tem bi okrnili samoupravne organe v njihovi samostojnosti in spet bi zadušili vrelec spodbud. Posledice bi bile mnogo hujše od tistih, radi katerih so bili sprejeti ti ukrepi. Zato je treba razumeti odlok o zamrznjenju cen kot začasen, kot ukrep, da bi se umirilo tržišče in da bi ustvarili pogoje za izpopolnitve gospodarskega sistema, ki bi omogočil stabilnejši razvoj gospodarstva.

V čem je bistvo ukrepov? Kakšne naloge nas tedaj čakajo? Predvsem nas čaka naloga povečati produktivnost dela, izrabiti vse notranje rezerve in se prilagoditi pogojem, ki jih terja mednarodno delitev dela. To, kar se sedaj dogaja, naj bo za nas bogata sola. Zdaj smo se menjamo že naučili modrosti dobrega gospodarja, da nobena druga rešitev razen dela ne more prinesi trajnejših koristih. Živeti na račun naraščanja cen — to ni nobena perspektiva! To je nekaj, kar nas prej ko slej udari nazaj. Živeti od naraščanja cen namreč pomeni zanemarjati tehnični in tehnološki napredok svoje tovarne, spregledati skrite rezerve, podcenjevati pobude delovnih ljudi, ne videti v delitvi po delu gibal napredka itd.

Tudi potrošnje vseh oblik nam ne smejo uhajati iz okvira produktivnosti. Vedno se moramo vprašati — kje bomo vzel? Če za povečano potrošnjo nismo kritici v lastnem delu, v rezultatih svojega dela, potem nujno jemljemo drugim. Ne gre pa samo za investicijsko potrošnjo, ampak prav tako tudi za osebno. Ta mora naraščati, življenjski standard se mora dvigati, kot je odločno poudaril tovarš Tito na VIII. kongresu ZKJ, toda ob hkratnem povečevanju produktivnosti dela. Ko pa govorimo o produktivnosti

dela, pri tem ne mislimo samo fizično naprezanje delavca, ampak predvsem modernizacijo tehnološkega postopka in tehnologije, boljšo organizacijo dela, tve po delu, boljše odnose spodbudnejsi sistem deli med ljudmi itd.

Svoje delo je treba meriti na svetovnem trgu

Kaj nas priganjate, Izvoz se nam ne izplača! sem slišal godrnati vodilnega uslužbenca neke gospodarske organizacije. Komur se izvoz ne izplača, naj se vpraša po vzroku. Tedaj bo ugotovil, da se mu ne izplača zato, ker njegova proizvodnja ne dosega svetovne produktivnosti dela. Doseči to raven — to naj bo namen vsakogar. Izvoz ni sam sebi namen. Enakopravno se vključiti v mednarodno delitev dela pomeni povečati sebi in družbi osnovno, na kateri se lahko razvije visok materialni in kulturni standard. Svetovni trg je tedaj prizorišče, kjer se merijo med seboj najvišji dosežki človekovega fizičnega in duhovnega ustvarjanja. Zaradi tega pomenijo prizadevanja za večji izvoz hkrati tudi težnjo po višjem življenjskem standardu. Naše domače tržišče se bo bogatilo vzporedno z našimi izvozniimi prizadevanji. Večji izvoz pod enakopravnimi pogoji pomeni tudi višjo produktivnost dela, pomeni, da se naša proizvodnja uvršča — po kvaliteti in cenah — med vrhove svetovnih proizvajalcev.

Še enkrat: kakšne naloge nas čakajo? Predsednik izvršnega sveta SRS Viktor Avbelj je v ekspoziciji na republiški skupščini te naloge na kratko označil takole:

doseči stabilnost družbe-

Proslava osvoboditve v Krškem

Dvajsetletnico osvoboditve bodo v vsej krški občini proslavljali s številnimi športnimi tekmovanji v raznih društvenih in po šolah. V Krškem bo na predvečer dneva osvoboditve, 8. maja, svečan kulturni program, pred programom pa bo govoril republiški poslanec Milan Ravbar o narodnoosvobodilnem boju in o povojnih gospodarskih dosežkih.

Cesta Pišece – Bizeljsko bo končana do jeseni

Na cesti Pišece–Biseljsko so buldožerji opravili svoje delo. Zdaj pride na vrsto načrtovanje kamena, nato pa bodo na to podlagi nasuli plast gramoza. Krajevna skupnost na Bizeljskem bo gramozi in kamenje dobila v svojem kamnolomu. Lani je odkupila zemljišče in zdaj ga lahko izkoristi za vse potrebe. Da bi delo na cesti hitreje napredovalo, je zaprosila cestno podjetje za drobilec kamenja. Za razvažanje kamenja in gramoza se je že obrnila na domače avtoprevoznike, da bodo pravočasno prisločili na pomoc.

Ce bo šlo vse po načrtu, potem bodo slavili otvoritev

nega razvoja in nadalje izgrajevati družbeni sistem. Razviti je treba bogato dejavnost pri izpopolnjevanju gospodarskega sistema. Do kraja je treba opraviti obdavljenje dohodka kot ugotovljeno neadekvatno poseganje v delovne organizacije. Reševati je treba vprašanje cen, s tem da bi se vzpostavila takšna družbena kontrola, ki ne bo predstavljala niti administrativnega poseganja in kontrole, niti ne bo omogočala anarhičnega oblikovanja cen. Devizni re-

žim se mora še naprej osvobajati administrativnega zajemanja in razdeljevanja inozemskih plačilnih sredstev ter se še bolj prizabiti interesom delovnih organizacij — neposrednih izvoznikov. Ker pa je položaj za rešitev teh nalog vse prej kot ugoden, neposredna vrednost omenjenih nalog in rešitev pa je velika, je mogoč opravičiti tudi ostreje trenutne ukrepe, če bo s tem omogočena uspešna izvršitev nalog pri izgrajevanju sistema.

F. M.

Čez dober mesec: HALO, JUGOSLAVIJA!

Montaža naprav na koaksialnem telefonskem kablu, ki je bil v jeseni položen na vsej razdalji med Zagrebom in Ljubljano, je zdaj zaključena. Naši in švedski strokovnjaki to dни kontrolirajo in merijo delovanje naprav in kabla. Ce ne bo nepredvidenih ovir, bo ob koncu maja ali začetku junija zveza predana v javno uporabo. Najprej bosta zvezana Ljubljana in Zagreb, takoj nato pa bo na kabel priključeno še Novo mesto. Lahko bomo vzpostavljali neposred-

ne zveze z Ljubljano, Zagrebom, Beogradom in vsemi centralami, ki so vezane na omenjene tri tranzitne. Medkrajevne zveze se bodo zaračunavale po impulzih in ne več po minutah kot je bilo do sedaj. Vsak impulz bo stal 20 dinarjev, trajal pa bo tem manj sekund, s čim bolj oddaljenim korespondentom bomo govorili. Od prejšnjih sedem bo Novo mesto zdaj povezano z Ljubljano s 25 linijami, kar bo verjetno popolnoma zadostovalo za nekaj let.

Brestanica za 1. maj in 20-letnico osvoboditve

Pretekli teden je krajevna organizacija SZDL sklicala sestanek predstavnikov vseh množičnih organizacij, da bi se pogovorili o skupnem programu proslavljanja 1. maja in 20-letnice osvoboditve. Za predvečer praznika dela bodo delovne organizacije priedile interne proslave. V elektrarni bodo tega dne proslavljali ob tradicionalnem kresu, ob katerem bo tudi kratek kulturni program. Članom kolektiva, ki so že 20 let v podjetju, bodo izročili priložnostno darilo. Osrednja proslava 20-letnice osvoboditve bo 8. maja zvezcer na sejmiku, kjer bo partizanski miting. Zakurili bodo taborne ogne, zbranemu občinstvu pa bo govoril pravoborec z brestanškega območja. V kulturnem programu bosta sodelovala pionirski odred osnovne šole in pevski zbor Svobode, delegacija pa bo odnesla vence na grobove padlih na pokopa-

Pozdravi iz Valjeva
Iskreno čestitamo za 1. maj in pošiljamo prijateljske pozdrave domačim fantom in dekletom vojakom iz Valjeva: Tine Košmrlj s Potovrha, Franc Rajk iz Brusnic, Ivan Skufca iz Malega Lipja in Anton Zagari iz Ljubljane.

Za 1. maj

pošiljajo tople čestitke z najboljšimi željami vsej domači mladinici v svojem: Andrej Ruperčič, Polde Sladič, Stane Kolenc in Ladi Gregorčič, vojaki v Skopiju.

Čestitka mornarja

Martin Hočvar, domač s Krke, zdaj mornar v Šibeniku, čestita za 1. maj in 600-letnico Novega mesta in lepo pozdravlja domače in dekleta.

Po doligh povojskih letih graditve naše družbe stvarnosti in na pragu 20-letnice osvoboditve je skromna želja po snidenju mnogih nekdanjih borcev prekipela v potrebo, da se zberejo na tovariško srečanje tudi partizanski intendantje — torej tisti nesobični borci, požrtvovalni in skromni tovariši, ki so tudi v izredno težkih vojnih razmerah z nepopisno

Pred srečanjem partizanskih intendantov

iznajdljivostjo storili vse, da so nahranili in opremili našo partizansko vojsko.

Zato je bil v Ljubljani ustanovljen Iniciativni odbor za srečanje intendantov NOV z namenom, zbrati vse živeče borce intendantske stroke NOV in POS na tovariško srečanje, ki bo

19. in 20. junija 1965 v Belli krajini.

V skladu s pripravami za to srečanje vabiemo vse intendance divizij, brigad in odredov ter intendance vseh samostojnih enot Glavnega štaba NOV in POS, da sporočajo svoj naslov in sedanje zaposlitve, kakor tudi podatke, v katerih enotah so delovali med NOB, ter prijavo za udeležbo na srečanju, ki naj jo pošljejo na naslov:

INICIATIVNI ODBOR ZA SRECANJE INTENDANTOV NOV — Ljubljana, Beethovnova ulica 10.

Vsa nadaljnja navodila o srečanju bomo objavili naknadno!

Želje občanov iz Dobrove pod Bohorjem

ci iz Podbohorja nekaj zahtevajo in nekaj dobe!

R. K.

V Orešju bodo odprli novo trgovino

Za praznik dela bodo v Orešju odprli trgovino. Prebivalci si že več let prizadevajo, da bi jo dobili in zdaj se jim je ta želja izpolnila. Svojo poslovalnico bo tam odprlo trgovsko podjetje Krka iz Brežic. Nova trgovina bo oskrbovala z živežem in drugimi vsakodnevнимi potrebščinami prebivalce Orešja, Bizeljske vasi, del Bokovja, Podkunšperk in spodnji del Klanca. Trgovina je v istem lokaluu, kjer je bila že pred drugo svetovno vojno, na Malusovem. Tudi po vojni je bila tam trgovina še leto ali dve, potem pa so bili skoraj dve desetletji brez. Prebivalci so veseli, da sta občinska skupščina in trgovsko podjetje Krka pokazala toliko razumevanja in ustregla njihovim dolgoletnim željam.

„SAJ SE ŠE SPOMINJAŠ, KAJNE?“

V lokalnu me je nekdo rahlo pocukal za rokav. Obrnil sem se. »Sem te videl, pa sem stopil za teboj. Pozdravljen! Koliko časa se nisva videla! No, boš kaj popil? Kaj imaš najraje? Nič? Ne pišeš? Veš, saj tudi jaz ne smem veliko, muči me želodec...«

Beseda da besedo, tovariško toplo kot nekoč, le da je še bolj sproščena: »Kolikokrat se spominim, kako sva skupaj delala na terenu in potem v našem rajonu. Nato si ti odšel nekam v mesto, jaz pa sem ostal doma. Zemlja me je zadržala. In družina. Sestero otrok in žena. Kam bi šel s tem...«

Potem sem prišel tudi jaz do bese. Sodelavca in požrtvovalnega aktivista iz okolice Vinice ob Kolpi sem imel ob sebi. Ne, ničesar ni sem pozabil. Kdaj pa kdaj je tisti kral med vojno skočil domov za kako urico in se vrnil s kosom kružnega kruha. Sredi leta 1944 je dal tudi nam, ki smo bili odvisni predvsem le od menze rajonskega odbora. No, pa bodi dovolj spominov.

»Povej mi, kako kaj živiš po dvajsetih letih osvoboditve?«

»Ce povem po pravici, ne slabo. Samo...«

»Kaj — samo...?«

»Saj veš, starj ostajamo sami na kmetijah. Kaj bo iz tega, kaj praviš? Mladi ne zdržijo. Vse gre...«

»Tudi tvoji?«

»Vsi do zadnjega! Najmlajši se je vrnil od vojakov, pa bo šel še on. Eti pridejo včasih pogledati domov, drugi še tega ne. Še pišejo redko. Ce kaj pomagajo? Beži, beži! Vsak skrbi za sebe. No, pa saj niti ne pričakujem, da me bodo vzdrževali. Z ženo obdelujeva zemljo, kolikor pač moreva. Garava kot živila. Hrane si pridelava dovolj, pit pa tako ne smem veliko. A imam tudi pišča precej. Zdaj dobivam tudi priznavalnino. Osem tisoč na mesec...«

»Malo je to.« rečem.

»Ni veliko, pa sem zadovoljen. Razen tega imam še zdravstveno zavarovanje. Tudi to je veliko vredno. Ni nam sile zdaj, samo ko ne bi bili tako sami na stara leta...«

Krepko sva si spet stisnila roki in moral sem obljudbiti, da ga bom

obiskal na domu. »Pa še katerega pripelji s seboj od tistih, ki smo bili skupaj. Ves sem srečen, ce katerega vidim. Zame je to kot pravnik...«

Gledal sem za njim, ko jo je mahal proti avtobusu. Ostarel je na pogled, v srcu pa je tak kot pred dvajsetimi leti in več: tovariški, odkritosrčen, poln idealizma kot takrat, ko nam je v torbicu prinašal kruh, na vas pa je nosil literaturo, z dolgo italijansko puško prek suhih pleč; še danes je ves navdušen nad vsem, kar smo dosegli v teh dvajsetih letih. Ko bi imel okoli sebe še svojo družino in nekdanje tovariše, le kdo bi bil srečnejši od njega!

☆

Sedeč za volonom sem razmišljjal, koliko je še, kot smo takrat rekli, naših ljudi, naših aktivistov in borcev v vseh, kot je ta, s katerim sem se slučajno srečal v Crnomlju. Nisva se videla ne vem koliko let. Srečanja sva se obrazvesila. Fičo je brundal včasih glasneje, včasih bolj potihno in se čez kotanje razdrapane ceste vzpenjal čez Tančo goro proti Vrhgori. V možganh

Osvoboditev domovine pred 20 leti

V teh dneh in tednih poteka dvajset let, odkar se je končala druga svetovna vojna, ki sta jo v Evropi in v svetu zanetila nemški nacizem in italijanski fašizem in ki je v letih 1939 do 1945 terjala življenje okoli 55 milijonov ljudi. V orjaških bojnih pohodih so Rdeča armada in armada zapadnih zavezničev gonile razbite nemške vojske v Nemčijo samo, pri nas na Balkanu pa so predvsem enote jugoslovanske armade potiskale sovražnika proti severu in osvobajale velike predele naše jugoslovanske zemlje ter v začetku maja nadaljevale svoj zmagoviti pohod proti Trstu, Celovcu in Mariboru. Ta čas so se pri mestu Torgau na Labi 25. aprila 1945 srečale prve enote Rdeče armade z enotami ameriške armade, Rdeča armada pa je oklenila Berlin in ga zavzemala v hudih pouličnih bojih in ga 2. maja z zavzetjem državne pisarne popolnoma obvladala. Že 30. aprila sta v prostorih svoje rezidence napravila Hitler in Goebbels samomor, 7. maja pa so odgovorni predstavniki Nemčije podpisali brezpogojno kapitulacijo nemške armade. Medtem ko so velike enote poražene nemške vojske bežale pred Rdečo armado, da bi se predale zapadnim zavezničevim, so se one nemške enote, ki so bile v Jugoslaviji, do zadnjega trdrovarno upirale zmagovitemu pohodu jugoslovanske armade. Prav v tem tednu poteka dvajset let zadnjih težkih bojev z okupatorjem na Dolenjskem in Notranjskem, ki so se končali z osvoboditvijo Ljubljane 9. maja 1945 in s prodromom naših enot na Koroško, medtem ko je jugoslovanska partizanska zastava že 1. maja zaplapolala nad Trstom.

Od konca septembra 1944 je slovensko bojišče bilo nekako v sredini med nemškimi frontami v Italiji, Jugoslaviji in Madžarski. V širšem smislu sta se na Sloveniju naslanjala desni bok in zaledje nemške fronte na Madžarskem in levi bok ter zaledje nemške fronte v Italiji. Obe ti dve fronti sta bili med seboj in zaledjem povezani preko slovenskega ozemlja s prepletajočimi se zvezami; z jadransko magistralo Graz—Maribor—Celje—Ljubljana—Trst (s krakom mednarodnega značaja Ptuj—Ormož v smeri proti Madžarski in Celje—Dravograd v smeri proti Avstriji) in z evropsko kontinentalno magistralo na odseku Jesenice—Ljubljana—Brežice (s krakom mednarodnega pomena Jesenice—Gorica) ter z več železniškimi in cestnimi komunikacijami lokalnega pomena.

Kot je razvidno, se je slo-

vensko bojišče nahajalo na stiku dveh nemških strateških front, povezanih z relativno gosto komunikacijsko mrežo. Gleda na geografsko-topografski sklop terena so bile te komunikacije zelo občutljive. To prirodno občutljivost pa je v izdatni meri se povečevalo delovanje narodnoosvobodilne vojske, katera je v času, ko so se nemške fronte približevale slovenskemu ozemlju, vse bolj in bolj množila napade na te komunikacije z namenom, da ovira premikanje nemških operativnih rezerv in redno oskrbovanje nemških sil v Italiji. Jugoslavija in Madžarski ozdroma, da prepreči njihovo redno umikanje zlasti z Balkana pa tudi iz dela Italije v smeri proti Avstriji.

Iz tega gledišča je slovensko bojišče postajalo za Nemce od leta 1944 dalje vse važnejše. Zato so največji del

svojih sil v Sloveniji grupirali vzdolž teh komunikacij, medtem ko so za zavarovanje jadranske operativne obone, zaradi neposredne nevarnosti zavezniškega izkrcavanja

ski polki (ti so bili motorizirani, zelo gibki in posebej izvezbeni za borbo proti partizanom), slovensko domobranstvo in neke manjše italijanske fašistične enote, ki so po kapitulaciji Italije ostale na strani Nemcov. Od četniških sil so bili na ozemlju Slovenije ta čas samo štiri manjši odredi, po številu okoli 500 četnikov. Na odsek Postojna—Ilirska Bistrica so po osvobojenju Beograda začeli prihajati razbiti deli Srbske državne straže in Srbskega prostovoljskega korpusa.

Narodnoosvobodilna vojska je v poletju 1944 imela v Sloveniji sedmi in deveti korpus NOV in enote četrte operativne cohne.

V duhu splošnih bojnih ciljev zavezničev in načrta Vrhovnega štaba NOV in POJ so enote narodnoosvobodilne vojske v Sloveniji v glavnem napadale komunikacije.

Nemci so potrebovali komunikacije predvsem za svoj nemotenj umik

V teku oktobra so Nemci okreplili napade na osvobojevanje ozemlje in stremeli, da

časno zaustavile prodore nemških sil, ki so hkrati nastopale v Zasavju, v Savinjski dolini, v Mežiški dolini ali na Pohorju, v Loški dolini in na Trnovskem gozdu.

Medtem ko je bila 18. divizija v bojih v severnem delu Notranjske, je štab 7. korpusa zapovedal 15. diviziji, da se pripravi za napad na domobranske postojanke Šentvid pri Stični, Stična in Višnja gora, od koder je sovražnik ogrožal osvobojeno ozemlje.

Zaradi stalnih borb izčrpavajo se enote 7. korpusa ter 6. in 11. brigade v novembrovem 1944 omajile na obrambo Suhé krajine, sovražnik pa je stremel, da jih odbije čim daje od komunikacije Ljubljana—Trebne—Novo mesto in zlasti od komunikacije v dolini Save. Pogosti napadi enot 7. korpusa na te komunikacije kot tudi na sovražne sile v smeri Ljubljana—Kočevje na eni strani in sovražni napori, da onemogočijo te akcije na drugi strani, vse to je izpolnilo obdobje do konca 1944, pa tudi še kasneje. V novembrovem in decembrovem 1944 so bile 7. korpusa ter 6. in 11. brigade bile v večjih bojih na odsekih Ambrus—Zvirče—Hinje—desni breg Krke (od 6. do 8. novembra), pri Koprivniku in Pričibu (14. novembra), okoli

V Sevnici za 1. maj

29. aprila zvečer bo v domu Partizana osrednja občinska proslava v počastitev praznika dela in obletnice ustanovitve OF. Akademiji bo sledilo predvajanje jugoslovanskega filma iz obdobja NOV »Abečeda strahu«.

Proslave bodo priredili tudi vsi delovni kolektivi in ob tej priložnosti izročili priznanja najzaslužnejšim članom svojih delovnih organizacij. S povhalam in priznani so bodo oddolžili predvsem tistim, ki so se izkazali kot dobri delavci oz. prizadveni in nesobični upravljavci.

V prazničnih dneh pripravljajo sindikalne podružnice skupne izlete v znane izletniške postojanke. Nečesarji so bodo odločili za pot na Malkovec, drugi bodo obiskali planinski dom na Lisci in tretji so se spet namenili na Bohor ali na Brezovico.

Položaj zdravstveno zavarovanje borcev v krški občini

Republiški zakon o zdravstvenem zavarovanju nudi borcem iz NOB, ki imajo priznano delovno dobo z dvojnim štetjem, pravico do polnega zdravstvenega zavarovanja. V krški občini ima odločbe o posebni delovni dobi zdaj okoli 80 borcev — kmetov, ki lahko zategadelj takoj dobijo zdravstvene knjižice. Za približno 180 borcev — kmetov pa bo treba posebno delovno dobo še letos urediti, da bi tudi oni pridobili pravico do polnega zdravstvenega zavarovanja. Večina teh kmetov si odloči o posebni delovni dobi: dolejšje še ni preskrbel, ker nimajo dovolj ostale delovne dobe, da bi lahko dobivali pokojnino.

Voščila in pozdravi

Za 1. maj, praznik dela, želijo vsem delovnim ljudem mnogo uspeha, naši fantje, ki služijo vojaški rok v Beogradu: Ludvik Globecnik, Tone Divjak, Franc Pirnar, Martin Crtalič, Branko Korenič, Jože Hudoklin in Franc Hodnik.

Pismo vojakov iz Novega Sada

Iskrene čestitke pošiljam vsej domači mladini, drugim organizacijam in kolektivom, kakor tudi domaćim, fantje: Jože Hudoklin, Jože Cimermančič, Cveto Kostrevc, Alojz Kolegar, Drago Brezovar in Jože Nagelj.

Metliški fantje čestitajo

Jože Nemančič, Anton Kolegar, Ivan Kočevar, Jože Česar, Slavo Žnidarič in Jože Helc, ki so pri vojakih v Pančevu, pošiljajo za praznik dela prizorne čestitke in pozdrave vsem domaćim mladim, zlasti pa vsem domaćim.

Čestitka iz Vranja

Franc Sila, vojak v Vranju, sicer pa doma iz naših krajev, pošilja za 1. maj čestitke in pozdrave vsem svojim znamencem in kolektivom iz domaćih krajev.

V Črnomlju že izdajajo zdravstvene knjižice kmetom-borcem

Pred nekaj dnevi so v Črnomlju na zavodu za socialno zavarovanje že začeli izdajati zdravstvene knjižice kmetom-borcem. Navodilo, kdo je upravičen do brezplačnega zdravstvenega varstva, je bilo že objavljeno v Dolenjskem listu in tudi v glasilu TV-15. Na Zavodu za socialno zavarovanje v Črnomlju so povedali še, da ni treba vsakemu posamezniku priti po knjižico v Črnomelj, temveč lahko eden dvigne knjižice za več

Izvršni odbor OF Slovenije leta 1945 na Doblički gori v Beli krajini

nja, grupirali reorganizirani 97. armijski korpus, v čigar sestavu sta bili 188. rezervna planinska divizija in 237. pehotna divizija. Osnovno nemško silo za boj proti narodnoosvobodilni vojski v Sloveniji so sestavljali SS policij-

ponovno zasedejo in močnejje obvladajo komunikacije, ki vodijo preko njega ali ob njegovi periferiji. Zato so naše sile bile prisiljene, da se naglo premikajo z enega področja na drugega in pogosto niso uspele, da bi pravo-

Kočevja (od 18. do 20. novembra), in na odsek Občine pri Trebnjem (od 9. do 12. decembra). V drugi polovici decembra sta se 6. in 11. brigada vrnila na Stajersko. V tem času je bila formirana 24. italijanska brigada Fontanote, iz vrst nemških ujetnikov, ki so izrazili željo, da se bore proti fašizmu, pa

Avstrijski bataljon. Ti dve enoti sta začasno prišli v sestav 15. oziroma 18. divizije. Sovražnik je do konca leta 1944 uvrstil svoje položaje vzdolž komunikacije Šentvid — Novo mesto in vzpostavlje nove postojanke, da boj zavaruje promet v tej smeri. Ker so bile glavne sile 15. in 18. divizije odbite na prostor južno od te komunikacije, se je osvobojeno ozemlje 7. korpusa znatno zmanjšalo.

(Nadaljevanje sledi)

Spet in spet sem poslušal tisto ali podobno: »Saj se še spominjaš, kajne? Vem, da bi lahko tudi ti potrdil! V brigadi sem bil, pozneje pa v ujetništvu, še prej pa sem tudi kaj delal za Osvobodilno fronto. Nisem uveljavljal posebne delovne dobe. Misil sem, kaj mi bo to...«

Kaj naj bi na vse to rekel druga kot tisto, kar se mi je poročilo v glavi med potjo: skromnost je več kot očitna pri teh naših ljudeh! In k temu še ugotovitev: krajevne organizacije Zvezne borcev so bile doslej premalo aktivne! Če bo kdo, ki zaslubiš ugodnost brezplačnega zdravstvenega varstva, zdaj morda prezrt ali pa ga bo deležen kdo, ki do tega ni upravičen — kdo bo nosil odgovornost?

Vendar to ne velja samo za Poljansko dolino, za eno ali drugo občino, za to ali ono organizacijo. To velja za vse! Tudi po dvajsetih letih ne sme biti nič pozabljenega! Ne dobro, ne slabo. Marsikaj je v spominih že obledelo, ni pa pozabljen, ker ne sme biti, zlasti ne veliko tovarištvo, predanost mnogih naših ljudi stvari revolucije in osvobodilnega boja, njihova nemajna vera v zmago pravice, v svobodo, vera v nov družbeni red, ki ne pozablja tistih, ki so ga pomagali ustvariti.

pr

so se kot bliski v viharni poletni noči vrstili spominji predvsem na tiste stotine nekdajnih borcev in aktivistov, katerih življenska raven še ni rešena ali pa je rešena samo polovično. Spomnil sem se na sto in sto vдов ter staršev padlih borcev, ki so v enakem položaju. Skozi vse prebliske spominov se mi je od nekod prikradlo vprašanje: ali niso morda vsi ti naši dobri ljudje ob vsej svoji poštenosti in predanosti naši revolucionarji, vendarle vse preveč prekromni in preveč pozabljeni?

Na krajevem uradu v Starem trgu je bilo polno ljudi. »Na zaslijanje smo prišli...« so mi vsi po vrsti povedali.

»Na zaslijanje?«

»Da, za brezplačno zdravstveno zavarovanje kmetov-borcev gre. Da naj treba vsem v Crnomelju, je prišla na krajevni urad referenčka za priznavanje delovne dobe Dragica Štajdohar iz občine Crnomelj in zdaj tu zaslijuje priče. Pa še šef krajevnega urada Rudi Kobe ji pomaga, da gre hitreje od rok...« Ljudi je bilo toliko, da Dragica klijub prizadovanju ni mogla opraviti vsega dela ta dan. Bo treba še enkrat v Stari trg.

Za ves dan in še dlje bi bilo dovolj gradiva za razgovore z vsemi,

s katerimi sem se tu srečal. Sami znanci. »Vidiš, zdravstveno zavarovanje za nas kmete, nekdanje borce, je velika pridobitev. To je ugodnost, ki je nismo pričakovali. Pa nas naša skupnost le ni pozabila! Toda kaj hočeš, mnogi izmed nas doslej niso uveljavili posebne delovne dobe, da bi pridobili priznan položaj borca. Po pravici povedano: prav tisti naši najboljši še nimajo te priznanj. Zdaj so se zganili. O, kaj pa, tudi taki so se zganili, ki jim pa pravica ne gre. Mi, ki jo imamo že priznano, bomo dali izjave za takе, ki zdaj uveljavljajo to, kar jim gre, če so seveda zaslužili. Po pravici naj bo!«

V gostilni pri Butaletovih in pri Majorletu je tekla beseda samo o tem:

»Kaj misliš, brezplačno zdravstveno zavarovanje — to je velika reč! Tri tedne sem ležal v bolnišnici, pa sem plačal nad pettič. Ze zdavnaj bi si bil moral popraviti zobovje, pa od kod? Le kje bi vzel denar, ko ga je pa zmeraj premalo. No, če bo ta ugodnost, bom skušal priti do zobozdravnika. Zdaj nam je to laže, ko dela tudi v Starem trgu...«

NOVOTEHNA: promet v aprilu precej manjši

Novomeško trgovsko podjetje NOVOTEHNA je v letosnjem prvem tromesečju doseglo predvideni denarni promet, ki se je od lani v tem času povečal za okroglo 50 odstotkov, precej po zaslugi nove blagovnice v Novem mestu, trgovine v Trebnjem in avtomobilskega servisa v Ločni.

Ozajili pa so občuten padec prometa v aprilu, takoj nato, ko so nastopili novi gospodarski odnosi po ukrepih v preteklem mesecu. Podjetje ima na zalogi precej blaga, ki je prišlo v skladisce okrog 22. marca, ter so proizvajalcem zanj poslali že nove cene.

PODGETJE "NOVOLES"
LESNI KOMBINAT — NOVO MESTO
razpisuje prosto delovno mesto
STROJNIKA
parnega kotla v Tovarni vezanih plošč v Straži pri Novem mestu
Pogoji: izpit za strojnika parnih kotlov ali strojvodja JZ. Osebni dohodek se določi po pravilniku o osebnih dohodkih.
Prijave za zasedbo delovnega mesta pošljite čimprej upravi podjetja »Novoles« — lesni kombinat Novo mesto, Prešernov trg 9.
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

SEVNICA: še povečati izvoz!

Delovne organizacije v občini Sevnica so lani precej izboljšale svoje gospodarjenje in povečale produktivnost pri delu. Še vedno pa veliko premalo izkorisčajo delovna sredstva, s katerimi razpolagajo. Ponekod jih ovira obrninski način proizvodnje, drugod spet izročnost strojev ali pa slab organizacija dela. Za leto 1965 nalaga družbeni plan prav vsem velike dolžnosti in jih opozarja na rezerve, ki jih do sedaj še niso znali izkoristiti.

Delovne organizacije so lani precej povečale svoje sklope. Na zaposlenega znaša to povečanje 136 odstotkov. Bruto osebni dohodek so se povečali v primerjavi z letom 1963 za 40 odstotkov. V obrti in komunalnih de-

javnostih so porasli celo za 91 odstotkov. V trgovini znaša ta porast 30, v industriji 27,8, v kmetijstvu 26,7, v prometu 24,5, v gostinstvu 17 in v gradbeništvu 2,4 odstotka. Zvišanje osebnih dohodkov za 40 odstotkov je bilo glede na stvarne uspehe in ostale pogoje pretirano in to nujno vpliva na nestabilnost na trgu ipd.

Skupen izvoz je lani porastel za 30,7 odstotka. Največji porast je doseglo kmetijstvo (50 odstotkov). Sledi industrija z 42 odstotki, obrt pa je lani nazadoval za celih 54 odstotkov. Obrtna dejavnost so izpolnile komaj 18 odstotkov planiranega izvoza. Vsa podjetja, ki pravljajo svoje izdelke na tujih tržišča, torej niso izpolnila planskih obveznosti. Tem-

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Ameriški zunanji minister Dean Rusk je nedavno izjavil, da so Združene države Amerike pripravljene sesti za zeleno mizo in se pogovarjati o tem, kako zagotoviti Kambodži nevtralnost, neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost. No, to so Kambodži zagotovili že na zenevski konferenci, ko se je moral Francija po porazu pri Dien Bien Fuju umakniti iz Indokine; vendar so vpadi na kamboško ozemlje bodi desničarskih sil iz Laos-a budi iz Južnega Vietnam-a in iz sosednje Tajiske zadnje čase vse pogosteji, pa se šef kamboške države princ Sihanuk povsem upravičeno poteguje za to, da bi države, ki so nekoč že obljudile Kambodži neodvisnost, to zdaj znova storile. Zlasti je pritiskal na Sovjetsko zvezo in na Veliko Britanijo — so-predsednici zenevsko konference, naj skliceta še eno tako konferenco. Sovjetska zveza je ustregla in poslala Londonu predlog, naj bi skupno določili datum take konference. London pa se je temu upiral, češ da zdaj ni čas dozorel, da je treba počakati toliko časa, da bi bil zagotovljen vsaj minimalen uspeh take konference in podobno.

Z zaostritvijo vietnamske krize pa se je položaj tudi glede tega spremenil. Velika Britanija je poslala v Jugovzhodno Azijo posebnega odposlanca Gordona Walkerja, ki naj bi proučil, kako bi našli izhod iz vietnamske zagate, ter pretipal mnenja vseh prizadetih. Kaže, da njegova pot le ni bila čisto zaman, saj je navsezadnje zdaj tudi London pristal na to, da bi se pogajali o — Kambodži. Tako bi čisto na druga vrata spravili skupaj vse tiste, ki vedre in oblače v

Vietnamu. Kajti čedalje manj je upanja, da bi sedli za zeleno mizo ter se pogovarjali o Vietnamu. Johnson namreč nočje poslušati prav nikogar in venomer zatrjuje le to, da so ZDA obljudile saigonškemu režimu, da ga bodo branile in da zdaj ZDA le izpolnjujejo to oblubo pa bombardirajo Severni Vietnam, pošiljajo vedno nove cete v Južni Vietnam — po zadnjih ve-

težnjam vietnamskega ljudstva, sta še dodala. In kako prav je potvedal tovariš Tito v svojem govoru v alžirski univerzi, ko so ga promovirali za častnega doktorja prava, ekonomskih in političnih ved! Dejal je, da hočejo zagovorniki sile vsliti vsem deželam svojo nadvlast pod krinko boja proti komunizmu, vsliti hočejo nekolonialistične odnose deželam na poti razvoja, preprečiti vsako napredno gibanje v smeri socializma.

Spol je bil ta Titov govor podrobna analiza sodobnega dogajanja na svetu, posebej pa politike koeksistence, ki si jo najrazličnejše tolmačijo. Dandanes jo priznavajo celo imperialistične sile, to pa le tam, kjer so svobodoljubne sile dovolj močne, kjer pa niso, je zanje konec tudi koeksistence. Drugi spet trdijo, da koeksistence z imperialističnimi državami ne more biti. Po tej pameti je možen napredek samo v vojno. Kam bi to pripeljalo, si ni težko predstavljati, v veselju nemu uničenju. Toda ta isti tudi zatrjujejo, da atomska vojna sploh ni mogoča in da bo tretja vojna bita le s konvencionalnim oružjem. Taka pojmovanja so, je dejal tovariš Tito, popolnoma nestvarna, škodljiva in nazadnjaška, ker omogočajo tistem, ki zagovarjajo uporabo sile v mednarodni politiki, da začenjajo razne lokalne akcije in vojne. Toda če bi vse socialistične sile skupno z vsemi naprednimi in miroljubnimi silami v svetu dosledno izvajale politiko koeksistence, bi bil odnos sil dosti ugodnejši za sile miru in napredka.

Klene Titove besede v tej svetovni zmešnjavi.

Za las bliže pogajanjem

steh so se na bojnem posvetu v Honolulu dogovorili, da bodo povečali ameriško vojsko v Vietnamu na 100.000 mož itd.

Naj bo tako ali drugače, uspeh bi že bil, če bi vsi sedli za eno mizo. Se zmeraj je to bolje, kot pa da se vojna v Vietnamu širi kot plaz, ki je z vsakim centimetrom širši in večji. »V Jugovzhodno Aziji vmesavanja ZDA v notranje zadeve Južnega Vietnam-a in vojaške intervencije proti DR Vietnamu ni mogoče podaljševati brez skrajno nevarnih posledic za svetovni mir,« sta predsednika Tito in Ben Bela zapisala v skupno sporočilo o Titovem obisku v Alžiriji. »Cas je, da se konča s prelivanjem krvi v tem delu sveta s tem, da se takoj začno pogajanja, da bi dosegli miroljubno in pravično rešitev, ki bo ustrezala

KOČEVJE: v prvi polovici maja volitve samoupravnih organov

V kočevski občini se že intenzivno pripravljajo na volitve novih članov organov upravljanja. Ceprav določen zakon, da morajo biti opravljene volitve še aprila, jih bodo izvedli le v nekaterih kolektivih. V večini kolektivov bodo volili nove člane samoupravnih organov v prvi polovici maja, ker so čakali na republiški predpis o volitvah samoupravnih organov. Tu niso upoštevali 15. člena

bolj se bodo morala potruditi za izvoz v tekočem letu. Ustvarjanja deviznih sred-

stev ne bi smeli zanemarjati prav nikjer, ceprav je trenutno donosnejša prodaja

bro premislijo, katere člane bodo izvolili v delavske svete in upravne odbore. Člani organov upravljanja morajo biti res najboljši delavci, široko razgledani, ki bodo poleg problematike delovne organizacije stalno spremljali tudi problematiko svoje občine. Poseben poudarek je treba dati tudi kandidiranju žensk in mladih.

V elektrarni se pripravljajo na volitve DS

16. maja bodo v TE Brestanica volili polovico članov DS, katerim bo potekel mandat. Te dni že razpravljajo po oddelkih o kandidatih in

o tekočih problemih. Prihodnji teden bo sklican zbor volivcev delovne skupnosti, na katerem bodo sestavili dokončno kandidatno listo, predsednik DS pa bo poročal o dosedanjem delu samoupravnih organov. Na volitve se pripravljajo zelo resno, saj čakajo samoupravne organe ob reorganizaciji elektrogospodarstva odgovorne naloge.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

• Spopad med Indijo in Pakistonom. Pretekli teden so se nademo zvrstili hudi spopadi na pakistansko-indijski meji. Pakistanci pravijo, da so incident izvali Indiji, le-ti pa narobe. Vneli so se hudi boji, v katerih so sodelovali tudi tanki. Baje so v Pakistanu odredili mobilizacijo, v Indiji so pa preklicali vse dopuste v vojski. Torej je en nerešen problem in angleški kolonialisti si lahko čestitajo, da so res mojstri v tem.

• Zaostritev na Cipru. V svet je prisla vest, da so cipriški Turki že en teden blokirani v svojih naseljih, da jim spet zmanjkuje hrane in podobno. V Ankari so ostro reagirali ter zagrozili, da bodo izgnali vse Grke iz Turčije, da bodo pravoslavno patriarhijo v Istanbulu posebej ostro nadzorovali, če ne bodo tudi nje izgnali. In tako smo po Cipru tam, kjer smo bili od začetka, kajti nihče izmed tistih, ki so vse skupaj skuhal, ni pripravljen sprejet edino možno rešitev, da se cipriški Turki in Griki pa sami dogovore, kako bodo živel skupaj ter da se taka rešitev najde v okviru OZN.

• SEATO brez Francije. V Parizu se povedali, da na bližnjem sestanku sveta ministrov pakta za Jugovzhodno Azijo (SEATO) ne bodo poslali svojega zunanjega ministra, ampak le opozvalca, češ, da ni prav nič upanja, da bi druge članice sprejele francosko stališče glede problemov Jugovzhodne Azije. Francija je tudi odpovedala svoje sodelovanje na manevrih tega pakta. V Londonu so sklep Francije sobjavljali in upajo, da Francija ne bo zapustila SEATO.

• Udar v Dominikanski republik. Nekaj oficirjev Dominikanske republike v Srednji Ameriki se je uprljalo in jim je uspelo zavzeti vladno palačo. Udar je uspel, uporniki pa pravijo, da bodo poklicati nazaj leta 1963 strmoglavilnega predsednika Boscha. Ta je vnet zagovornik sodelovanja z ZDA. Vlada se je spremenovala, ljudje pa žive tako, kot so došle. Mila je verjetno, da se bo zanje kaj spremeno.

OF - SILA ENOTNE LJUDSKE VOLJE

niti v pozabu. Treba se je zavedati, da ljudje umirajo in odnašajo s seboj v grob podatke in marsikaj, kar bi bilo za zgodovino naše revolucije neobhodno potrebno. — Za novega predsednika Zvezde združenih borcev NOV Slovenije je bil izvoljen Franc Leskovšek-Luka.

• VOLITVE POMENIJO AFIRMACIJO OBCANOV IN PROIZVAJALCEV, je dejala Vida Tomšič v svoji zaključni besedi po poročilu in razpravah o volitvah na deveti seji glavnega odbora SZDL Slovenije. Volitve pomenujajo tudi afirmacijo organiziranih političnih sil. Pri teh volitvah je bil opravljen prehod v kadrovske politike, kakršna ustreza pojavu novih generacij in sistemu samo-

upravljanja. V bližnji prihodnosti pa nas čaka naloga, da poglobimo zvezo med odborniki in poslanci ter občani, kar je nemalo odvisno od tega, koliko bo Socialistična zveza dovolj gibčen in živahen instrument delovnih ljudi. Načela demokratične izbire funkcionarjev je treba uveljavljati tudi pri vseh nadaljnjih volitvah v samoupravnih organach.

• 8. MAJA ZBOR SAMOUPRAVLJAVCEV SLOVENIJE. To bo osrednja republiška prosлавa v počastitev 20-letnice osvoboditve. Zbora, ki bo v novi športni halu v Tiševljiju, se bo udeležilo okrog 6.300 predstavnikov delovnih organizacij, predstavnih organov ter družbenopolitičnih in družbenih organizacij. Na čelu delovnega predsedstva, ki je bilo izvoljeno na deveti seji glavnega odbora SZDL, bo Miha Marinko. Referat »Ob 20-letnici osvoboditve« bo podal Edvard Kardelj. Nato bodo govorili še predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predstavniki skupnosti in delovnih organizacij.

• VI. KONGRES SZDL SLOVENIJE BO MARCA 1966. Sklep o tem je bil sprejet na deveti seji glavnega odbora SZDL Slovenije. Kongres bi dejansko moral biti že letos spomladi, vendar to ni bilo mogoče zaradi VIII. kongresa ZKJ in republiških kongresov Zvezde komunistov. Na seji so sklenili, da je treba takoj začeti z vsehbinskimi in organizacijskimi pripravami na kongres. Treba je pripraviti poročilo in okvirno obdelati vse probleme, o katerih naj bi razpravljal VI. kongres SZDL Slovenije. Vse te in druge naloge (pripraviti bo treba tudi izvolitev delegatov) je plenum zaupal izvršnemu odboru glavnega odbora SZDL Slovenije.

Peter Šobar iz Kočevja:

1. maj je bil praznik želja

Peter Šobar, upravnik muzeja v Kočevju, živi za preteklost, za zgodovino. Ves je zakopan v orumene dokumente, ki jih je čas že dano načel; skupa jih ohraniti, urediti, povezati v smiselno celoto. Naporno in zahtevno delo, ki se mu predaja z vsemi silami.

V ozki muzejski pisarni, polni dokumentov, starin in čudnega vonja, se pogovarjava o minulih časih, dogodkih in ljudeh. O časih, ko se je pričel proletariat v ribnškem in kočevskem koncu zavedati samega sebe, ko je pričel nastopati organizirano in se boriti za svoje človeške in delavske pravice.

Spominjam se, beseduje tov. Šobar, da so v Ribnici svečani praznovali 1. maj leta 1920-21, ko je bil mačestveni proletariat revolucionaren ter pod vplivom Partije in ljudi, ki so se pravkar vrnili iz prve delavske države Sovjetske zvezde. Pod vplivom klerikalne politike in zaradi zakona o zaščiti države pa je delavsko gibanje počasi nazadovalo. Zavedeni komunisti so pričeli preganjati. Spominjam se, da komunisti pri ljudeh niso mogli dobiti niti mleka, ker so se ti bali posledic.

V Ribnici se je leta 1936 prvič organizirala sindikalna organizacija, v katero je bilo včlanjenih okrog 300 delavcev, v režimski sindikalni organizaciji Jugoras pa je bilo le okrog 100 članov. Jugoras nikdar ni mogel začveti, nikdar ni dobil podpore delavcev in je propadel...

To so bili časi nenehnih borb, nenehne bojazni pred hudimi posledicami. Spominjam se, da je bilo treba vsako prvomajsko praznovanje »ukrasti«, priboriti si ga; uporno smo se oklepali našega praznika, pa čeprav le s cvetjem, rdečo kravato, pogumnejšo besedo. Spominjam se tudi 1. maja pri vojakih — 1933. leta. Služil sem pri topništvu in dan pred in po 1. maju smo bili v stalni pripravljenosti, nastopiti proti demonstrantom, proti proletariatu.

Ko je šla Partija s svojimi akcijami po letu 1937 širše med ljudi, se je tudi dejavnost zavednega proletariata povečala. Pri nas v Ribnici je bilo to tliko težje, ker je bilo malo pravih proletarcev, večina napol-kmetov, medtem ko so bolj znane akcije kočevskega proletariata. Malo pred pričetkom vojne smo v Ribnici organizirali novo sindikalno organizacijo — URS, katere duhovni vodja je bila Partija. Sindikat je izvajeval več akcij: dosegli smo, da so delodajalci delavcem na orodnih vajah dajali plače, da so se uveljavile minimalne plače po zakonu, česar podjetniki niso hoteli sprva priznati, zbirali smo rdečo pomor za španske borce, utrjavali Partijo, organizirali društva prijateljev Sovjetske zvezde itd.

Bilo je v tistem apokaliptičnem času, ko se je nek neznanec narodič, zagozen med venomer napako, zemlje lačno germanško in romansko gmočo, prvič zaveden svojih spečih moči; ko se je njegova doslej neenotna masa pričela kristalizirati v vzgibih, da se jim je sam čudil. Vanj vržena iskra upora je bila netilka, ki je zažgala gorivo, katalizator, ob katerem je plamen odpora plamtel iz tisoč let nabiranih moči. Kdo bi verjel, da je tak, tako premočno inteligentni upor pritlikavca proti velikanom sploh mogoč, pa naj bo David še tako bister in Goljat še tako domišljavo omejen.

Zivel sem življenje na najvišjo potenco, čeprav sem premogel le žlico, zobno ščetko in puško. Da, puško, vsakdo bi me lahko ubil, a tudi jaz njega. Kdo bo to vse kdaj opisal izvirno in golo, tako kot je res bilo, v vseh vrhuncih in nižinah, vzponih in padcih, junaštvih in šibkostih? Ga bodo prinesla prihodnja leta, dokler še živimo, ki smo to živeli? Novodobnega Andriča, našega Hemingwaya, da bi napisal izvirno slovensko »Vojno in mir«; ki mu nič ne bi kalilo pogledov; ki bi znal iz svetlih cvetov in trnovih bodic zviti venec, kakor pritiče tej prvi herojski dobi slovenskega naroda, slavolok, ki ga mnogi čutimo, vidimo, naslikati pa ne znamo.

muzike in ves izrazni spektrum klavirja. V Semiču sem našel Chopinove balade, preludije, etude in nocturne, oguljene in razcefrane, a Chopinove. V Crnomlju pa je pri Korenovih stal črn »Foerster« z angleško mehaniko. Kako bi se ustavljal miklu glasbe, mojega drugega dobrega duha, ko prvi, planine, ni bil več dosegljiv. In sem šel.

Moja doba v gledališču je bila najnenavadnejša, kar sem jih živel. Kulturniki so bili zame nov svet, donkihotski in donhuanski hkrati. Vendar je bilo često nenavadno lepo. Doživil sem spontane vzgibe ljudi, navdušenja, kakršna v miru niso mogoča; zanose, ko so sredi nagrobnega govora pademu komandanu Stanetu pripravili v jok celo vodjo angleške vojaške misije, trdega polkovnika Intelligence Servicea; doživetja, ko črnolasa Primorka s tihim kristalnim glasom mirno poje čudovite pesmi, medtem ko modro nebo skrunijo morilski rafali. In sto drugih, tako nenavadnih, da jih podobno kot vso tisto dobro razume le, kdor jo je sam živel. Razčlenjujejo naj pa drugi, tisti ki so namesto ptičje svobode partizana raje izbrali previdno životarjenje za ljubljansko bodečo žico, naredko navešeno s koščki Hitlerjevega kravavega kruha. Po zmagi je lahko biti vojskovodja.

V gledališču sem staknil gripo. Močno me je bila izmučila, zakaj

pa tok, sem se tolažil po gorenjsko. Kartu imam in kompas, mnogo si že prehodil sam, v partizanih in prej, spal v gozdu pod strešico iz vej, v listju, zarit v kopico sena. Tako veš, da se zvezdnato nebo res vrti.

In tako se tudi to pot nisem ustrاشil. Smuči imam, ha, pa mažo zanje tudi: kos čebelnega voska, imeniten »medium«, kot nalač za ta sveži sneg in to srednjo temperatu. Zato sem naposled zavil v čemerni mokri dopoldan. Sprva sem gazi, ko pa se je vdralo globlje in globlje, sem nataknil smuči. Tedaj se je pričela moja kalvarija. Gola drsna ploskev smuči se je brž ovlažila, novina se je nanjo pričela lepiti v vse večjih grudah. Nič ni pomagalo, da sem smuči venomer snemal in strgal z njih primrel sneg, takoj ga je bilo spet polno. Za menoj je ostajala sled, kakor bi bil tam hlačil medved.

Namažem smuči, pa bo šlo, seveda! Pretaknil sem ves nahrbtnik, toda moj »medium« je bil izginil. Pozabiljen v zidanici, izgubljen? Peš se je udiral do kolen, do kobala. Brezupno! Saj ostajam na mestu, sred te nemarne volhke megle, zmotan v mokre veje, zapleten s smučmi v mrežo pasti tenkega bukovja, ki ga je bil težki sneg priognil v tla. Ni in ni šlo hitreje. Ure so minevale, čeprav se je bila moja spet ustavila. Že drugo vojno je preživila, za ocetom še sina, in peresa je imela sirota le še polovico.

Stemnilo se je povsem, pot sledim le še po svitu med drevesnimi kronami. Je sploh še prava? Vedno pogosteje omahuje mrzlo potno čelo na palico, da se umiri divje bitje v prsih, vse teže je kreniti naprej. Tod je nekam redkeje, kaj če bi poskusil poševno navzdol, tako bo šlo hitreje, mogoče kar samo. Tu dolli nekje morajo biti širne kočevarske senožeti okrog Nemške loke. Poskusim zdrsati sneg z drsnih ploskev in glej, gre! Res drsi, pomrznilo je, vse hitreje drsim skozi temo. Se temnejše ploskev švigajo mimo, roki s palicama držim pred očmi, zaradi oči. Pa me zgrabi nekaj za nogo, da se kar razkrehnem, padam, padam, bisaga na glavo, glava v sneg, puška pa po njej, da se zasveti. Prekletstvo!

Dolgo sem se moral kopati iz snega. Z muko sem se pobral. Konč, nikamor več, tu ostanem, tako ali tako. Karkoli poskušam, počilo bo srce, pri kraju je. Obsedim na nahrbtniku. Tiho šelesti vse na okrog, sneži, čutim na čelu. Če bi zakuril? Le s čim, vse je mokro? In nič ne vidim. Mogoče pa le niso daleč ljudje, kaki partizani ali tisti srbski begunci, ki so iz Gorskega Kotara pobegnili pred brati Hrvati, siromašni, da se bog usmili. Ce bi klical? Poskusim, dolgo, brezupno. Tako le še bolj zbadava v prsih. Mrzel pot me obliva, že spet vročica? V roke zebe, seveda, puško držiš,

TRETJA NOĆ

Odlomek iz knjige Franceta Avčina **KJER TIŠINA ŠEPETA**
— Izdala Mladinska knjiga v zbirkni GLOBUS — Delo je
bilo nagrajeno z eno izmed letosnjih Levstikovih nagrad

Pomlad 1944 se je dolgo obiral. Zima je bila sicer mila, da smo se januarja kopali v Kolpi, potem pa je zamedlo vso Kocevsko na metre visoko. Zivel sem tedaj v bazi 13/23, s prizanesljivim nasmeškom imenovanji »Kripelbaza«. Tam sred zadnjih požganj kočevarski vasi nad kolenom skrivnostno Kolpe niže. Ko stela se je skrivala v skrbno prikriti kraški vrtači. »Kripelbaza« zato, ker so nas tam zbrali člane Znanstvenega instituta pri SNOS, same intelektualce, pesnike, muzike in podobno zloto, ki je v borbi le navlaka, po njej pa utegne mogoče kdo le kaj koristiti. pridejali so ji še nas nekaj inženirjev, menda zato, da bi bilo delo bolj realistično. No, ko bi le povsod bili na duhu in telesu tako malo »kripelni«, kot smo bili mitam! Ne morem si predstavljati družbe čudovitejših brihtnežev vseh sort kot te, ki me je — tehniški »corpus alienum« — sprejela medse. Česa vsega sem se primitivni tehnik naučil od njih! Vzgajali pa so me s kaj svojskimi prijetji. Če je tehnik npr. popravil razmajani pisalni stroj, pa se je ta sicer vsem potrebna, a vendar banalna tehniška priprava vseeno še zatikal, je brž slišal takole čez ramo pesniško vzdihenje in hkrati galilejevsko uničujoci »Eppur non si muove!« Če je visoki »direttore« inštituta repetiral svojo italijanko tako, da je ročico zaklepa prijel v levico in nad puško, je bil to kvečjemu suvereni prezir tehnike, ne pa mogoče kako vojaško neznanje. Z nečim pa sem jih le krotil: z ročnimi bombami! Le z njimi v žepu nahrtnika sem jim lahko obvaroval v svojem razvitem nahrtniku skrito slivovko, med, zlasti pa meni smrdljivi tobak. Teh zahrtnih tehničnih napravic so se znanstveniki po zdravem instinktu le bali in so jih raje prepuščali prozačni tehniki. Sicer bi bili popili, polziali, predvsem pa pokadili vse na en mah, saj so nekoč zaradi polovice cigarete, ki je padla v špranjo v podu, hoteli podreti kar celo barako. Tako pa so dobivali vse lepo po malem. Tudi največji duhovi imajo svoje šibkosti...

Iz tega hkrati olimpskega in bukoličnega okolja me je izvlekel poziv, naj pridez za nekaj časa v Crnomelj k Slovenskemu narodnemu gledališču kot — pianist. Že niso trenutno imeli boljšega, pa v sili vrag muhe žre. Šele ob začetku vojne sem pod vodstvom globoko muzikalne učiteljice res spoznal svet

nisem je utegnil odležati! Igralska mi inženirju ni godila, na bazi je čakalo še mnogo pripravljenega dela za veliki trenutek, ko se bo za prvim črnim sesul še drugi, rjava Mohol. Tako sem se nekega dne poslovil; prav, neprav. Bela Krajina je bila kopna, dehtelo je po pomladni, roški gozdovi pa so bili še mrko si. Bele lise so pravile o snegu. Dobil sem si bil tiste zime celo smuči, sila preproste sicer, a imeniten oseben veleslalom sem si napravil z vrha Gač proti Črnošnjicam. Znanec, ki mu je bila vražja laška mina odtrgala nogi, mi jih je bil podaril. Bil sem tudi imenitno oborožen. Neki ranjenec, moj učenec iz oficirske šole GS-NOV in POS, je rad zamenjal za mojo lahko angleško brizgalno krogel svojo strašansko težko puško nenavadne podobe; polavtomat na deset ognjev, mauer munacija, je vedel povedati, imenitna reč, čeprav ne deluje. No, meni je brž. Z mojstri mehaniki v Starih Zagah, ki sem bil prej z njimi delal razne učene vojaške naprave, smo iz daljnogleda laške svetlobne signalne priprave zgradili za moj top celo merilni daljnogled. Prvi ga je okusil rdeči kočevski srnjak. Naša kuhinja ga je sprejela s huronskim navdušenjem. Ob silni večerji se je potem oglasila himna naše baze: »In sončece je vzhajalo« (besedilo Udovič, glasba Pahor, premiera Udè), da je odmevalo daleč naokrog.

Z vso težko robo na hrbu sem krenil. Moj stari ekspedičijski planinski nahrtnik je bil nabit z belokranjskimi dobrotami za tovariše ob Kolpi, pač edini način, da so me, tehnik, vzvišeni humanisti sploh priznavali za homoidno bitje, neke vrste polčloveka. Tako sva hodila namreč moj nahrtnik in jaz pod njim. Mnoga sva jih slišala na najin račun, toda omagala nisva nikoli, tudi v hajkah ne. Le enkrat bi bila skoraj, in o tem naj bo povedano sedaj.

Pod večer sem prikrošnjaril na Mavrlen. Težko je bilo, neodležana gripa mi je legla na srce, ki zanj sicer še vedel nisem. Bolelo je in zbadalo. Prespal sem pri znancih v zidanici, nekolikanj s pomočjo nektarja v zajetnih sodih. Ko sem se ves težak predramil, je bilo sila svetlo. Sneg, težak cunjust sneg, je bil zapadel ponoc. Ti pa trideset kilometrov skozi gozdove do Kolpe, z vso to težko kramo! »No, bo že kok, še zmeraj je blo kok, če ne tok

...Gore so vselej čiste. Kot že reče plamenice nad somrakom izrojene človekove civilizacije sijajo vzvišeno, prek vseh časov. Tudi v čase, ko nihče ne bo več hodil po njih, po tej zemlji. Ko ne bo ne tebe ne mene in nikogar več, ki bi s Turgenjevim še iskal skritih svetlic, kjer le tišina šepeta.

(Iz uvodnih besed v knjigi Franceta Avčina **KJER TIŠINA ŠEPETA**. Avtor je knjigo posvetil »Spominu vseh, ki so padli v gorah za gore.«)

reklo, kdo ve, koliko vročih smrti je že siknilo skozenj. Toda s tem zlodjem mogoče prikličeš ljudi! Kaj boš sicer z vsem bedastim strelivom? Sestkrat pritisneš in vsakič šteješ vmes do deset. Znak »na pomoč«, tako so nas učili pri skavtih. Sest plamenčkov je šinilo v noč, šest udarcev v zrak je udušil mehki sneg. Pa so rekli, da ne deluje, moj polavtomat! Meni deluje, pa še kako! Gorje mu, s komer bi se spogledala zares. Doslej ni bilo treba. Da le ne bi bilo treba, da ne bi nikoli moral dvigniti orožja nad sodelovalcem! Toda sedaj poslušajmo! Trikrat na minuto je odgovor.

Ni ga bilo. Seveda, ti norec, kdo pa se še gre skavte, v tej vojni noči sredi kočevskih gozdov! Pri kraju je tvoja učenost! Ko le ne bi tako zeblo. Ves moker si od mrljškega potu in sedajle se lepo ohlaša, počasi, a zanesljivo. Ko ti pade toplosta pod petindvajset stopinj, boš »še

Dr. inž. France Avčin, eden izmed letosnjih Levstikovih nagrajencev

topel« mrljč, ki ga nič več ne prebudi. Če bi imel tisti svoj angleški plašč! V Crnomlju je, kaka igralka ga nosi sedaj, lepe zlate gumbe ima, pa paradira z njim po trgu. Da, ta bi pomagal. Kaj pa žganje, belokranjska slivovka? Polne čutarice je nosim. Samo malo, samo na konec jezika, srce bo pognalo, zato še ne bom zaspal. Potegnem, še in še. Cudovito, kako greje! Pa če pride konč, bo vsaj topel. Sedaj sedi, uživa, toplo je, še sneg topel.

Koliko jih je že hodilo po tej slovenski zemlji pred teboj. Davno pred teboj. Z ženami, sužnji, živino, z lokom in sulico, s kamnitom, bronasto, železno sekiro v roki. Od štirih pritokov Donave proti morju, Rimski mare velivolum terraeque iacentes so jih vlekli z magičnimi močmi. Hodili so in propadali, kot boš danes ti. Vseh tistih ni več. Kaj potem, če tudi tebe ne bo! Smrt je isto, kar nevede pričakuje vse življenje. Pravilo, da je v snegu topla, mila. In nebeska godba da jo spremišča, muzika sfer te zaziba v nirvanu. Saj, če je to, saj jo slišis, široki akordi, prav nežni, prav rahli, ko da jih poznam, ko da spet Janko v bohinjki Srednji vasi igra na orgle. Le kje se poračajo ta sozvočja? V moji glavi? Vendar, če jo zaslužem v levo, prihaja z desne. Če v desno, pa z leve. Svojo smer imajo, nekje nedaleč od tod nastajajo, in ne v moji domišljiji. Resnična glasba je, ne le utvara.

Zdranim se, res je, akordi rahlo valovе v meni skozi temo, tu pod meno nekje se rojevajo, nedvoumno. Muzika, k njej! Kjer je glasba, tam je človek, od vsega živega jo pozna le on. Dvignem se, še to poskusim, samo palici vzarem. In puško seveda. Sicer pa, če so ljudje, so le naši. Odtavam za zvoki navzdo skozi gozd. Lažji sem, le malo se udira. Bliže zveni, vse bolje slišim. Kaj ne visi tam v temi nekaj svetlega? Seveda, le naprej, sveti se. Zid je to, za njim nekje zveni. In nekaki križi ob zidu. Cerkev! Odrinem vrata. Iz medle svetlobe done akordi, počasi, slovensko. Vstopim. Na koru igra! Orgle! Le kdo igra? Zylečem se po stopnicah. Star bradat mož sedi za tipkami, stopa na pedala, ob svetu brijave lojenke, neko v bedne cunje odeto otroče mu goni mehove. Ob tej nočni url, kdo ve zakaj, zakaj prav danes? Sedaj lahko sedem. Muzika, drugi moj dobrì duh, hvala ti!

Zbudil sem se na klopi ob kmečki peči za silo popravljene kočevarske hiše, zavit v konjske odeje kot otrok. Dobri ljudje, sami lačni in strgani, celo mleka so mi našli, toplega mleka, kolikor ga je šlo vamo. Misili so, da nimam dna, so pravili. Starca, ki je igral, ni bilo več in njegovega otroka tudi ne. Tako ne vem, kdo je bil, ne vem, kdo so bili. Takrat sem pozabil, pomč sočloveku do zadnjega je tisti čas bila sama po sebi umevna. Kaj bi dal sedaj, da bi vedel!

Svojo kramo sem brž odkril. Streljam od cerkve je bilo vse pod snegom. Padlo je za ped novine, rodil se je jasen dan. Moči so se vrnille, kopriva ne pozebe. Čez Knežjo lipu in Pokštajn sem drsel proti skritim dostopom do Kripelbaze nad Volčjimi stenami. To bo dogodek, naj le vidijo znanstveniki, da jih njenih »elektrica migrante« ni pozabil, do kraja ne.

Smuči je neslo kot na krilih. Zankaj ko sem iztresel nahrtnik, sem prav na dnu, v ogalu le našel tisti nesrečni košček čebelnega voska — smuško mažo.

Pred 30-letnico dragatuških dogodkov

Leta 1935 so padle v boju za ljudske pravice kar štiri žrtve iz kmečkih vrst. Prva Miha Gorše je padel 6. maja 1935 v Dragatušu, za njim pa je padel 19. avgusta Franc Erlah v Kovorju na Gorenjskem, 1. septembra pa Alojz Mavrič v Ljutomeru ter 18. decembra Anton Premelč na Bizejškem.

Povod za dragatuške dogodke so bile volilne goljufije. Po končanih javnih parlamentarnih volitvah 5. maja 1935 je namreč skušala volilna komisija v Dragatušu, ne da bi objavila resnično volilni izid —, odnesti volilne spise z očitnim namenom, da jih ponaredi tako kot da bi zmagal pri volitvah eden izmed teh Jevtičevih kandidatov, čeprav sta dobila oba skupaj kar malo boljši glasovi kot jih je dobil en sam opozicijski kandidat. To sleparje so hoteli volivci na vsak način preprečiti. Protiljudska oblast pa tudi ni držala križem.

To je bili šele začetek odpora slovenskih ljudskih množic proti osovraženi diktaturi. Jevtičeva vlada je 24. junija 1935 sicer padla, toda Stojadinovič — Koroščeva ni bila nič boljša. Ta vlada ima na visti celo tri smrtné žrtve: Franca Erlaha, ki ga je orožnik z bajonetom smrtno ranil na pragu domače hiše, Alojza Mavriča, ki je padel sredi tritoč glave množice

rok, zato je naslednjega dne, to je 6. maja poslala iz Črnomlja še novo skupino orožnikov z nalogom, da omogočijo volilni komisiji njenog goljufivo namero. Ljudstvo pa ni odnehalo. Začelo je zvoniti plat zvona, ki je privabili somišljence iz bolj oddaljenih krajev. V trenutku, ko je volilna komisija pod zaščito orožnikov skušala oditi z volilnimi spisi, se je vsulo načno kamenje. Orožniki so začeli streljati. Pri tem spopadu je bil smrtno zadet Miha Gorše, 55-letni kmet.

Ljutomerski dogodki so po svoji dramatičnosti še najbolj podobni dragatuškim. V presečku 14 dni so se volivci kar dvakrat zbrali v Ljutomeru, da zahtevajo preklic diktatorskih zakonov in uvedbo demokratičnih svoboščin. Na prvem zborovanju 18. avgusta 1935 je bilo okrog 500 ljudi, ki so ob deževjem vremenu, s prepovedano slovensko zastavo, ki jo je nosil Jože Kerencič, demonstrirali po ljutomerskih ulicah, dokler jim poti ni zastavilo orožništvo in jih razgnalo. Na drugem zborovanju pa se je zbralo kar okoli 3000 ljudi, čeprav so bili zastrašeni brodij na Muri, verževalski most in plitvina na Muri, na desni strani Mure pa so orožniške patrulje zasedle dohode v Ljutomeru. Kljub tem ukrepom pa se je glavni trg bolj in bolj polnil. Najprej so poskušali potisniti množico z glavnega trga s prskanjem smrdljive vode. To izzivanje je množico še bolj ogorčilo, zato je vzliknila protivladna gesla. Tedaj so orožniki začeli streljati na zbrovalce. Alojz Mavrič je bil smrtno zadet, v njegovi bližini pa jih je bilo nekaj tudi laže ranjenih.

V znak protesta proti krovoprelitju v Ljutomeru je bilo pa naslednjo nedeljo, 8. septembra 1935 sklicano zborovanje.

Na Glavnem trgu v Ljutomeru in Antonu Premelču, ki je padel na samem, brez pritka.

Ljutomerski dogodki so po svoji dramatičnosti še najbolj podobni dragatuškim. V presečku 14 dni so se volivci kar dvakrat zbrali v Ljutomeru, da zahtevajo preklic diktatorskih zakonov in uvedbo demokratičnih svoboščin. Na prvem zborovanju 18. avgusta 1935 je bilo okrog 500 ljudi, ki so ob deževjem vremenu, s prepovedano slovensko zastavo, ki jo je nosil Jože Kerencič, demonstrirali po ljutomerskih ulicah, dokler jim poti ni zastavilo orožništvo in jih razgnalo. Na drugem zborovanju pa se je zbralo kar okoli 3000 ljudi, čeprav so bili zastrašeni brodij na Muri, verževalski most in plitvina na Muri, na desni strani Mure pa so orožniške patrulje zasedle dohode v Ljutomeru. Kljub tem ukrepom pa se je glavni trg bolj in bolj polnil. Najprej so poskušali potisniti množico z glavnega trga s prskanjem smrdljive vode. To izzivanje je množico še bolj ogorčilo, zato je vzliknila protivladna gesla. Tedaj so orožniki začeli streljati na zbrovalce. Alojz Mavrič je bil smrtno zadet, v njegovi bližini pa jih je bilo nekaj tudi laže ranjenih.

Zrtve, padle leta 1935 iz kmečkih vrst so delovno ljudstvo še bolj spodbujale: slovensko ljudstvo ne samo, da ni prenehalo z bojem proti osovraženim lastnim vladam, temveč je pod vodstvom partije vse bolj odločno vodilo tudi boj proti nacistično-fascistični navezanosti in je tako pripravljeno dočakalo napad na Jugoslavijo 1941, napad, ki je pred dva desetimi leti prinesel nemškemu in italijanskemu fašizmu popoln poraz.

IVAN KREFT

Dragatuš vabi na krajevni praznik

Vsako leto 5. maja praznuje Dragatuš z okolico svoj krajevni praznik. Letos bo to praznovanje še večjega pomena, ker poteka 30 let od velikih ljudskih demonstracij proti staremu jugoslovanskemu režimu. Tedaj so zaradi naprednega mišljenja zaprljali devet vaščanov iz bližnje okolice Dragatuša. Minilo pa je tudi že 21 let, kar je bil 5. maja 1944 Dragatuš bombardiran.

Glavna proslava je letos prenesena na 2. maj, organizira pa jo krajevna organizacija Zvezne borcev. Program pripravljajo člani prosvetnega društva in učenci dragatuške šole. V popoldanskih urah bo domačine in goste zabaval priznani ansambel »Mahovič« iz Zagorja ob Savi.

Obiščite 2. maja Dragatušane za njihov praznik!

M. B.

Prijetno in dobro sem se počutila

V zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani, na Ljubljanskem hortovi 51, najdejo mnogi naši državljanji svoj drugi dom. Ta čas, ko so tam na zdravljenju, so v oskrbi požrtvovanega zdravniškega osebja, ki se trudi, da bi se invalidi čim prej opomogli in se spet usposobili za normalno življenje. Dopoldan mine v koperih, v telovadbi, obsevanjih in podobnem, po izdatem in okusnem kosilu pa se začne popoldan, ki je posvečen družbenemu življenju. V prijetnih pomembnih, ob kinu, televizijskem sprejemniku, ob

ANTONIJA PISANSKY

Ob nenadomestljivi izgubi drage žene, srčno dobre mame in stare mame

ANGELE FISTER

s Slančjega vrha pri Tržiču

se toplo zahvaljujem vsem, ki so jo spremili v velikem številu na zadnji poti, ji poklonili vence in cvetje in izrazili sožalje. Posebno se zahvaljujemo zadružnikom KZ Sentjanž — Tržiče za številne vence, kakor tudi sovaščanom in vsem, ki so nas v težki urki tolazili. Žaluoči: mož Janez, otroci Ivan, Franc, Ivanka, snahe Pavla, Iva, zet Alojz, vnučki Stane in Pavlica in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je za vedno zapustila naša predraga mama, stara mama in tetka

MARIJA GREGORČIC

Lepa hvala vsem, ki so ji ob bolezni kakorkoli pomagali, prav posebno pa dr. Oblaku, sosedji Mariji Selak za nenadomestljivo pomoč in sorodnici Ani Vrhovec iz Ljubljane. Hvala vsem za darovane vence, cvetje in za izraženo sožalje. Posebno se zahvaljujemo organizaciji ZB, ki je poskrbela za lep pogreb, godbo in pevce. Hvala tudi tovarišem, zastopnikoma organizacij ZK in ZB za poslovilne besede ob odprttem grobu. Se enkrat topla zahvala vsem, ki so kakorkoli sočustvovali z nami.

Zaluoča: hčerka Tončka z možem in sinom ter s sorodniki.

Dobovo, Otočec, Ljubljana, Novi Sad, Križe in Trebnje.

Svečan sprejem Kurirčkove pošte v Brežicah

V soboto, 24. aprila, so se vsi brežički pionirji popoldne zbrali v Prosvetnem domu na slovenskem sprejemu Kurirčkove pošte. Pridobili so partizanski miting, združen z nastopom harmonikarjev, pevskih zborov, folklorne skupine in recitarjev. Letošnji sprejem Kurirčkove pošte je za pionirje brežičke občine izredno pomemben do-

Iz Kruševca nam piše

Dragim domačim, prijateljem in znancem vošči za letošnji delavski praznik Matja Grahek, zdaj vojak v Kruševcu.

VSE KMETIJSKE PROIZVAJALCE

NA SVOJEM OBMOČJU,

ZLASTI PA KOOPERANTE,

LEPO POZDRAVLJA IN JIM VOŠCI

PRIJETNO PRAZNOVANJE

1. MAJA

KMETIJSKA ZADRUGA BIZELJSKO

KRŠKO: sredstev za stanovanja borcev je premalo

Občinsko združenje borcev v Krškem ima 12 prošenj svojih članov za gradnjo in obnovo stanovanjskih stavb. Ce bi hoteli ustrezli tem prošnjam, bi potrebovali 115 milijonov dinarjev. Poleg tega pa ima odbor evidentiranih še 171 prošenj kmetov — borcev, ki prosijo za 134 milijonov din, ki bi jih potrebovali za obnovo svojih poslopij in deloma tudi za novogradnje. Občinski odbor Združenja borcev razpolaga letos le s 15 milijoni dinarjev za gradnjo in obnovo stanovanj iz sklada, 5 milijonov pa bodo dobili iz republiškega stanovanjskega sklada. Posebna ko-

boljša delovna mesta in nekaj primerov je na ta način že rešenih. Vsako leto prirejajo tretjega julija že tradicionalno srečanje borcev na družbenem večeru, ko so le-ti tudi obdarjeni s knjižnimi darili. Letos bodo najbrž sli na izlet v Begunje. Vsi bori imajo prednost pri brezplačnem sedemnevnu dopustu v Materadi ali pa na Lisci, žal pa za to ugodnost ni takšna, da ozdvija kot bi ga bilo želeti. Stanovanjski problem borcev so že v celoti rešili, imajo le nekaj prošenj za postopljivost. Stipendijska politika je že pravila stavb na podeželju, za kar pa ni sredstev.

Vsa leta naklonjena otrokom padilih in še živečih borcev. Tu je največ težav z dekleteri, ki niso končala osemletke, po obstoječi zakonodaji pa jih ne morejo zaposlit. Ker je v domači krški občini preveč ženske delovne sile, ne morejo vzeti na delo hčerk, članov kolektiva, ki niso končale osemletke in stanujejo v brežiški občini. Ta problem povzroča nemalokrat precej negotovanja.

ZA PRAZNIK DELA
CESTITAMO
VREM DELOVNIJU LJUDEM,
HKRATI PA PRIPOROCAMO SVOJE
KVALITETNE IZDELKE!
MIRNA
tovarna šivalnih strojev
MIRNA na Dolenjskem

Lahko se zgodi, da bodo tukaj, v tem kupu tovariševe roke spet prijele sošolca — kakor nekdaj v kolu, ki so ga plesali ob prazniku novega meseca. Zakaj se torej prezira? Zakaj se ne poznajo več?

»Natovori ta gnoj!...«

...SS-ovski šofer se bo vsak čas vrnih, Harry pa postopa naokrog in filozofira. Položil je Pinija ob vnožje gomile in se spustil s tovornega avta, da bi naprej natovarjal.

...Kaj pa ta tovorni avto, ki je zdaj pripeljal v taborišče? Nov oddelek SS-ovskih stražarjev? Odkar je tukaj, je že tretjič, da menjajo straže. In novi stražarji so vedno hujši. Videti je, kakor da izstopa nemška svetlolaska.

Ce takole od daleč gledaš v tem tovornjak, je Pinij podoben krompirju, ki se je strkljal s kupa;

čev Luftwaffe v polovici ene izmenje. A Zanvil je bil vedno zadnji govor. Dokler se je še kakšen krojač potil ob stroju za gumbnice, se Zanvil ni gahil od dela. Nadzornik krojačnice Poldek je vedno preveril, koliko je naredil Zanvil: če Zanvil ni postoril dodeljenega dela, kvote ni bilo moč povisiti. Komu vse je pomagal Zanvil iz Lublina! In koliko Židov je na ta način rešil pred Poldkom! Kdo je razvedril in vlival pogum delavcem v krojačnic? Komaj je stopil Poldek iz krojačnice, že se je razlegel njegov glas:

»Židje! Sešimo jih mrtvaške prite! Preživel jih bomo — da bi jih vrag!«

Zdaj leži na tleh »mrhovišča«, podoben slabotnemu, mrtvemu embriju. Tako droben, izsušen je. Niti vlakno na njem ni bilo toliko vred-

SS-ovec je zlezel v tovornjak. Prav nič mu ni bila všeč razvrstitev v njem. Spravil se je nad trupla iz »mrhovišča« in jih zmetal na kup kosti. Nobeno se ni strkljal dol. Kopica se ni niti malo zamaja. Nak, ni bila podobna kupu krompirja. Pinijeve hlače so bile kakor črn madež na kupu kosti. Njegove hlače so bile še vedno vidne, medtem ko je njega samega kup pri priči vskrval vase. Nič več ga ni bilo videti. Od odprtine je bil videti kup tak kot prej, kot da mu ne bi bili dodali niti enega okostnjaka, kot da ne bi bil sprejet vase vseh okostnjakov iz »mrhovišča«. Izginili so v gomilo, kakor da bi jih nikoli ne bilo. Sam madež — Pinijeve hlače — je bil viden na gomili okostnjakov kakor čudaška zaplata, ki se ni hotela zlititi v belino kosti. Zdaj je bil tovornjak spet kot čedna, čisto pometenega prazna hiša. Danes bo treba natovoriti še mnogo »gnoja« iz mnogih taborišč.

SS-ovski šofer je skočil s tovornjaka, vzdignil zadnjo stranico in jo zaluputnil. Delo je bilo opravljeno.

»Se eno truplo je v »mrhovišču« je reklo Harry.

V njegovih očeh je zažarel ogenj. Zavrtelo ga je in začutil je trdo zemljo zbornega mesta pod rokami. Udarec v obraz ga je prikoval na tla.

»Gnoj!« je zarenčal Nemec. »Smrdljiv gnoj!«

SS-ovski šofer je stopil v lopo, zgrabil moža za noge in ga zvlekel v tovorni avto. Harryju je donel okoli glave udarec kakor težki zvonovi, pa ni čutil bolečine. Glava Zanvila iz Lublina se je vlekla po tleh za Nemcem kakor bingljajoča glava ubitega ptiča. »Ne bi hotel, da bi moja žena in otroci vedeli, kako sem tukaj strohnel. Uho, kamor ga je zadel Nemec, je bilo gluho, a prav z njim je zdaj razločno slišal proseči glas Zanvila iz Lublina.

Nemec je pobral Zanvila kakor posušeno zajčjo kožo. Vrgel ga je globoko v tovornjak, zapahnil zadnjo stranico in skočil v kabino. Motor je zabrel. Tovornjak se je nameril proti izhodu in odpeljal na cesto. Med bodečo žico se je vrtincil prah kakor bel dim nad ognjem. Vse naokrog je valovala in se razteza praznina, a vžgani motor je še vedno brnel v Harryjevih ušesih:

Gonj. Gnoj. Gnoj...

Harry se je s težavo pobral stal. Čutil je, da ga moči počasi zapuščajo, kakor drse iz izpite čase poslednje kapljice.

S težavo se je zvlekel do vrat barake.

2

V baraki je bilo temno. S težkimi koraki je stopal med pogradi proti bolniški sobi. Za njim je gledal skočila vrata barake dan kakor prej v temni, polni tovornjak. Tri vrste pogradov so polnil barako do stropa. Kot visok kup mrtvih muselmonov. Poln tovorn-

jak. Udarec na njegovem obrazu je skelet in ni mogel dogmati, katero izmed njegovih ušes je gluho. Baraka je bila prenatrpana in ta prenapolnjenost se mu je nagnetla v ušesa. Na drugi strani lesene kuhinjske pregraje so popivali Nemci. Njihovo veseljačenje je bilo slišati skozi leseno pregrajo. Sprehajal se je po baraki kakor po potujočem, zaprtem tovornjaku, polnem kosti mrtvih muselmonov.

V bolniški sobi so stali na mizi v treh ravnih vrstah vratovi praznih steklenič, drug poleg drugega — nemci, neobčutljivi. Njihova molčanost je še povečala topo bučanje v njegovih ušesih. Ni mogel več prenašati reda in prenapolnjenosti na mizi. Čutil je, da mu ta prenapolnjenost oklepja možgane. Čez belo preplešano posteljo je bila pregrnjena bela rjuha — togo, gladko, brez gubic. Se nikoli ni noben jetnik legel nanjo. Belina rjuhe mu je bila v oči kakor bela mlaka; mlaka krvi — vendar ne rdeča, temveč bela. Mlaka je plaval po stenah in kotih. Iz steklene omarice je zrl vanj kos kruha — cel, nedotaknjen; v ozadju so bile velike bele škatle in nizke aluminijaste škatle, vse natančno razvrščene po velikosti. Ni čutil latke. Ravnodušno se je ozrl na kruh. Tokrat ga to ni razveselilo. Prav nič mu ni bilo mar, če bi ga kdo ukral... Ne bi ga pogrešal. Zvečer bo dobil nov kos kruha. Dva kosa kruha! Vstal je s stola. Zadnja misel mu ni hotela iz glave: dva kosa kruha? Doslej ni nikoli imel dveh kosov hkrati. Pod pazduhu mrtvih muselmonov pogosto najdejo po dva kosa kruha... Streslo ga je. Mrzlično se je tresel. DVA KOSA KRUHA. Naenkrat je začutil, da ima njegovo srce oči. Velikanski oči. In velike solze so mu privrele iz njih: on — on bo imel DVA kosa kruha...

Skozi steklene medicinsko omarico ga je gledal črn kos kruha. Bolan sem! Je pomislil. Kruh je ležal daleč, daleč; njegov — pa vendar ne njegov, brez tistega navdušenja, ki bi ga morala takale rezinu kruha vzbudit v taboriščniku — mrtev predmet. Samo kruh.

Predvsem pazite, da ne postaneš duševni muselmon! Ne obupujte! Ne vdajte se! Potem bodo vaša telesa dlje časa zdržala in ne boste postali telesni muselmoni. Tako dan za dan pridiga jetnikom. On, ki sedi ves dan v zavetju bolniškega oddelka in nič ne dela; on, ki ga ne bičajo; on, ki dobi dvojno mero juhe — njemu je pač lahko pridigati: Drži se. Ne popusti. Toda ali ni zdaj on na tem, da postane muselmon?

Vrata bolniške sobe so bila odprta. V glavi se mu je vrtelo. Počutil se je, kakor da plava skozi temne valove. Moč ga zapušča in breg se vedno bolj oddaljuje. Drži se! Ne vdaj se! Kdo mu bo tu pomagal? Potaplja se. Obala izginja, zdaj se je razblinila v sivo meglo.

KA-GETNIK 135633

baraka s punčkami

kakor da so ga drugi namenoma vrgli raz sebe: ne marajo, da bi se tujeji mešali z njimi. Svojo skrivnost imajo, ki ni za tuja ušesa. Vsa ko taborišče ima svojo skrivnost — skrivnost, ki jih je obdala kakor stene lonca in jih skuhala. Kakšna sled po njihovem prejšnjem življenju naj bi torej še ostala? Vse je do tal pogorelo. Zdaj imajo svojo skupno skrivnost; iz istega lonca so. Smešno. Mladi Pi ni že leži v tovornjaku, medtem ko je njegov oče z lopato v roki še na Baustelle. Prej ali slej ga bo Maček spet zapisal v knjigo. Iče-Meyerjeva glava se sveti pod nebom Baustelle kakor baker. Cudna barva las. Vzbuja pozornost.

Vse po vrsti je zvlekel iz »mrhovišča«. Vsakokrat pa gre mimo Zanvila iz Lublina, kakor da ga ne vidi. Ce bi ga vrgel v tovornjak, bi čutil, kakor da ga je ubil z lastnimi rokami. Proti koncu Zanvil ni več prihajal v bolniški oddelek. Zadnjikrat je prišel s čudno prošnjo: »Prelešnik, pomoč, ki mi jo vsak dan nudiš, nič več ne pomaže. V nobenem primeru ne bom več dolgo trpel. Bolje, da pomagaš mlajšim. Samo eno te prosim: ko boš prišel od tod, prosim te, stopi k moji ženi in otrokom in jim povaj, da me je med delom po nesreči povozila lokomotiva. Ne bi hotel, da vedo, kako sem strohnel...«

V Schwecherjevi krojačnici je bil Zanvil krojaški mojster. Ce je odredil tempo, je obveljala njegova. Imel je močne rjavne roke, čvrsto telo in tople, nežne oči. Vsa bolečina geta je odsevala iz njih. Lahko je naredil gumbnice za 175 jopi-

no, da bi ga tovariši ukradli. Proti koncu je hodil na Baustelle bos. Ko bi bil Harry dal Zanvili svoje čevlje, bi mogoče še živel. Prvi znak muselmonske duše je, da hođi bos po taborišču. Toda poveljnik taborišča bi dobil napad, ko bi viden svojega »zdravnika« hoditi naokrog bosegga. On — »zdravnik« — ni sam svoj gospod. On je postavka v inventarju bolniškega oddelka, njegov nepogrešljivi del. Kakor belo popleskana posteljica; kakor prazna steklenička za zdravila; kakor zdravnik, ki ni sam svoj gospod, a treba je pomisliti, da je bolniški oddelek poveljnikova najljubša igračka. Nidroma, da bi bil Zanvil še vedno živ, ko bi imel čevlje na nogah. Mnogi od njih bi še živel, če bi jim bilo dovoljeno vsaj en dan preležati v bolniškem oddelku. Komu koristi ta postelja? Kakšno korist ima od čevljev on kot »zdravnik«, ki nič ne dela, temveč pohajkuje po taborišču? »Ne bi hotel, da bi moja žena in otroci vedeli, kako sem tukaj strohnel. Ali je mogoče, da je bila ta stvar, ki leži tu na tleh, nekoč Zanvil iz Lublina...«

»Kako je kaj, doktor?«

SS-ovski šofer je prišel iz nemške kasarne s cvetočim obrazom, pijanimi očmi in s črno SS-ovsko čepico potisnjeno na tilnik. Preko črnega jopiča je zapenjal svoj vojaški pas, medtem ko je gledal v tovornjak.

»Kakšna nemarnost!« je zarenčal. »Nobenega reda ni. To je kup gnoja!«

Meštar je pomolil zavitek onemu; na zunanjem papirju so bile sveže krvave proge.

Miklavž se iz prvega ni hotel pisma ni dotakniti. Prestrašeno je viknil:

»Ali si ga? Ali si ga moral?«

»Kaj pa? Ves dan sem brskal po bajti, vsak kot sem pretaknil, vse deske odkril, vse skrinje in omare preiskal, vse cunje premetal, pod streho za slamo segal — pa nič, nikjer nič! Dejal sem, da dedec to pri sebi nosi, in nisem se zmotil. Eno sem mu dal čez klobuk, pa je bilo! Jutri, mislim, da bo dober — vedel itak ne bo, kdo ga je tako trdo potipal. Tebe bo imel posebno v čisilih, Miklavž, he, he, name pa niti nislišti ne more. Pa — daj mi malo pijače; ves dan sem se postil; kaj misliš li, da ima kak pozirek ali kako drobino v koči, ta duša beraška?«

Topolščak je streljal predse.

»Si ga li ubil?« vprašal je zamolklo.

»Menda ne! Jaz mislim, da ima trdo bučo.«

»Tega ti nisem velel — ubijati!«

»I, kaj se boš izgovarjal! Ce naju zalonijo, bodo nuju skupno, brate moj! Sedaj pa daj vina in potem bova braša, kaj je tam notri!«

»Kaj stojiš tu kakor kamen?«

Miklavž je temna in zlobna misel rojila po glavi. Eno hudodelstvo je bilo za njim — kaj, ko bi se ga znebil z drugim? Pogled, s katerim je nanagloma premeril široko postavo Klandrovo, bil je tako čuden, da je meštar osupnil.

A dejal je takoj porogljivo:

»Kaj me meriš, prijatelj? Večji sem in krepkejš od tebe in, če to ni dovolj — je pa to!«

Rekši, je izvlekel velik nož iz stranskega zepa in ga zasukal pred Topolščakom, da je gladko jeklo zasukalo v odsvitu svetilkinem. Oni je srdito stisnil ustni in molče natočil vina v majoliko, katero je Klander skoro na dušek izpraznil.

Janko Kersnik: TESTAMENT

»Bo li še?« vpraša krčmar.

»He, he, da bi bil pijan — kajne? Ej, Topolščak, Klandra ne boš prevaril! Ko bi se jaz napolil, bilo bi pač zadnjikrat; in potem bi me ti zakopal tja v zadnji kot pod tisto veliko kad — tam, kamor je stari tvoj Francozo zakopaval. Saj menda še leže tamkaj. He, he, Klander ni za takšno družbo! Pa sedaj pogledi, če sem li pravo prinesel — škoda bi bilo —«

Vtem je bil Topolščak, ki je jezno gledal prekajnega potepuha, toda niti črhnili besedice, razganil krvavi zavitek in vzel iz njega pismo. Bral je le naslov: »testament« in ga potem vtaknil v žep. Zavitek pa je držal nad svetilko, da je zgorel.

»Pokaži, pokaži!« silil je Klander zlobno.

»Kaj ti mar?«

»Toliko ne ko tebi, he, he! Toda, brate, sedaj pa daj, da bom imel malo drobiža za prihodnji teden — ker pogosto ne bom hodil k tebi — to se pravi, po vsak krajev — rad me tudi ne boš videl, in zato, da bo dalj mir — daj, daj!«

Miklavž je molče izvlekel nekoliko tolarjev iz zepa in jih vrgel na sod pred meštarja.

»No, bo že, bo že! kimal je ta zadovoljno. »Sedaj pa pojdiva lepo venkaj, ti naprej, kakor se spodobi, he, he, — in jaz za teboj!«

Storila sta tako in Topolščak je izpustil meštarja brez slovesa skozi vrata. Le tih, ali srdito klečev je vrgel za njim.

Miklavž ni mogel zaspasti; premetaval se je po postelji sem ter tja in nestrupo čkal jutra. Vendar, ko se je danilo in ko so že prvi žarki juntrnjega sonca posegli v dolino, ni hotel vstati: čkal je nečesa druga, o čemer je vedel, da ne bo dočelo izstalo, novost o ubitem ali ranjenem Tomažu. Je li ubit ali samo ranjen? Poslednje si je nehotje želel, a vendar — ko bi Tomaž znal za to, kar stoji v tem testamentu? Pa — saj ne zna brati in drugega tudi ni povprašal; če je ranjen, okreva in pri Miklavž bo imel zopet dela in jela dovolj. S tem si je samopridnež tolažil vest, ali zaman; miru ni našel, ni spanja. Naposled pa mu tudi ni trebal dolgo čakati. Kmalu potem, ko so bila zahreščala hlevna vrata in zacivilili skripec ob vodnjaku, oznanjujoč, da je hlapec že pri svojih opravkih, čul se je tudi nenavadnen hrum po cesti navzgor, kakor bi teklo nekoliko ljudi z vriščem proti hiši.

Topolščak je bil brzo s postelje in opravljen. Na dvorišču so ga že klicali.

»Miklavž, Omahnetov Tomaž se je ubil,« kričal je eden izmed cestnih delavcev, ki so bili prihiteli naproti krčmarju, stopivšemu iz hiše.

»Ubil se je?« vzkliknil je le-ta osupel — ali takoj bi se bil najrajsi v jeziku ugriznil.

»I — drugi ga vendar niso! S praga je pal vznak, ko je odpiral vrata, menda je bil pijan ali kaj?«

Topolščak, hlapec, dekla, celo teta Urša in došli dñinarji, vse je hitelo navzdol proti Omahnetovemu koči. Tam je bilo zbranih že več ljudi, ki so vsi bolj radovedno nego pomiluje gledali na tleh ležečega starca. Tam, kjer je slonela glava, slučajno ob robatem stranskem kamnu, bila je majhna luža krvi, na pol strjene, in vsi so bili složni v tem, da se je Tomaž udaril

Ob uprizontitvi KOVARSTVA IN LJUBEZNI

V nizu proslav ob 600-letnici Novega mesta je bila minuti teden pomembna uprizoritev Schillerjeve tragedije »Kovarstvo in ljubezen« v izvedbi gledališča DPD Svoboda Dušan Jerib in v režiji Franceta Kralja.

Ze pred 14 leti so to delo na istem odu uprizorili daki novomeške gimnazije v režiji pokojnega profesorja Toneta Trdana. Tragedijo je napisal Schiller na begu pred samovoljo domačega kneza, ki je pesniku zaradi naprednih idej v njegovi drami »Razbojniki« preposedal nadaljnje pisanje odrskih del. Med dvo-mesečnim bivanjem v podeželski gostilni blizu Mannheima je napisal Schiller osnutek tragedije z naslovom »Luisa Millerin« in jo dokončal januarja 1783. leta. Okoliščine, v katerih je Schiller napisal tragedijo, nam pojasnijo, zakaj je pesnik na tako žogoč način prikazal vso povrjenost vladajoče klike te danje dobe. Značilen je v tragediji tudi ponos revnih meščanov, ki si ne puste omažečati časti in raje preneše preganjanje in grobo nasilje.

Pretresljivo je poročilo komornega služabnika o prizoru, kako so odhajali prodani mladi vojaki v tujino, da so s tem polnili knezovo prazno blagajno. Naravnost odvraten je lik tajnika, ki mu je Schiller dal simbolično ime »Wurm« — črv. Res je bil Schiller pogumen, da si je upal napisati tako uničujočo kritiko tedenje družbe!

Morda je prav, da je novomeška igralska družina ob 600-letnici Novega mesta uprizorila to delo. Gotovo je prebivalstvo Novega mesta nekoč živel v podobnih okoliščinah kot jih prikazuje Schiller v Kovarstvu in ljubezni.

»Vaška Venera« v Mokronogu

4. aprila je v Mokronogu gostoval KUD Skocjan z ljudsko igro »Vaška Venera« in poželo precej odobravna. Najboljši vtič sta na gledalcih pustila Joža Progar v vlogi Majde in Lado Luzar v vlogi Matevžka. Igra je naštudirala Roman Čelesnik.

V sklopu svojih akcij ob 20-letnici obstaja prireja založba Mladinska knjiga znamenom, da približa knjige slovenskemu bralcu, od 15. aprila do 15. maja.

MESEC KNJIGE.

V tem času daje na vse svoje izdaje 10-odstotni popust.

ZALOŽBA

MLADINSKA KNJIGA

Prizor iz KOVARSTVA IN LJUBEZNI na novomeškem odu

O Lorcovi Cordobi in Granadi

Frederico García Lorca, rojen v eni najbolj pestrih španskih pokrajini, v Andaluziji, je umrl pod strelji fašističnega režima pred devetnajstimi leti. Zgodilo se je nekega junija leta 1936 v Granadi. Utihiilo je grlo pesniku tragike in smrti, trpljenja španskega ljudstva. Utihiilo je sredi neizpetih stihov o svobodi in sreči. »Pesem hoče biti luč« je zapisal pesnik in ta LUC je spodbujala ljudstvo v boju za osvoboditev. Toda Lorca je čutil, da ne bo dočakal svobode. »Cordoba, daljna in sama. Umrl je in utihnil je prej, preden je prišel v Cordobo, dočakal dan, za katerega je živel.« V Granadi se je zgodil zločin, v Njegovi Granadi, je povedal ljudstvu sodnik in pesnik Antonio Machado, ogorčen ob nasičju nad Lorco.

Literarni večer, ki so ga 24. aprila zvezcer v domu

JLA v Novem mestu priredili mladinci iz NOVOTEKSA in pripadniki JLA, je hotel vsaj v drobnih predstaviti Lorco novomeškemu občinstvu. V režiji Zvonimira Kolarja, ki je recital domiselnost naštudiral, so brali Lorcove pesmi v slovenskem in srbohrvatskem prevodu poleg njega še: Majda Smrekar, Matija Stupica, Predrag Glodičić, Milena Mavšar, Lada Sečnjak, Cveta Pate in Alenka Bole-Vrabec, kot gostja pa je nastopila tudi malá Bujana Pilic. Najbolj se je v Lorcu svet vzbudila Boletova. Spanskega pesnika je v uvodni besedi lepo predstavljal književnik Severin Šaša. Med poslušalci je bil tudi udeleženec španske revolucije Miha Počrvin in z nekaj besedami o razmerah in bojih v Španiji pripomogel, da dobil Lorco večer čim bolj španski pečat. Zato bi prireditev kot taka zaslужila,

da bi jo obiskalo več poslušalcev. Lorcov večer pomeni hkrati začetek sodelovanja med mladino NOVOTEKSA in pripadniki JLA.

DOLENJSKA GALERIJA

je odprta v torek, četrtek in soboto od 9. do 12. in od 16. do 19. ure,

v sredo, petek in nedeljo od 10. do 13. ure.

V ponedeljek zaprto.

DOLENJSKI MUZEJ

je odprt vsak dan razen ponedeljka od 10. do 13. ure.

Na obisk vabi

UPRAVA DOLENJSKEGA MUZEJA NOVO MESTO

PO ZVEZNEM POSVETOVANJU O KULTURI
IN PROSVETI V VELENJU

Dialogi o kulturi

(Nadaljevanje in konec)

Spričo razvitosti samoupravljanja na vseh toričih našega življenja se prav gotovo ni mogoče vračati k sistemu administrativnega dodeljevanja sredstev za kulturo. Po mnemu vecine govornikov na posvetovanju je sprejemljiv samo sistem dohodka in delitve po delu. Sočasno pa ni mogoče pričakovati, da bodo kulturne in prosvetne ustanove brez primernih sredstev lahko vzgojile ljudi tako, da bodo v samoupravnih organih občin in gospodarskih organizacijah glasovali za ustrezno financiranje kakovostnega kulturnega dela. Na videz preprosto vprašanje se v sedanji razmerah razšrača v krog vprašanj, ki jim bo treba posvečati več pozornosti kot doslej, če bomo v kulturni vzgoji hoteli preiti od besed k dejanjem.

Enako kot v gospodarstvu tudi v kulturi ni mogoče uspešno delati brez natančnega poznavanja sedanjega stanja in tega, kar hočemo doseči. Uspehi so manjši, kot bi glede na vložena sredstva morali biti, tudi zato, ker je v kulturi preveč improvizirane in premalo načrtne dela, prevelika poplava doma izdelanega in uvoženega kljča in plaže pa premašo take vsebine in kakovosti, ki bi bila bližu tudi manj izobraženemu človeku. Gotovo ni lahko najti pravo mero, toda za rast naša kultura je boljše poznavanje sedanjega stanja in upoštevanje le-tega kot izhodišča za kulturno delo življenjsko vprašanje. Predvsem je treba vedeti, da se človekova kultura prične v preprostih vsakdanjih stvareh in v medsebojnih odnosih in da je šele v taki sredini, ki že ima osnovno kulturno znanje, mogoče razvijati nadaljnje stopnje kulturnega in umetniškega ustvarjanja, seveda brez delitve kulture na množično in vrhunsko.

Izrečenih je bilo precej kritičnih besed o odnosih občinskih skupščin do kulture, o pomanjkanju denarja v nekaterih občinah in o pojmovanju kulturne vzgoje v mnogih gospodarskih organizacijah, kjer pokažejo novemu delavcu samo najnajnejše delovne postopke in ga nato prepustijo samemu sebi. Predstavniki poklicnih in nepoklicnih kulturnih ustanov so grajali šibko povezavo med poklicnimi ustanovami in amaterji. Slišati je bilo pripombe o premajhni sposobnosti nekaterih izobraževalnih ustanov in njihovih ljudi. Zaostajanje kulture za gospodarskim razvojem ni samo vprašanje sredstev, temveč se bolj vprašanje usposobljenosti in razgledanega človeka.

Klub temu da so nekateri udeleženci zborovanja odhajali iz Velenja zaskrbljeni, ali bo smernice, ki so jih sprejeli na posvetovanju, mogoče uresničiti tudi v njihovem kraju, je posvetovanje vendarle uspelo. Zanj so po vseh republikah zbrali občeno gradivo, a na posvetovanju so se delavci v kulturi in izobraževalnih ustanovah za odrasle soočili s tem, kar imamo, in s tistim, kar bi morali najprej doseči. Povestavljeni so bili tudi trdnješi temelji za sodelovanje med republikami in kraji ter med ustanovami.

(Iz VECERA)

Srečanje z Bachom

Johann Sebastian Bach (1685–1750) je najsvetlejše ime v glasbenem življenju nemškega baroka in eden tistih komponistov, ki bodo večno pojem nesmrtnosti genja. Največ in najboljše skladbe je napisal za orgle.

Novomeščanom je Bacha predstavil 21. aprila v franciškanski cerkvi novogoriški profesor Hubert Bergant. Prireditve je obiskalo nad 400 poslušalcev in ljubiteljev resne glasbe, organizirala pa jo je KUS Janez Trdina.

Ce poskušamo najkrajše označiti večer, potem lahko preprosto zapišemo, da smo bili priča, kako je mojster

(I. Z.)

Iz preteklih stoletij Novega mesta

4

Na vsem tem ni mnogo spremnila nova gospodarska politika, ki se je na prelomu XVII. in XVIII. stoletja uveljavljala tudi v naših krajih. To novo gospodarsko politiko imenujemo merkantilizem in je slonela na načelu, da sta v prvi vrsti trgovina in industrija važni za dvig gospodarske moči države. Vedno bolj so tudi na Dunaju spoznali važnost Jadranškega morja in pričeli graditi boljše prometne zvezze glavnega mesta z vedno važnejšimi pristanišči Trstom in Reko, ki sta bila 1. 1719 proglašena za svobodni luki. Najvažnejši trgovsko-prometni žili sta postali cesti, od katerih je ena vodila iz Trsta čez Kras v Ljubljano

in dalje proti Gradcu in Dunaju, druga pa iz Reke čez Kapelo v Karlovac in dalje v Podonavje. Najvažnejša vodna pot za trgovino z balanskimi deželami je bila Donava s Savo. Vse te poti pa so vodile mimo Dolenjske, le savska se je je rahlo dotikala. Vse to je tudi za Novo mesto postajalo vse bolj usodno.

Mestni obrtniki so se v tem času skušali otresti podjetnih tekmovalcev s tem, da so skušali čim bolj razširiti obseg svojega cehovskega področja, kar pa je privelo le do sporov z graščinskimi gospoščinami, ki so v lastnem interesu ščitile kmetske obrtnike. Obenem so nastajali sporji med

enakimi cehovskimi organizacijami, ki so na vse načine skušale omejiti povečanje števila obrt izvršujočih mojstrov.

Vsa v Novem mestu, Meliki in Višnji gori pa je v tem času primašala nekaj koriščenja redna poštna zveza med Ljubljano in Karlovcom, ki je bila uvedena 1. 1738.

Sredi XVIII. stoletja naj bi Novemu mestu pomagala v njegovih stiskah 1746 ustanovljena gimnazija, kateri se dve leti kasneje pridruži še okrožni urad ali kresija. Novo mesto je odslej postal upravno in kulturno središče Dolenjske in res nekaka njeni metropolja. Leta 1766 je bila ustanovljena še predil-

niska šola, ki pa so jo mescani s svojimi prepriki kmalu zapravili. Leta 1788 je mesto dobito svojo glavno (osnovno) šolo, leta 1816 pa tudi dekliško šolo.

Vlada je v tem času skušala na Dolenjskem razširiti tudi sylarstvo, vendar brez vidnejšega uspeha. Gospodarstvo z mestnim premoženjem pa je po naših mestih bilo vse prej kot vzorno. Zato ga je vlada vedno bolj nadzorovala.

Propad Novega mesta in ostalih dolenjskih mestnih naselbin spričuje tudi padaњe števila hiš in njih nagli prehod iz roke in stalna menjava meščanskih rodin.

Tako Novo mesto in ostala dolenjska mesta niti v obdobju povečane skrbi za razvoj trgovine in obrta, tega

izrazito meščanskega pridobitnega dela, niso doživeli divga svojega materialnega blagostanja zaradi odmaknjnosti od glavnih žil in kmetijske konkurenčne. Le Novemu mestu je sicer nova upravna politika objavljala nekaj koristi, centralna lega pa ga je še vedno ohranjala kot najvažnejše dolenjsko tržišče.

V takem položaju so naše mesto zatekli velike politične in kulturne izpremembne na prehodu v XIX. stoletje. Takrat se je razvzel veliki evropski požar, ki ga je zanetila francoska revolucija.

Stari fevdalni svet se je kljub odporu nevzdržno rusil in iz razvalin je vstajala nova moderna Evropa, v kateri je moralno biti mesto tudi za naš zanemarjeni in skoraj nepoznani narod. Prihod Francozov v naše kraje in njih štiriletna vlada je vsaj sosednje vasi Bršljin in Prečno.

V Črnomlju pred dvajsetimi leti

Ob 20-letnici osvoboditve skušamo priklicati v spomin dogodke tistih, najtežjih dni pred 9. majem 1945, ko je v naših krajih divjal zadnji okupatorjev bes pred porazom. Za vso Slovenijo so dnevi okoli 9. maja 1945 posneli prebujenje v nov čas, saj so mnogi kraji prvič pozdravili našo partizansko vojsko in osvoboditele. V nasprotju s tem pa je bilo v Beli krajini drugače. Osvobojena že od septembra 1943 dalje je bila središče vsega političnega in kulturnega življenja in v njenem glavnem mestu Črnomlju so se pretakale množice ljudi. Pred 9. majem 1945 pa se je vse razbežalo. Črnomelj je tako rekoč prazen dočakal konec

vojne. O tem so nam predčer hoditi v Črnomelj. Ljudem, kar jih je še tam ostalo, sem sproti prinašal informacije o fronti. Tisti dan, ko smo preko radija zvedeli, da je Nemčija kapitulirala in da je vojne v resnicu konec, smo se radosni napotili proti domu. Spotoma smo na Gori začeli velik kres in se pogovarjali, kako bomo znago slavili v Črnomelju. A ni bilo takole! Se nisem bil doma, ko sem že dobil povelje za odhod v Kostanjevico, kjer so bile takrat še borbe. Podobno kot meni se je zgodilo tudi z mnogimi drugimi aktivisti, ki so morali nemudoma na nova službena mesta v druge kraje. Tako v Črnomelju na dan zmage ni bilo mitinga.

• Zofka Ferlež: — Med vojno sem bila uslužbenka na okrožnem NOO v Črnomelju, kjer je bila tedaj vrsta republiških, okrožnih, okrajnih in mestnih političnih in drugih institucij poleg raznih vojaških komand. Toliko ljudi v Črnomelju ni bilo nikdar več!

Že ves marec in april 1945 smo vsak dan čakali konec vojne. V bojazni, da bi se

V Črnomelu leta 1944: dekleta šivajo zastave za naše brigade (iz arhiva Belokranjskega muzeja v Metliki)

V Semiču bo 8. maja srečanje kurirjev

Organizacija ZB Semič in Kot se pripravlja na veliko partizansko srečanje, ki bo v soboto, 8. maja letos. Ta dan se bodo zbrali v Semiču nekdanji partizanski kurirji iz vse Slovenije, na prireditve pa vabijo tudi vse Semičane in prebivalce drugih belokranjskih krajev.

Ob tej priložnosti bo poskrbljeno za kulturni spored, ki ga bodo izvajali: domača folklorna skupina, pevci, solska mladina in drugi. Prireditve bo najbrž na prostem, kjer bo gostom na voljo tudi več jančkov, pečenih na ražnju, in pristna semička kapljica.

D. F.

Prisrčne pozdrave in čestitke

za mednarodni praznik dela — 1. maj, pošiljajo slovenski fantje, ki služijo vojaški rok na Ohridu. Ob tej priložnosti se posebej pozdravljajo vse znance in jim želijo še mnogo uspehov: *Otmar Kranjec, Lojze Crne in Vido Senica.*

SEMIČ: pekarija in črpalka

V Semiču vedno bolj pogrešajo vsaj zasilono bencinsko črpalko, zato so predlagali svetu za turizem, goščinstvo in obrt občine Črnomelj, naj bi se razvezli za tukto črpalko, za njeno ureitev pa bi poskrbel Obrtni servis.

Sanitarni organi so pregledali prostore semičske pekarije in ugotovili, da so sedaj neprimerni. Če pa bi pro-

stope uredili tako, da bi ustrezali najnajnješim pogojem za higienično peko kruha, bi pekarija lahko poslovala. Po prvih izračunih bi preureditvena dela veljala poldrugi milijon dinarjev. Ce se za investicijo ne bodo odločili, bo pekarija čez 14 dnj zaprta.

Kako bo potem s kruhom? Morda bodo našli rešitev v tem, da bi kruh vsak dan vozili iz Črnomelja.

Bojan Fabjan je bil koncem aprila 1945 kot sekretar mestnega komiteja SKOJ in član mestnega komiteja KP zadolžen za umik mladine in starejših pionirjev pred pričakovano zadnjo sovražno fronto.

Ko sem mladino spravil v Stari trg, polem ljudi in beguncem iz vseh krajev Bele krajine, smo se tam nastanili in čakali nadaljnje navodila. Minili so dnevi, komande nobene, zato sem začel vsak ve-

Nobenemu ni več do čaja, kajti na zahodu se je nebo pričelo svetiliti. Hudi naliv se je umirjal in ko je le še rahlo deževalo, je iz vasi z razpetim dežnikom prišel lastnik mlinarjev. Lastnik Simon Strbenc.

Pravzaprav je prišel samo eden od treh lastnikov, kajti dva kamna v vukovski malenici sta last Jureta Flajnika, po enega pa imata Ivan Kobe in Simon Strbenc.

Mlinar Strbenc je še mlad, toda vse, kar ga vprašamo, nam rad pove. Za vsak delček pri kolesih, pri grodu in škrinji ve. Nekateri izrazi so obarvani hrvatsko, tudi naglas je hrvatski, toda kaj pa naj pričakujemo! Na meji smo, prav na jugu Slovenije!

Celo stran mlinarskih besed in izrazov si zapišem v beležnico.

Potem dež čisto preneha in le še od strešnega napača padajo na eni strani v lužo, na drugi pa v Kolpo debele kaplje.

Mi pa že spustimo čoln pod jez. Janez drži v rokah fotografski aparat. Posnetek mlinarjev z vodne strani!

Mlinar stoji na mlinarskih grabljah in gleda za nami. Srečno, Simon Strbenc!

*
Malenica v Učakovcih ima nad vrati vklesano letnico 1828.
Dobrodružen mlinar nas malce

za sodi prečepale noč, v groznenem strahu, da nas bodo odkrili. V resnicu so se tisto noč v Črnomelju pojavili sovražni letaki.

Drugi dan smo se tudi med utraknile v Kočevje, vasičo blizu mesta. Ker pa smo se pričeli načelez uši, smo se kljub nevarnosti vrnilo domov.

Črnomelj je bil skoraj prazen, le nekaj najstarejših in bolnih ljudi je ostalo doma. Tako je mesto tudi dočakalo konec vojne. Ko so se domačini po kapitulaciji Nemčije spet zbrali, so znova in znova ugotavljali, kakšo je mesto mrtvo. Sele čez čas je začel Črnomelj znova oživljati.

Črnomalska razglednica: ena izmed povojnih proslav v mestu, ki je bilo v letih NOV središče osvobojenega ozemlja

Obrt, turizem in gostinstvo na rešetu sveta

Pred dnevi se je v Črnomelju sestal novo formirani svet za travnik, gostinstvo in turizem ter pretresal probleme s področja svojega delovanja. Gostinstvo je v občini na zelo slabu ravni. Razen nekaj izjem (gostilna Bukovec v Semiču) je po potrebi razmeroma slaba, gostinci so očitno neinteresirani za boljše poslovanje. Po mnenju prisotnih je krivda verjetno v družbenem sektorju zaradi nepravilnega plačnega sistema, pri zasebnikih pa temu bo truje nezaupanje. Cutili je potrebo po močnejši konkurenčni, zaradi česar bi kazalo podpirati zasebni gostinski sektor, do katerega v preteklosti marsikad bi bilo prvega odnosa.

Turizem ima v Beli krajini posege za vedno večji raznahn, zato bi morali povečati število bencinskih črpalk. Kot najnajnješ bi bilo treba urediti črpalko v Semiču in na Vinici. Ob vsem tem pa bomo morali več skrbti posvetiti belokranjskim cestam, saj je na primer cesta Črnomelj–Strmec v zelo slabem stanju.

V Semiču bi kazalo urediti zasebne zidanice v turistične namene, ob Kolpi urediti camping prostor, v Prelepu pri Starem trgu

pa naj bi v stavbi, namenjeni gospodarskemu domu, kjer je že gostinski lokal, uredili prenočišča. Zaradi nikogar, ki bi hotel to gostišče prevzeti. Na seji je bilo potrdjeno, da vsi kraji premalo skrbijo za čistočo in da bi morale za to poskrbeti krajevne organizacije. Tudi turistične table ob cestah in znaki za camping in parkirne prostore bi morali urediti vsaj na Vinici.

Cesti sveta so ugotovili, da je obrt v občini v splošnem nadzorovanju vzroka za to stanje pa niso mogli ugotoviti.

Davčni vijak zadnje čase res ni več hud, ljudje pa kljub temu zaposljajo v industriji.

Med drugim so na seji govorili tudi o tem, da bi kazalo izboljšati in se razširiti domača obrt, ki po meni domačinom zasluzek, hkrati pa je velikega pomena za ves turizem.

Iz obravnavanega gradiva te se je videti, da se je novi svet s prave strani lotil dela, zato mu želimo čimveč uspehov!

FRANC DERGANC

Semičani, izkoristite priložnost!

Ze večkrat smo pisali o preurejanju semičkih zidanic v turistične namene, kaže pa, da Semičani niso zainteresirani za turizem. Na občini so povedali, da lahko vsak kmet prodaja v svoji zidanici vino lastnega pridelka, ne da bi ga preganjali finančni organi. Kmetom, ki so pripravljeni urediti zasebne zidanice v turistične namene (na leto morajo prenosciti vsaj 45 ljudi), nudi Komunalna banka Črnomelj kredit do 750 000 dinarjev s petletnim odplačilnim rokom.

Čestitka za 1. maj

Belokranjski fantje, ki so pri vojakih v Podravski Slavini, čestitajo vsem domačim delovnim kolektivom za praznik dela, obenem pa toplo pozdravljajo svojce. Stane Cerne, Ivan Jakša, Jože Šolar in Jože Juršič.

Pozdrav iz Varaždina

Vsem domačim pošljamo prisrčne prvičanske pozdrave, medtem ko delovnim organizacijam Dolenjske, Bele krajine in Spod. Posavje čestitamo k doseženim uspehom. Anton Godina, Milan Straus, Jože Flajnik, Franc Zupanc, vojaki v Varaždinu.

Belokranjski fantje

ki so pri vojakih na Ohridu, čestitajo vsem delovnim ljudem za 1. maj, posebno pa pozdravljajo domače in mladino iz Bele krajine. V imenu vseh Miro Pavliha.

6

Nobenemu ni več do čaja, kajti na zahodu se je nebo pričelo svetiliti.

Hudi naliv se je umirjal in ko je le še rahlo deževalo, je iz vasi z razpetim dežnikom prišel lastnik mlinarjev.

Delovno razmerje je prenehalo 1.320 občanom, od katerih pa jih je 428 samovoljno zapustilo delo. V letu 1964 je bilo zaposlenih 579 sezoncev, pretežno večina teh iz Bosne in Hercegovine.

V Beli krajini je bilo lani povprečno 23.898 prebivalcev, od tega zaposlenih 5674. Rojenih je bilo 447, umrlih 229, priseljenih 741, odseljenih 849 in upokojenih 82 občanov.

Delovno razmerje je prenehalo 1.320 občanom, od katerih pa jih je 428 samovoljno zapustilo delo. V letu 1964 je bilo zaposlenih 579 sezoncev, pretežno večina teh iz Bosne in Hercegovine.

In potem se kar sproščeno pogovorimo. Ivan Papa se piše ta prijazni mlinar in iz Učakovcev je doma. Tri vodna kolesa ima danes njegova malenica in vsako žene svoj kamen. Lastnik vseh treh kamnov pa je on sam.

Lej no, vendar en lastnik cele malenice se začudi Janez.

Mlinar je razumeval, kar meri.

»Zdaj sem. Pred tridesetimi in še več leti pa ni bilo tako. Takrat

je bilo v tej malenici šest lastnikov, ki so imeli štiri kamne. Na enem je mlel moj oče Miko Papa iz Učakovcev 26, na drugem Jure Brozovič s številke 35. Tretjega sta si delila Jože Brozovič in Mate Urbanc s hišnimi številki 2 in 5, četrtri kamen pa je bil last Jureta Papa in Lončarjevega, ki sta tudi oba bila iz Učakovcev. Pozneje sem pokupil vse kamne — menda je to bilo leta 1933 in 1938 — danes pa je malenica samo moja.«

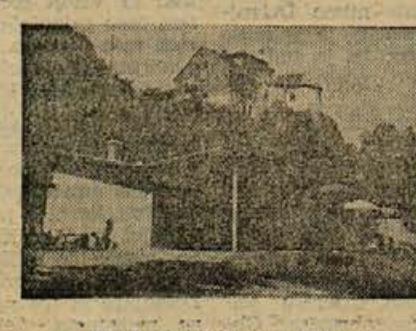
Prikrito vesel nasmešek mu zagra okoli ustnic, ko nam to pove.

»Pa kako se je razumelo taklik lastnikov v eni malenici?« smo radovedni. »Včasih je menda tudi prišlo do prepirov?«

»Bogme, vsega je bilo, res vsega! Kaj bi pravil,« se zvito namensne in zamahne z roko.

Razumemo. Težko je šest volov vpreči v en sam jarem, zlasti če vsak vleče na svojo stran. Učakovci pa imajo samo 35 hiš. Razen tega je v vasi malo niže še en mlin. Iz okoliških vasi in sosednjem Hrvatske pa verjetno tudi ni kaničko kaj prida vreč in mehov v to malenico.

»Da,« pravi mlinar, ko čez čas pod jezom spet sedemo v čoln, »tu spodaj boste na naši strani videli mlin in žago Miketa Prokšla. Spada še k Učakovcem, pod hišno številko 1. Potlej imate na hrvatski

Pod vinski gradom

ŠESTSTO LET METLIKE

Ob hrvatski meji, komaj poldrug kilometr od Kolpe, stoji staro mesto Metlika. Na dokaj visokem pomolu, ki ga z vzhodne strani oklepa potok Obrh, z juga Sušica in z zahoda hudourna struga Bojice, so se okoli grajske naselbine zgnetli prvi prebivalci, ki so pred pogostimi turškimi napadi pribegali semkaj iz svoje prvotne srednjeveške naselbine v ravnini ob potoku Metličici. Da pa je bila Metlika in njena okolica poseljena že davno prej, pričajo številni sledovi Ilirov in njihovih zavojevalcev na Borščku, Mestnem bregu, v Špitalski dragi in drugod.

Ko so proti koncu 6. stoletja to zemljo posedili Slovenci in asimirali domače ilirsko-keltske prebivalce, so po kratki samostojnosti tudi ti

marki (Neuenmarcht in der Metlich), zmerom bolj uveljavljala, saj je že leta 1300 imela tržne pravice. Izpostavljenost ob meji in vojaško

1335. Iz navedenega spoznamo, da je Metlika prejela mestne pravice že pred letom 1335 in je torej eno najstarejših dolenjskih mest.

Z Metlico je veljalo isto mestno pravo, kot ga je imela Kostanjevica. Mesto je imelo svojo upravo, lastno sodstvo — nekaj časa tudi krvno — z mestnim sodnikom in mestni grb, v katerem sedita dva krokarja, ki naj bi pomenila čujenost pred turško nevarnostjo. Mesto je imelo tudi bogate letne sejme, ki jih je bilo v Valvasorjevem času devet, in ko je bila leta 1558 uvedena redna poštna zvezda med Ljubljano in Karlovcem, je Metlika kot važna poštna postojanka tostran Gorjancev le še pridobila na veljavi.

Velika nevarnost je mestu pretila od Turkov, ki so se že leta 1408 prvič prikazali pred Metlico, jo zavzeli in izropali. Potem so se večje ali manjše turške vojske v 170 letih prikazale še petnajstkrat pred metliškimi kopimi in mesto večkrat zavzele, izropale, požgale in razrušile. Krvni in materialni davek, ki so ga Metličani dali v teh letih, sorazmerno močno presega davek drugih slovenskih mest. K temu moramo pristeti še kugo, ki je morila dvanajstkrat in razne požare, od katerih je bil tisti leta 1705 najhujši, saj je takrat znova pogorela vsa Metlika z gradom, komando, cerkvijo, hišami in mestnimi stolpi in se je zavoljo silne vročine razrušilo tudi mestno

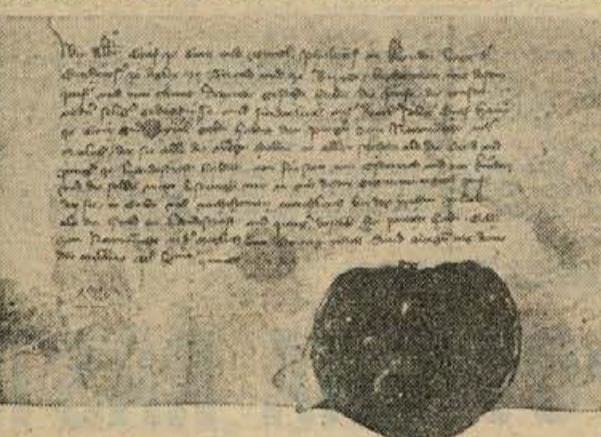
600 LET METLIKE

20 LET OSVOBODITVE

ZA DANASNI PRAZNIK METLIKE — začetek spominskih proslav ob 600-letnici mesta in 20-letnici osvoboditve — lepo pozdravljamo vse prebivalce Metlike kot vse naše narodnike, bralce ter sodelavce iz metliške občine! Hkrati jim iskreno čestitamo za visoki jubilej mesta in za vse delovne zmage, s katerimi so v minulih kratkih 20 letih naredili za svoje mesto več, kot so to mogli storiti njihovi predniki v drugačnih pogojih prej v dolgih stoletjih. — Na sliki: Metlika po risbi Mladene Brancelj

ki so tu zaživeli prej kot drugod v Beli krajini in na Dolenjskem. Tako je imela Metlika že pred letom 1850 svojo godbo, eno najstarejših na Slovenskem, v oktobri 1865 pa so ustanovili metliški domorodci Narodno čitalnico, prvo na Dolenjskem. Vajo so se poleg domaćinov vključili tudi mnogi Hrvati in tako je združenim narodnjakom kmalu uspel izbrati nemščino z njenih postojank, saj je Janez Trdina v svojih Spominih zapisal lepo priznanje, da je ob njegovem prihodu na Dolenjsko (1867) vladalo skoro v vsej gospo-

V zadnji polovici 19. stoletja je bila Metlika izrazito obrtniško in trgovsko mesto z močnim agrarnim podprtanjem. Prav zaradi številnih razdrobljenih obrti se v mestu ni mogla ustvariti močnejša gospodarska osnova. Meščani so se poleg trgovine, obrti in krčmarstva morali ukvarjati še s kmetijstvom, če so hoteli zagotoviti kolikor toliko ugodne življenske pogoje. To životarjenje, ki je močno pospešilo tudi izseljevanje, je vzrok, da mesto ni poznalo prave rasti; ni se večal niti hišni fond niti število prebivalstva, saj je

Listina goriško-tirolskega grofa Albretha iz leta 1365, kjer se Metlika prvič omenja kot mesto

dobili nove gospodarje. Lepo število se jih je zvrstilo v teku stoletij: ogrski kralji, groje Andeški, Višnjeveci, češki kralj Otokar, goriški gospodje, modruški grofje in avstrijski vojvode. Vse ta čas je bila Metlika sedež Metliške ali Slovenske marke in hkrati sedež deželnih glavarjev, ki so bili odvisni le od deželnega kneza. Tudi potem ko so Habsburžani Metliško marko leta 1374 priključili h Kranjski, je Metlika ohranila svoje deželne glavarje vse do leta 1556.

V tem času se je tudi naselbina ob Metličici, ki se je imenovala Novi trg v Metliki oziroma v takratni Metliški

obrambni razlogi pa so terjali, da se trg povzdigne v mesto. Tako res najdemo listino goriško-tirolskega grofa Albretha z dne 29. aprila 1365, izdano v Novem trgu, s katero potrjuje listino svojega prednika Henrika, po kateri naj imajo metliški meščani iste pravice, kot so jih bili od avstrijskih in koroških knezov prej kostanjeviški meščani.

To je prvi oliranjeni dokument, ki omenja Metliko kot mesto. Iz teksta samega je razvidno, da gre tu samo za potrditev mestnih pravic, ki jih je Novem trgu že prej podelil goriško-tirolski grof Henrik, ki pa je umrl že leta 1444

Pečat mesta Metlike iz leta 1444

strani v Pribanjcih spet mlin in žago drugega Miketa Prokšlja.«

»Pa sta si kaj v sorodu?«

»Menda sta si bratranca ali kaj. — Tisti mlin v Pribanjcih ne dela več. Samo žaga še gre. No, potlej pa je pod viniškim gradom že Beneticev mlin.«

Ko odrinemo, se kar na hitro odločimo. Ne bomo šli do Vinice. Mrači se že in iz nizkega neba je spet pričelo rahlo deževati. Se čez en jez spravimo čoln, potem pa se ustavimo v Pribanjcih. Tam je doma Janezov sošolec, mladi Mike Prokšlje. Povprašali bomo, če lahko prespimo kje na krmi. Neradi bi nočoj po mokrih tleh razpenjali šotor.

Pri prvih Prokšlevih se nismo dolgo zadržali. Pet koles ima mlin; žago, ki jo goni veliko kolo, pa je vzela v najem Gozdnina uprava iz Cnromlja. Zraven mlina in žage si je gospodar postavil čedno stanovanjsko hišo. Toda na žalost njega ne najdemo doma, ker je odšel po opravkih na Vinico.

Sicer pa se je že pošteno zmračilo. Dež je spet prenahal in zato se kar hitro spravimo v čoln, da nas do Pribanjcev ne ujame še kaka ploha.

In ko veslamo, sklenemo še nekaj: če bo ponoc deževalo in bo jutri mrzlo, čemerno vreme, bomo naše potovanje po Kolpi za nekaj dini prekinili. Naj voda upade in se učisti. Res nima nikakega pomena, da bi vozili po tej kalnj brozgi in še v dežju povrh! Pri Prokšlje bomo spravili vso našo robo in se v Vinice z avtobusom odpeljali v Metlico. Ko se bo zvrenilo, se vrnemo v Pribanjce.

Odločitev je bila kar pametna. Prišli smo vendar na Kolpo, da

bomo tu mlina slikali in filmali v soncu. Zdaj pa vse od Damelj kamere počivajo.

Medtem se je mrak zmerom bolj gostil. Skoraj v temi smo prisitali nad pribanskim jezom. Pri-

o kakih stanovanjih, je v pribanskem mlincu drugače. Nad prostori, kjer so se še pred leti vrtela mlinska kolesa, stanuje gospodar z družino. Na prostornem dvorišču so celi kupi hlodov in zobe žage zamoklo pojejo, ko se zajedajo v mehko smrekovino.

Mi pa sedimo v prijetni sobi in pred nami so celi kupi novo pečenega kruha, narezka, kokošine, marmelade... Kar pač hočemo. Ponujajo nam žganje in vino, da se bomo ogreli, kot pravi gospodinja.

Janez in Mike se smejeta na otomanji, na nizki mizici pa je gospodar vklopil televizor. Gledamo bežeče slike na ekranu. Gledamo in prizirujemo.

»Ce ne marate vina, bom pa mleko prinesla,« pravi gospodinja.

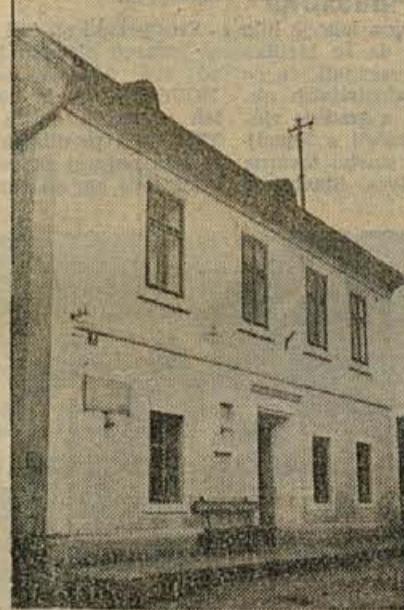
In res je kmalu na mizi lonec mleka in zvrhana skleda koruznih žganec.

Janez se spet preseli z otomanem za mizo in si nalije krožnik kadečega se mleka. In midva z Zvonkom tudi. Pošteno smo vsi odškodovani za mrzlo konzervo opoldne in za polit čaj v vukovski malenici.

Potem pride gospodinja in pove, da nam bo pripravila postelje. Komaj jo prepricamo, da je za nas dobro na slami ali na krmi. Prav nič ne potrebujemo. Tudi odeje imamo sami.

Zaprli smo televizor in Janez se je z Miketom odpravil spati na seno.

Tudi gospodar se je dvignil in odšel na žago. Zvonko pregleduje hravsko revije, jaz pa sem vzel zapiske in jih zdaj urejam in primerjam.

Zupančičeva rojstna hiša na Vinici

klenili smo čoln in vse stvari znesli na mokro travo. Potlej je Janez odšel, da pogleda, če je sošolec Mike Prokšlje doma.

Sedimo v sobi nad Prokšlevim mlinom v hravskih PRIBANJCIH. Ce smo do zdaj videli le skromne kamnite mline, brez vsakršne izbe, kjer bi lahko milnar legel na pograd in se odpocil, da ne govorimo

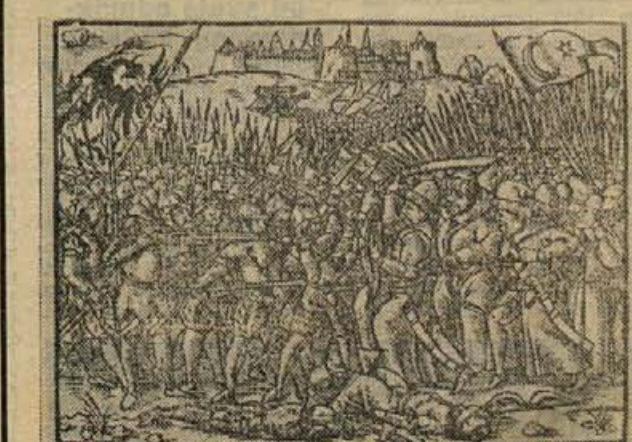
di in v vseh mestih, razen belokranjske Metlike, najgrše nemščutarstvo.

Ze leta 1868 so metliški sviloprejci ustanovili Prvo kranjsko svilno društvo v Metlici, naslednjo jesen (1869 leta) pa so Metličani na pobrido graščaka Josipa Savinščaka ustanovili prvo požarno brambo na Slovenskem. Leta 1874 je bila v Metlici osnovana Prva dolenjska posojilnica, 1906 delavsko izobraževalno društvo Danica, naslednje leto pa je mesto dobilo tež.

Metlika leta 1910 štela le 1237 ljudi in je v štiridesetih letih število njenih prebivalcev naraslo komaj za 68 ljudi.

Leta 1914 je bila Metlika z belokranjsko železnicijo povezana z ostalo Slovenijo, po prvi svetovni vojni pa je le podaci izgubljala podobo z ostalega kmečko-obrtniškega mesta. V jeseni 1923 je tudi Metličanom zagorela elektrika, 1934 pa bil zgrajen nov most čez Kolpo, naslednje leto pa je mesto dobilo tež.

(Nadaljevanje na 12. str.)

Anno. M. D. LXXVIII.

Turki napadajo Metliko. Po sliki v Neuwe Zeytung leta 1578

ŠESTSTO LET METLIKE

(Nadaljevanje z 11. str.)

ko pričakovan vodovod. V Metliko so pri železniški postaji zgradili večjo vinsko klet, na Kolpi letno kopališče, na Pungartu pa Školski dom in postavili temelje za bodoči deljni dom. Leta 1931 je Metlika postala tudi središče metliškega sreza, ki pa je bil že pet let nato ukinjen.

Ob italijansko-nemški okupaciji leta 1941 so prišli v Metliko najprej Nemci, ki pa so jih že čez nekaj dni zamenjali Italijani. Splošnemu slovenskemu uporu proti okupatorju se je enodušno pridružila tudi Metlika, saj so že v juliju 1941 odšli njeni prvi borce v gozdove. 2. novembra istega leta pa so v tragediji na Zgornji Lazah, kjer je bila izdana Belokranjska četa, prvi Metličani žrtvovali svoja življenja za svobodo.

Odsej se je stopnjeval italijanski teror, domaćini pa so v še večjem številu odhajali v partizane in akcije so

Na Mestnem trgu v Metliki se stavbe skozi stoletja in desetletja niso veliko spremenile. Bilo je nekaj nadzidav, sicer je pa ostalo vse po starem. Po vojni so trg asfaltirali, uredili parkirišče in zasadili nekaj drevja, svojevrsten okras pa so mu lončnice, ki jih postavljajo na rob pločnika. Staro se je združilo z novim na lep in hkrati cenem način. Urbanizma bi se najbrž lahko v Metliki učili mnogi strokovnjaki

Preden začnemo govoriti o Metliki je bila prvi čas po povojnem razvoju Metlika, moramo omeniti enega izmed žalostnih dogodkov v vojnem času. Napadu okupatorskih vojska v juliju 1944 pravijo v Metliki »košarski napad«. Košarski oddelki so takrat skupaj s svojimi gospodarji, nacističnimi nemškimi vojaki, vdri na metliško področje in v Metliko. Sovražnikova soldatska zaradi močnih partizanskih protinapadov ozemlja in mesta ni mogla obdržati. Okupator in njegovi hlapci so se bili prisiljeni s težkimi izgubami umakniti, svoj srd pa so znesli nad poslopji in bornim imetjem Metličanov in okoličanov. Požganah in uničenih je bilo veliko domov, sovražnik pa odtej ni več prispol v Metliko.

Obnavljali smo domove, ceste, proge...

Osvoboditev in zmaga nad fašizmom in nazismom sta maja 1945 pomenila veliko olajšanje tudi za Metliko. Toda Metlika je kljub temu z zmago nad sovražniki nekaj izgubila. Partizanske brigade, razni štabi in druge vojaške enote so prej poganjale v hitrejši tek sicer počasno koliesje življenja, kakršnega je živila Metlika pred vojno. Po osvoboditvi so se partizanske enote izgubile proti Ljubljani. Ceste in železnice so bile v vojnem času uničene in

se nenehno množile, dokler ni septembra 1943 ljudstvo samo prevzel oblasti v roke. Metlika je postala poleg Crnomlja drugo svobodno partizansko mesto, ki je dan za dnem z odprtimi rokami sprejemalo številne partizanske borce in ljudske voditelje. Bitja je sedež okraja in tu so bile osnovane nove šole in tečaji: vojaški, sanitetski, upravno-politični, prosvetno-vzgojni in drugi. Vrstila so se predavanja, zborovanja, mitingi in kulturne prireditve, tisto in hrupno delo, nestrpna priprava za življenje v popolni svobodi.

V tem času pa tudi sovražnik ni miroval. V vrsti večjih in manjših napadov, zlasti s hrvačke strani, je bil najhujši tisti od 10. do 17. julija 1944, ko so Metliko napadli zdrženi Nemci, ustaši in kozaki-vlasovci. Povijevanje sovražne tolke so takrat ropale, morile in požigale v okolici Metlike. 16. julija 1944 pa se je sovražniku posrečilo za nekaj ur udreti tudi v Metliko. Partizanske eno-

-ar

te so ga po hudih bojih odbole. Vendar so samo v teh nekaj urah napadači napravili veliko škodo: požgali so 120 stanovanjskih in gospodarskih objektov.

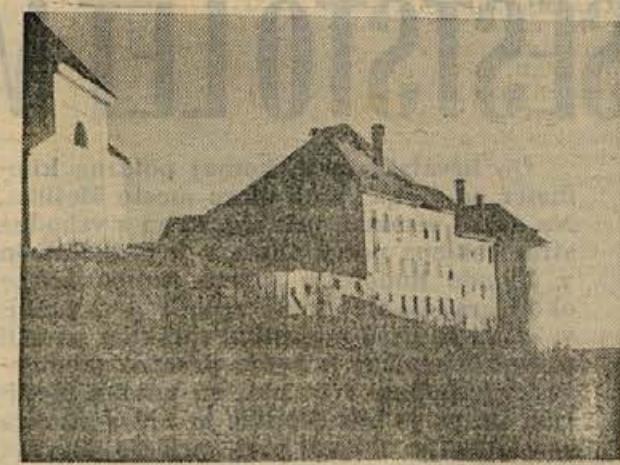
Metlika — junaško mesto skozi stoletja — ni izkorila. Ljudje so pospravljali ruševine in si obnavljali hiše. Zgrajen je bil most čez Kolpo, obnovljena je bila proga in v januarju 1947 je spet pripeljal vlak v Metliko. Dve leti kasneje so zgradili novo železniško postajo, v Mestnem logu pa so prideli meliorativ obširna zemljišča.

Metlika ob svojem jubileju vedro gleda v prihodnost. Mlada industrija naj bi zagotovila gospodarsko osnovo; zgodovinske znamenitosti starega mesta, bogati folklorni običaji, privlačna okolica, zlasti topla Kolpa, bližnji vinogradi in še belokranjska gostoljubnost pa bodo v prihodnje še v večjem številu privabili v ta kraj domače in tujce turiste.

Drevi: prva svečana proslava

Nocjo bo v Metliki po slavnostni seji občinske skupščine in otvoriti dveh razstav v Belokranjskem muzeju tudi prva večja svečana proslava ob 600-letnici obstoja Metlike. Med drugim bo nastopil pevski zbor Svobode Dušan Jereb iz Novega mesta, domači tamburaši pa bodo spremiščali domačinko Ivanovo Kraševcev, pevko zabavnih melodij na RTV Ljubljana.

Organizatorji vabijo prebivalce Metlike k obilni udeležbi današnjih slavnostnih prireditve ob visokem jubileju našega mesta.

Metliška komenda

Gostje so bili presenečeni nad našo folkloro

Metliško prosvetno društvo je ob zadnjem obisku članov seminarja iz Anglije, ki so se zbrali v Metliki zaradi proučevanja raznih oblik zdravstvenega prosvetljevanja prebivalstva pri nas, pripravilo gostom več prijetnih kulturnih prireditvev. Po dolgem času je spet zaživel metliška folklorna skupina, ki jo je vodila nekdanja vojarinka

Marica Zupaničeva. Na prreditvi »Bela krajina v besedi, pesmi in plesu« so goste in domače občinstvo zabavili tamburaši, folklorna skupina in pevci, ki jih je vodil Silvo Mihelčič. Za to priložnost je prosvetno društvo povabilo v Metliko tudi Veselje planšarje; z zabavnim večerom so pokazali tujim gostom tudi nekatere druge

slovenske ljudske plese.

Tujim seminaristom je predaval o Beli krajini ravnatelj Belokranjskega muzeja Jože Dular in jim pokazal lepote naše deželice z barvimi diapozitivimi. Tako so gostje z vseh kontinentov spoznali Belo krajino, njene prebivalce in običaje, povsed pa so bili hkrati priča gostoljubja naših ljudi. D. N.

RAZMISLJANJA OB 600-LETNICI METLIKE

RAZVESELJIVA POVOJNA RAST

Na proslavah za 600-letnico ustanovitve Metlike ne bodo odpirali novih objektov. Priprave na to pomembno slavnost pa so bile kljub temu obsežne, saj so se odvijale skozi vse zadnje desetletje. V tem času smo lahko bili priča res hitrega in izrazitega gospodarskega razvoja in razvoja družbenih služb v deželici onstran Gorjancev, ki jo meji na eni strani Kolpa.

Metlika je v razdobju, ki ga imamo v mislih, dobila industrijo. To prej tako očitno skromno meščansko mestece se je nato preko noči prebudilo in zaživilo v novim utripom. Metličani so upravičeno ponosni na svoje industrijske pravence: na BETI, na NOVOTEKSOVO predilnico in na KOMET. Kljub temu bi vam vsakdo, ko bi ga vprašali, česa so bili v povojni i-zgradnji najbolj veseli, odvrnil: »NOVE CESTE ČEZ GORJANCE!« Cesta čez Gorjance je namreč Metliko povezala z ostalim svetom.

Metlika je bila prvi čas po osvoboditvi skoraj odrezana od ostalega sveta ter je živila v pravem mrtvlu.

Kljub vsemu so že v prvih dneh po vojni začeli z obnovo. Ni se odvijala hitro, ker je primanjkovalo vsega. Ljudje so v letih tja do 1950 eni bolj, drugi manj, pokrpalii uničene domove in tudi v Metliki ni bilo storjenega kaj več. Lahko bi celo rekli, da je Metlika težje kot okoliško področje celila v vojni dobrijene rane.

Novo življenje se je začelo z večjimi utripom, ko je bil popravljen železniški most čez Kolpo in je v januarju 1947 prisopel na metliško železniško postajo prvi vlak po vojni. Obnovljena proga in železniški prevoz sta pomembila za tisti čas veliko, saj je Metlika s tem le dobila boljšo zvezo z ostalim svetom in tudi prevoz blaga je bil nato lažji.

Vinska klet je bila prvi znak upanja

Z večjimi komunalnimi deli so v Metliki začeli še 1950. Takrat je bila nekdanja telovadnica preurejena v kino dvorano, začela so se preureditvena dela na trgu pred gradom, odkrite pa so bile tudi plošče padlim v NOB. Spomilna dejavnost je ponovila za tisti čas svojevrstno poživitev, zbudila je duhove in pregnala poprejšnjo zaspansost in enoličnost.

Prvi večji premik v gospodarskem razvoju pomeni začetek gradnje vinske kleti v Metliki. Z deli so začeli 1954, klet pa je bila dograjena 1958. V Metliki se je takrat veliko razpravljalo o obnovi vinogradov. Resnic na ljubo pa je treba priznati, da vinska klet v Metliki pač ni izpolnila velikih obetov, ki so jih polagali vanjo še v času gradnje in priprav nanjo. Največ krivde za to je v tem,

da je bil v kleti urejen samo kletarski del, do današnjih dñi pa je ostala brez proizvodnih strojev in naprav in ni za metliško gospodarstvo nikdar kaj prida pomenila. Leta 1954 so se hkrati z gradnjo vinske kleti začela tudi dela na belokranjskem vodovodu, ki so ga v predapriski Jugoslaviji obljudbili ob vsakih volitvah.

BETI, NOVOTEKS in KOMET so začetek industrije

Ze vsa povočna leta je bilo kot na dlan, da se Metlika ne bo mogla razvijati, če ne dobije nekaj industrijskih objektov. Hkrati z gradnjo vinske kleti so začeli z zemeljskimi deli za stavbo tovarne pletenin in zaves. Stavba je

bila dograjena 1955., vendar pa se BETI 1956 iz Crnomlja ni preselila vanjo, pač pa na Pungart, kjer so preuredili nekdanji dijaški internat. Sorazmerno majhen obrat BETI je pomenil za Metliko pravo revolucijo. To je bil prvi industrijski objekt, ki ga je dobilo mesto v svoji zgodovini. Ze v prvem letu proizvodnje je BETI zaposlila v Metliki 127 delavcev in naredila za 95 milijonov din izdelkov. Kmalu zatem se je industrijski razvoj Metlike nadaljeval.

Prostori, ki so bili zgrajeni za tovarno pletenin in zaves, so bili pozneje namenjeni NOVOTEKSU in 1958 je v teh prostorih stekla NOVOTEKOVA predilnica. V njej je bilo najprej zaposlenih 70 ljudi, toda ker so kmalu nato

Industrija se razvija in spodbuja druge panoge

NOVOTEKOVA predilnica, BETI in KOMET so bili trije temeljni kamni gospodarskega razvoja v vsej občini, v največji meri pa je njihovo prisotnost občutila Metlika. Število zaposlenih je hitro naraščalo, hkrati s tem pa so naraščale tudi potrebe po uslugah obrti, trgovine, gostinstva in po komunalni upravitvi.

(Nadaljevanje na 13. str.)

Majhen detalj s Trga svobode v Metliki. Tudi tu je ta, ki je mesto obnavljal, z večjo roko in dobrim okusom očuval staro in dodal na novo to, kar je bilo potrebno

(Nadaljevanje z 12. str.)

Da so v NOVOTEKSU kmalu nato, ko je proizvodnja stekla, uvedli delo v več izmenah, smo že omenili. Tudi BETI se je dokaj hitro razvijala. Ker so prvotni prostori na Pungartu postali kmalu zanjo premajhni, je preuredila nekdanje vojaške objekte nad železniško postajo. Tja je preselila svojo proizvodnjo leta 1960. V novih prostorih je dobila BETI pogoje za domala neomejen razvoj. Danes zaposluje po opravljeni drugi stopnji rekonstrukcije že 400 delavcev, ki bodo letos ustvarili za več kot tri milijarde din vrednosti! Nič manjši razvoj ni doživel KOMET, ki zaposluje zdaj 210 delavcev in bo ustvaril letos več kot milijardo din bruto proizvoda.

Na vsakem koraku srečanje z novim

Tako ko se je mlada indu-

strija v Metliki vsaj malo utrdila, so se v mestu začela preureditvena dela. Že 1958 je Splošno trgovsko podjetje Metlika uredilo v svoji stavbi delikatesno trgovino z bifejem, pozneje pa še eno sodobno prodajalno tehničnih predmetov in je nadaljevalo z modernizacijo ostalih prodajal. 1959. je splošno trgovsko podjetje spustilo v promet sodobno bencinsko črpalko v Metliki.

Leto 1959 je za Metliko eno najbolj plodnih: za občinski praznik je bil odprt nov zdravstveni dom, ki je omogočil hitrejši razvoj zdravstvene službe. Začela so se dela za ureditev zunanjega podobe Metlike in priprave za asfaltiranje ceste skozi mesto. V mestu je bila zgrajena kanalizacija in urejenih več zelenic. Z deli so nadaljevali in do konca 1960 so bile urejene glavne ulice ter trgi ter položen skozi mesto asfalt in urejeni pločniki.

Mlada industrija je ustvarila sredstva in pogoje za stanovanjsko izgradnjo. Prvi stanovanjski blok za svoje delavce je začel graditi NOVOTEKS leta 1958., danes pa je v Metliki že več kot 100 družbenih stanovanj. Letos bo dograjenih 20 novih, še 22 stanovanj pa so letos začeli graditi. Metliško komunalno podjetje je v zadnjih letih močno razvajalo svojo dejavnost, saj so k temu pripravili gradnja vodovodov in ureditvena dela v mestu.

Gorjanska cesta in priprave na turizem

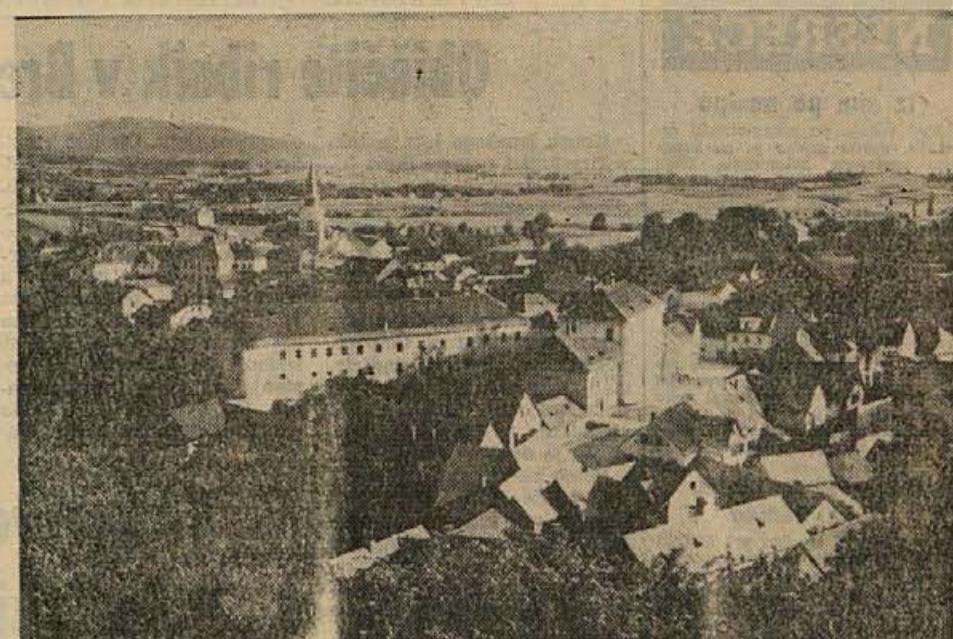
Ker so razgovori o modernizaciji pomembne turistične ceste čez Gorjance, ki naj bi povezovala avtomobilsko cesto Ljubljana-Zagreb z avtomobilsko cesto Zagreb-Reka, dobival vedno določnejše oblike, se je bilo treba v deželi onstran Gorjancev pravljati tudi na turizem.

Od 1960 dalje so hiteli zbirati sredstva za gradnjo novega hotela v Metliki, ki je bil odprt 1963., preurejena je bila Veselica nad Metliko in urejena cesta, ki omogoča dohod z avtomobili do nje in tudi Vinomer je v tem času postal zanimiv gostinski turistični objekt. V mestu je bila v zadnjih letih urejena tudi pekarija s sodobno prodajalno kruha.

Zdaj že 1336 stalno zaposlenih!

1962. leta so se začela dela na prvih odsekih gorjanske ceste, 1963 pa je bila modernizirana gorjanska magistrala od Novega mesta do Metlike izročena prometu. Za občinski praznik 1963 je Metlika dobila tudi novo avtomatsko telefonsko centralo.

6 milijard 600 milijonov din bruto proizvoda bo ustvarilo gospodarstvo letos, od tega pa odpade na industrijo, ki

Pogled na sedajo Metliko, kakršen se vam nudi s poti na znano turistično točko Veselico, kjer vam bodo gostoljubno postregli in od koder boste lahko občudovali lep razgled po belokranjski deželici

„Ljudje in dežela, oboje mi je všeč!“

John Judnich je Slovenec, ki je bil rojen v Ameriki, pa se kljub temu rad vrača v staro domovino, od kar jo je spoznal. V aprilu letos se je spet mudil na obisku v Metliki pri sorodnikih.

— Kaj vas je v starem kraju, ko ste prvič prišli sem, najbolj prevezelo? sem porabovedil. S širokim nasmehom je g. Judnich odgovoril:

John Judnich ob zadnjem obisku v Metliki

— Ljudje, ljudje so me najbolj prevezeli, tista njihova prijaznost, gostoljubnost, preprošča, ki ji na svetu ni enake! In tudi dežela mi je

M. J.

silno všeč! Veliko sveta sem že videl, pa lepšega malo! Ko sem bil pred tremi leti prvič tu, sem začel takoj razmišljati kdaj me bo spet lahko noga zanesla v staro domovino. Tokrat sem začel razmišljati o tem, kdaj bom lahko spet prišel, se preden sem šel v Ameriko na pot.

— Kako to, da tako dobro govorite slovensko, ko ste vendar rojeni v Ameriki?

— Naš oča so doma rekli, da moramo vavez po slovensko govoriti; če ne bo koristilo, škodovalo tudi ne bo, so pravili. Tako smo se vst, kar nas je bilo otrok, čeprav nismo videli domovine, naučili materinega jezika. Če je kdo od nas otrok pri mizi med jedjo spregovoril angleško besedo, je moral takoj od mize!

— Pravijo, da ste tu poizkusili vsa kmečka dela, kar jih je. Ali je to res?

— Kadar kdo nekaj pove in opise, je to eno, drugo pa je poizkusiti. Kmečko življenje, takšno kot je tu, je zame nekaj novega in mi je v veliko veselje, zato se vsega lotim.

Rojak Judnič je pravkar dokončeval avtomobilsko prikolico, ki jo je sam naredil, zato ga pri delu nisem maral motiti. Iz vsega srca sem mu zaželel srečno pot na povratku z željo, da bi se v starem kraju spet kmalu oglašil.

VABIMO VAS

na svečanosti ob šeststoletnici Metlike 29. aprila 1965

Ob 17. uri — na občini slavnostna seja občinske skupščine Metlika

Ob 18. uri — v Belokranjskem muzeju otvoritev razstave o najstarejših dokumentih Metlike in razstave likovnih del Metličana akad. kiparja Julija Papiča

Ob 20. uri — v domu Partizana slavnostna akademija OB ŠESTSTOLETNICI METLIKE; govori prof. Jože Dular

Moški pevski zbor Svobode Dušan Jereb iz Novega mesta; dirigira Tone Markelj Belokranjske pesmi poje Ivanka Kraševič, pevka RTV Ljubljana, ob spremljavi tamuraškega zabora pod vodstvom Silva Mihelčiča

Ob 600-letnici Metlike in 20-letnici osvoboditve pošiljamo vsem delovnim kolektivom in občanom prisrčne pozdrave z najlepšimi željami! Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki so doslej nesobično pomagali pri razvoju domače občine in upamo, da si bodo tudi v prihodnje prizadevali za nenehen napredok v gospodarstvu, kulturi, zdravstvu in na vseh drugih področjih javnega življenja!

OBČINSKA SKUPŠČINA METLIKA

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBČINSKI KOMITE ZKS •
OBČINSKI ODBOR ZZB • OBČINSKI SINDIKALNI SVET •
OBČINSKI KOMITE ZMS

Cestitkam se pridružujejo tudi delovne organizacije:

BELOKRAJNSKA TRIKOTAZNA INDUSTRIJA »BETI« NOVOTEKS — obrat II.

INVALIDSKI ZAVOD »KOMET«

KMETIJSKA ZADRUGA

Spološno trgovsko podjetje »MERCATOR«

DOM POCITKA

HOTEL BELA KRAJINA

LEPIS — Suhor

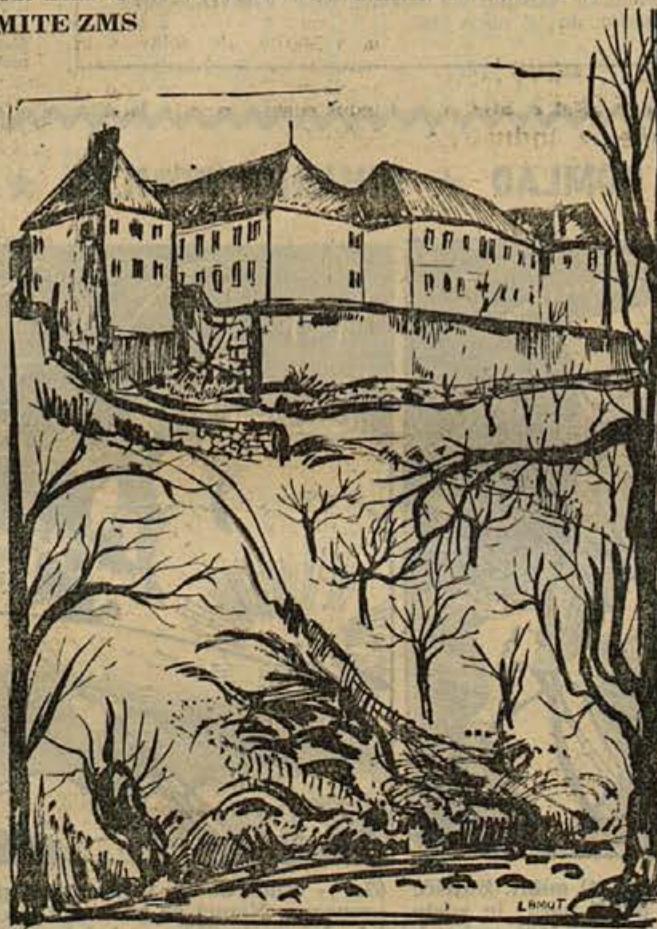
ZDRAVSTVENI DOM

LEKARNA

KOMUNALNO PODJETJE

MESARIJA ter

OSNOVNE SOLE Metlika, Suhor in Podzemelj

Vlado Lamut: METLIKA

Dularjev večer tudi v Metliki

Pisatelju in pesniku Jožetu Dularju je podružnica Slavističnega društva iz Novega mesta skupaj z odborom metliškega prosvetnega društva pripravila za njegov nedavni življenjski jubilej literarni večer. Člani domačega prosvetnega društva so brali njegove pesmi in prozo in tako spoznali delček avtorjevega ustvarjanja, ki ga je posvetil predvsem svoji rodni deželici ob Krki in jo predstavil s tem vsej domovini. Na literarnem večeru so bili tudi predstavniki družbenih organizacij, občinske skupščine ter metliškega javnega življenja. Pesnik Severin Salij je

zelo nazorno predstavil življenje in delo Jožeta Dularja, predvsem pa je obdelal pisateljev delež v opisovanju krajine ob Krki, njenih ljudi, njihovega življenja in ljubezni. — Na lepem večeru smo začeli, da bi Jože Dular še prijel za literarno pero, saj ga čaka tudi belokranjska Kolpa in naši prijazni ljudje, ki imajo tovariša Dularja resnično radi. Ne poznajo ga samo kot prizadetnega javnega delavca in ravnatelja našega Belokranjskega muzeja, temveč tudi kot vsestransko zaposlenega družbenega delavca, kateremu so ta večer tudi izrekli priznanje za njegovo obsežno literarno in družbeno delo. D. NENADIC

Kmetijska zadruga Žužemberk

razpisuje
JAVNO LICITACIJO
za prodajo

PROSTOROV NAD GARAŽAMI
v Prušku pri Žužemberku

Licitacija bo v nedeljo, 16. maja 1965, ob 8. uri na kraju samem. Predmet licitacije so na novo zgrajeni prostori, ki bi se lahko preuredili v 3 družinska stanovanja. Prednost pri nakupu ima socialistični sektor — od 8. do 10. ure, po 10. ure pa ostali interesenti.

NESREČE

Iz sna po nasipu

Med vožnjo po avtomobilski cesti 26. aprila zvečer je za krmilom osebnega avtomobila blizu Dobruške vasi zadremal in se prevrnil po nasipu italijanski voznik Romano Bernardini. Ranjenega voznika so odpeljali v brežiško bolnišnico, gnetno škodo pa so ocenili na 150 tisočakov.

Iz škarje v tovornjak

Na cesti v Mačkovcu se je Šešičan Janez Starčević z osebnim avtomobilom 26. aprila opoldne zatekel v tovornjak, ki je pripeljal nasproti. Starčević je prehitel neko vozilo, ko pa je prišel v škarje, se nesreči ni mogel izogniti. Skodno ocenjuje na 180.000 dinarjev.

Mopedist z mostu v bolnišnico

Na mostu v Gradcu pri Metliki se je 22. aprila zvečer mopedist Ivan Volec zatekel v konjsko vprego in se hudo poškodoval na glavi. Odpeljali so ga v bolnišnico.

Sopotnica v bolnišnici

20. aprila popoldne je s ceste pri Lesnici vrgla osebni avto, ki ga je v veliko hitrosti vozil Maříborčan Andrej Marko. Huje se je ranila sopotnica Marjeta Medak z Otočca, ki so jo odpeljali v novomeski bolnišnico. Skodo na osebnem avtomobilu so ocenili na 350.000 dinarjev.

Iztirila sta tovorna vagona

Zaradi nepazljivosti strojevodje sta 22. aprila zvečer pri premikanju na novomeski železniški postaji iztirila dva tovorna vagona.

Martin bo brez treh prstov

V gozdu pri Golobinjku se je 24. aprila opoldne hudo ponesrečil učenec četrtega razreda Martin Rus. Eksplozija detonatorja mu je odnesla tri prste na levem roku, tako da se, hudo ranjen po vsem telesu, zdravil v novomeski bolnišnici. Z bratom Leopoldom, tudi učencem četrtega razreda osnovne šole, sta odšla v gozd, da bi začigala detonator za razstrelijanje kamenja, ki sta ga našla doma v očetovi omarji. Pri začigovanju je detonator eksplodiral. Posledice bi bile lahko huje, tako pa je nesreča udarila le v Martina, medtem ko je dobil Leopold le nekaj lažjih poškodb.

Kamen ubil otroka

20. aprila ob 14. uri se je v Biski vasi pri Mirni peči smrtno ponesrečil 8-letni Janez Zupančič. Piecal je po razpadajoči škarpi in nesrečno potegnil nase okoli 120 kilogramov tetak kamen, ki je otroka ubil.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREC

Pretekli teden so se ponesrečili in izkali pomoči v brežiški bolnišnici: Angela Hohmec, hči kmetja iz Bistrice ob Sotli; je padla na cesti in si poškodovala levo koleno; Ana Gorenc, gospodynja iz Vel. Vodenic, si je pri padcu zlomila levo nogo; Viktor Žučko, sin rudarja s Senovega, je pri padcu dobil poškodbe glave; Stefan Jazbec, sin kmetja iz Zubkovja, si je pri padcu na poti poškodoval levo nogo; Jože Zibern, upokojenec iz Gaja, je padel z lestve in si poškodoval hrbot; Stefan Safar, kmet iz Movrač, je padel na cesti in si poškodoval desno roko.

USPEŠNO DELO TURISTIČNEGA DRUSTVA V BRESTANICI

Obiščite ribnik v Brestanici!

Konec leta je bilo v Brestanici ustanovljeno turistično društvo in v sorazmerno kratkem času je že uspelo izreščiti precejšen del programa, ki je bil sprejet na ustanovnem občnem zboru. Uspelo silvestrovanje, pustna maškarada, dobro organiziran izlet v Celovec, pogozdne golice nad trgom z mladimi bori, ogled podzemeljske jame in še marsikaj, so uspele akcije, ki jih je društvo že opravilo.

Razen naštetege pa je društvo storilo že precej tudi za uresničitev turistične točke in zabavnišča pri ribniku v Mačkovcih. S predstavniki ribiške družine Krško — Brestanica so se pogovorili o

skupnem delu. Okolico ribnikov bodo urejali z združenimi močmi, točilnicu pri ribniku pa bo prevzelo turistično društvo. V točilnici bo nameščen nekdo, ki bo skrbel, da bo dobro založena z vsem, kar je potrebno. Do 1. maja bo ribiška družina oskrbe lanove dolne, ker so sedanji že dotrajali, za vešanje pa je veliko zamisla. Od 1. julija dalje bodo obiskovalci lahko lovili kra-

pe v ribniku in bodo proti primerni odškodnosti lahko dobili ves potreben ribiški pribor ter ulovljene rabe po zmerni ceni lahko odkupili.

Otvoritev sezone bo pri ribniku 1. maja. Do takrat bodo tam postavili klopi in uredili plesno ploščo, točilnico pa bo založena z dobro pijačo in jedil. Pričakujejo veliko obiskovalcev, katere bodo dobro postregli.

Rafko Orožen

Vedno večji obisk v „Dolenjskih Benetkah“

V Kostanjevico prihaja čedalje več domačih in tujih turistov. Tako je v zadnjih nedeljah prišla ena sama kolona osebnih avtomobilov, v kateri je bilo več kot sedemdeset vozil. Nadalje so prišli turisti iz Slovenjega Grada, kamor tudi Kostanjevčani vsako leto vrnejo obisk. Teh turistov je bilo štiri velike avtobuse. Posebna skupina turistov je prišla tudi iz Beograda in s Koroske. Minulo nedeljo, ki je

bila vsaj deloma lepa, je prihajal avtomobil za avtomobil, nastaja pa vprašanje kako dolgo še, zakaj ceste so celo v sami Kostanjevici tako zanikrne, da vsakega mine dobra volja. Poudari je, da poleg izredno živahnega prometa z osebnimi vozili dan na dan vozijo težki kamioni, ki so obloženi z velikanskih gorjanskimi hladili. Ta vozila pa so prava pokora za naše ceste, ki so vsak dan in iz leta v leto slabše. Tudi asfaltiranega priključka kaže, da Kostanjevica ne bo zlepa dobila, čeprav je toliko govora o razrizzu, toda za dober turizem je treba tudi dejati!

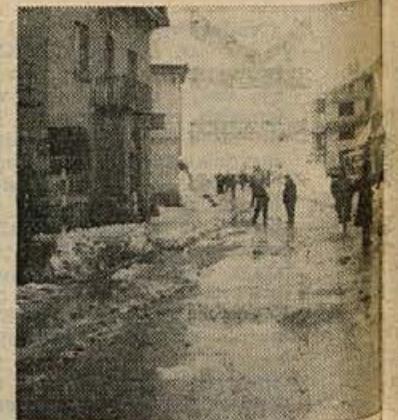
Vsem domačim

Vsičko prijetne praznike za 1. maj in jih prav lepo pozdravljajo, prav tako vse znance v prijateljstvu, naši fantje, ki so pri vojakih v Tetovu: Nace Vodopivec iz Roj, Alojz Zupančič iz Dol, Gradišča, Alojz Pucelj iz Dobruške vasi in Franc Rus iz Rapljevega.

OPOZORILO IZ BRESTANICE

Kaj pa mlada življenja?

Stara brestaniška šola vedno bolj poka in vedno bolj grozi nevarnost, da se bo stavba nenadoma sesula in pod seboj pokopala učence. Da bi težko stanje vsaj malo izboljšali, so v dveh razredih postavili lesene opornike za zaščito stropu, ki je ves razpokan in grozi, da se bo sesul. Vprašujemo se, kdo bo nosil odgovornost, če pride do nesreče, ki bo terjala življenja učencev?

Zima je z mrzlo metlo prejšnji potegnila po naših krajih. Na vstopu srednjem Dolenjski v nekaj urah ga morali marsikje celo plužiti. bilo 22. aprila ob 14. uri

Od kod množica pon

Občinski odbor RK Brežice in ustava skupno organizirala bolničarski obiskovalo 26. slušateljev iz raznih v občini. V osemdesetih urah, ko so bili udeleženci najbolj zadovoljni izpitih so dobili slušatelji tečajev bolničarjev prve pomoči in izkazali, še letos v jeseni, tako da bo v ponosu našem dovolj usposobljenih bolničarjev.

Najbolj obiskana nedeljska športna prireditev je bila prav gotovo šajjava nogometna tekma, ki se je končala neodločeno 3:3. Na tekmi, ki je bilo še vedno neodločeno 7:7, pa je tekme, čeprav je streljal v traku. Ker bodo odigrali še eno tekmo, v kateri se je prav tako odpociti, kot so se tokrat in

Fudererjeva simultanka v Brežicah

V počastitev 20. obljetnice osvoboditve, 20. obljetnice enotnih sindikatov in 1. maja so Brežičani organizirali 25. aprila simultanko, na kateri je igral mednarodni šahovski mojster inž. Fuderer iz Zagreba proti 24 predstavnikom sindikalnih organizacij. Mednarodnega mojstra je premagal samo Simon Ernest iz AGROSERVISA, remizirali pa so: Marjan Recer iz občinske skupščine, Alojz Valenčak in Ivan Erban iz LJUDSKIH POTROSNJEV, Ljubo Steger iz Zavoda za kulturo ter Marjan Gregorčič iz občinske skupščine. Inž. Fuderer je po simultanki izjavil, da igrajo Brežičani dober šah. Rezen navedenih delovnih organizacij so poslale šahiste na simultanko še: Zdravstveni dom, KZ, KGP, KB, igralce pa so privabil, a se simultante niso udeležili. Sahisti iz Tovarne pohištva, obrata IMV in Vojske pošte iz Čerkelj. — V tem času je bilo tudi prijateljsko srečanje med namiznotenskimi igralci MARATONA iz Zagreba in Brežic, v katerem so se Brežičani dobro borili.

IVAN ZIVIC

Za potrebe POČITNIŠKEGA DOMA V PIRANU

i s č e m o

za čas od 15. junija do 15. septembra 1965:

- VK KUHARICO;
- KV KUHARICO in
- SERVIRKO.

Hrana in stanovanje v domu. Nastop službe 10. junija 1965. Osebni dohodki po dogovoru.

Ponudbe pošljite na naslov: SGP PIONIR, Novo mesto, do 15. maja 1965.

VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD

65. — Rudi je za borih petdeset metrov, ki so ga ločili od padlega nemškega majorja, potreboval dlje kot pol ure. Medtem se je bil mraz zgostil v temo. Major je ležal na trebuhi, z obrazom, zakopanim v rušo. Rudi mu je odpel torbico z dokumenti in zemljevidi. Hotel se je splaziti nazaj, ko je na tleh poleg Nemca opazil lepo, novo brzostrelko. Pobraj jo je in mu vzel še pištole izza pasu.

66. — Nemški napad je bil na vsej črti odbit. Bojišče se je umirilo. Rudi se je počasi plazil nazaj in zdele se mu je, da ga od partizanskih položajev loči neskončna daljava. Dvignil se je in sklonjen tekel. Nihče ga ni opazil. Popolnoma se je zravnal in stekel proti položajem. Tedaj se je z nemške strani dvignila v zrak raketa, za hip obvisela v zraku in žarko osvetlila vse pobočje.

67. — Rudi se je naglo vrgel po tleh, toda bilo je prepozno. Nemci so ga v siju rakete opazili. Za trenutek je na bojišču zavladala tišina, potem pa se je z nemških položajev vsula jeklena toča. Svetleči se izstrelki so rezali v temo svetle proge in v ognjenih šopih udarjali v tla okrog Rudija, ki je ležal mirno in nepremično. Z zamolklimi vzbuhmi se je v ropot strojnici vmešal minomet.

68. — že v...
da bi...
scev...
ogenj...
polo...
iznen...
meta...

Presenečenje v Kostanjevici

Kostanjevijo je te dni presenetilo z izredno privlačno domislico na dvorišču gospodinjstva. So priredili velikanski sod iz zadružne vinske kleti za bar, v katerem je prostora za majhno zaključeno družbo, ki želi biti sama. Sod ima na enem koncu majhna vrata, na drugem pa dvoje oken. Nad mizo so pilko toliko razširili, da v sodu lahko ves večer mirno kadi vsa družba, ne da bi jo zavoljio tega bolela glava. Sicer pa si to prijetno novost velja ogledati, prizadetne gostince pa pohvaliti!

Delovni obračun posavskih planincev

Planinsko društvo »Lisca« je napovedalo občini zbor vsega članstva za nedeljo, 25. aprila, na Lisci. Zaradi snega in deževja v zadnjem tednu je zbor preložil na torek, 27. aprila. Planinci se tokrat niso zbrali na Lisci, ampak kar v Sevnici. Upravni odbor je seznanil člane z delom društva in nakazal naloge in načrte za 1965. leto. Planinci so v preteklem obdobju pokazali veliko živnost in delavnost. Pri tem so se posluževali najrazličnejših oblik in še pozno v jesen so prirejali številne izlete v planinske in druge kraje naše domovine. Pomembno vlogo je društvo odigralo tudi pri vzgoji in pridobivanju mladih članov.

Sipa požira samo sebe

Ogromna sipa v zahodnoriblinskem akvariju kljub izdatni prehrani počasi požira svoje lovke. Vodja akvarija pravi, da se bo žival verjetno kmalu sama uničila. Vzroki tega nenavadnega početja živali, ki so ga že pred mnogimi leti mogli opazovati v leipziškem zoološkem vrtu, so za strokovnjake še vedno popolna skrivnost.

NOVI ZABAVNI MESEČNIK

HOROSKOP DRUZABNI MOST

lahko kupite pri vseh prodajalcih časopisov

★ VIHARNA POMLAD ★

«... je dejal komandir, »sicer bi bil gotovo in stekel sem. Popoloma brez smisla bi bilo, da tam. Še z minometom so začeli nabijati, da bo na kosce.« Partizane je nenadni nemški skočili. Besno so začeli streljati po nemških, ki jih je izdajala svetleča se municija in se je pobojje razplamelo v morilnem ognju.«

Saša Dobrila:

NAREDILI SO MAJHEN OVINEK IN ZAVESLALI MIMO EBLANE, KI JE BILA ŽE KAR PRAVA VAS IZ BRUN.

POZDRAVITE STARO DOMOVINO!

335

KO SO PRIVESLI NA ZAPADNI KONEC JEZERA, SO PADLE PRVE SNEŽINKE...

VOPA JE ZAČELA ZMRZOVATI IN ZATO SO »ARGO« HITRO POTEZNILI NA NIŽEK BREG.

336

DA LE NE BI NEHAL PADATI.

NE BO JAZON!
KO GA BO DVE PEDI, KRENEMO!

PROTI JUTRU JE SNEG NEHAL PADATI.
VENDAR GA JE BILO ŽE DOVOJ ZA VLEKO.

ARGONAVTI SO SI POSTAVILI ZASILNE ŠTORE, DA PREBIJEJO NOČ. SNEC PA SE JE BREZ PRESTAKA USIPAL IZ NEBA.

PRIPRAVLJENI SMO, JAZON!

338.

SMEH STOLETIJ

Fizik in matematik Albert Einstein je potoval z vlastom. V oddelki pride sprevodnik in zahteva vozne listke. Einstein išče po vseh žepih, po prtljagi, na klopi in pod njo, toda listka ni nikjer.

»Bom pa malo pozneje prišel!« reče ljubezni sprevodnik, ki je prepoznal učenjaka.

»S tem mi ne bo dosti pomagano,« odgovori povsem resno ustanovitelj relativnosti teorije, »če ne najdem voznega listka, ne bom vedel, kam potujem.«

Slavni znanstvenik se je udeležil v Kaliforniji banketa, na katerem ga je soseda za mizo vprašala, katero kemijo odkritje je po njegovem mnenju najbolj vplivalo na našo dobo. Einstein je brez pomisnika odgovoril:

»Barvilo za ženske lase.«

Alberta Einsteina so povabili na večerjo. Gospodinja je bila v globoko dekolтирani obleki in z dragocenim nakitom nenehnino lepa in mikavna. Drugače zelo zadržani fizik jo je zato nenehomo občudoval.

»Zadnjič, ko ste me srečali v preprosti volneni obleki, pa ste bili hladni kakor kamen,« se je spomnila gospodinja.

Einstein se je nasmehnil in rekjal:
»Volna je pač slab prevodnik.«

Nekoč je ves zamišljen delal v svoji študijski sobi. Nenadoma prihiti k njemu soberica in vsa preplašena zavpije:

»Hiša gor!«

»Pojdite in sporočite to moji ženi,« pravi mirno Einstein, »saj veste, da se jaz ne vmešavam v gospodinjske zadeve.«

Bonci

— Ne razumem, kako se odrasli tako težko odvadijo kajenja!

NIČ VEČ ODLAŠANJA...

Z gradnjo novega zdravstvenega doma v Brežicah je treba čimprej začeti — Delo v sedanjih pogojih je izredno težko — Povsod je stiska za prostor — Zobna ambulanta nima čakalnice in pacienti stoje kar na stopnišču

Zdravstveni dom v Brežicah je namenjen 23.000 prebivalcem. Pri tem ni upoštevan bizijski okoliš, ki ima svojo zdravstveno postajo. Zdravstveni dom v Brežicah bo sredi poletja praznoval 10-letnico obstoja. V tem obdobju so zdravstvene storitve izredno porasle. Leta 1956 so jih zabeležili 104.490, leta 1959 159.536, leta 1961 209.000 in leta že 235.000.

Podatki za minulo desetletje torej kažejo, da se je število zdravstvenih storitev povečalo za 150 odst., a število zaposlenih zdravstvenih delavcev za dobrih 100 odst., od 27 na 55. To dokazuje precejšnjo obremenitev zdravstvenega osebja, zlasti še radi tega, ker se delovni pogoji med tem sploh niso spremeni.

Prostori zdravstvenega doma v Brežicah so veliko pretešni in tudi sicer neprimerni za današnje zahteve. Da bi potekalo delo kolikor toliko normalno, se je zavod poslužil najrazličnejših improvizacij od prezidav do predelitve prostorov z zavesami, vendar so to le začasne rešitve, ki le za silo povečujejo uporabnost prostorov.

Stavba, v kateri ima zdravstveni dom svoj sedež, je staro stanovanjsko poslopje iz prejšnjega stoletja. 1917. leta je to bilo prizadejal potres. Zrušila se je vsa severna in delno tudi južna stran. Ob potresu 1963 so spet nastale v njej precejšnje razpoke, razen tega pa se počasi, komaj opazno pogrezovalo temelj. Zaradi vsega tega je vzdrževanje zgradbe zelo draga. Od leta 1956 do sedaj je bilo v njej vloženih 16 milijonov investicijskih sredstev. Kolektiv se je sicer zavedal, da te naložbe ne bodo vračale tega, kar bi morale, vendar brez njih dela sploh ne bi bilo mogoče. Poslopje zdaj že spet kliče po temeljitem popravilu in zamenjati bi bilo treba vso vodovodno in električno napeljavo. Medicinski aparatov sploh ne morejo vseh priključiti, ker ni trofaznega

Vzobni ambulant je stiska največja. Stirje zobni terapevti imajo na razpolago tri ordinacijske stole. V jeseni pride peti, štipendist, ki je potreben, a bo le težko dobiti svoj delovni prostor. V ordinaciji 5,80 × 4,85 m delajo zdaj hkrati trije zobni terapevti.

Kako utesnjeno je vse v zdravstvenem domu, vedo povestati pacienti, ki dan za dan želijo na preglede v premajhni in zakajeni čakalnici splošne ambulante. Zobna ambulanta čakalnice sploh nima in ljudje stoje kar na stopnišču pred ordinacijo. Za-

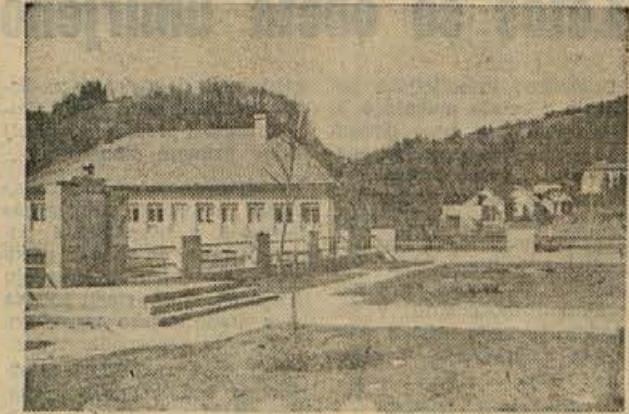
pevci, 3 zobne asistentke, na stolih sedijo trije pacienti in trije se čakajo na vrsto. V njej se tlaci po 12 ljudi hkrati in ob takšnih pogojih res ni mogoče pričakovati, da bo delo kvalitetno, čeprav to želi tako pacienti kot zdravstveni delavci.

Vse našteto torej dokazuje, da bo najnaj treba nekaj ukreniti. Kolektiv je o tem že večkrat razpravljal in se odločil za gradnjo novega zdravstvenega doma. Vsakok nadaljnje vlaganje v sedanjo zgradbo bi bilo brez koristi. Četudi bi zgradbo obnovili, v njej pacientom ne bi mogli nuditi tista, kar omogoča sodobna medicina. Gradnjo so predvideli v dveh etapah, ki bi bila vsaka zase zaključena celota.

V prvih etapih bi sezidal pričelični paviljon za splošno ambulanto s tremi ordinacijami in ostalimi prostori in v tem paviljonu naj bi bil še protutuberolozni dispanzer ter laboratorijski. Tako bi začasno rešili tudi problem zobne ambulante, ki bi se izselitvijo splošne ambulante lahko razširila v vsem prvem nadstropju.

Letos predvidevajo, da bi sami lahko zbrali 15 milijonov din, potrebovali pa bi jih za prvo etapo 90. Brez kreditov torej ne bo šlo. V občini kažejo razumevanje do njihovih načrtov, zato upajo, da bodo še v tem letu lahko postavili temelje novega zdravstvenega doma. Načrti so pripravljeni in treba pa začeti čimprej. Vsekakor naj bi 10-letnica obstoja zdravstvenega doma dala pobudo za prelomnico pri dosedanjem delu, ki si jo želijo tako zdravstveni delavci kot vsi tisti, ki dan za dan iščejo njihovo pomoč.

J. T.

Lepo urejen zdravstveni dom v Krmelju. V istem poslopju je tudi lekarniška postaja, kar je za občane zelo ugodno. Vsa zdravila lahko dobe v njej in prihranjeni jim je pot v Sevnico

Priprave na 20-letnico osvoboditve v Dobovi

Proslavljanje 20-letnice osvoboditve se je na Dobovi že začelo. Pred kratkim smo slavnostno sprejeli in odpromili Kunirčko pošto, zatem pa je spomine na partizanske dni lepo priprovali bivši partizanski borec Lojze Vučajnik, Radovednim pionirjem je rad odgovarjal tudi na vprašanja.

V kratkem bodo še proslava za 1. maj, pripravljamo akademijo za dan zmage in proslavo za dan mladosti. Medtem bomo gledali še lutkovno predstavo, PGD Loče pripravlja igro Domen, nastopili pa bodo še pionirski pevski zbori iz šol brežiške občine. R. K.

O dobovski razsvetljavi

Dobova je bila dolgo časa brez javne razsvetljave. Pred mesecu smo dobili prvi pet luči, nato še dve svetilki, vendar je vse to še vedno premalo. Nujno bi potrebovali vsaj še tri cestne svetilke na cesti proti cerkvi in na cesti do železniške postaje. Marsikdo je ponoči že zapsek v mlake, ko je šel s postajo. Zvezber bi luči lahko prizigali malo pozneje, zdaj jih že pred šesto prizgo, zato pa bi bilo bolje zjutraj malo prej razsvetliti Dobovo, da bi ljudje, ki hodijo na prvi vlak ob štirih, ne hodili v tem.

R. K.

V Cerklijah zahtevajo primernejši prostor

Volivec cerkljanskega področja zahtevajo pomoč občinske skupščine za postavitev hleva za osemenjevanje živine. Krajevna skupnost za to nima denarja in te naloge ne more prevzeti. Zdaj osemenjuje živino v neki napol podprt šupi kar je skrajno neprimerno in občani se zgrajajo zaradi tega. Pravijo tudi da jim ni nihče pojasmil zakaj se je pred dobrim mesecem povišal prispevek za skočnino od 1.500 na 2.000 dinarjev.

J. T.

Dobova je bila dolgo časa brez javne razsvetljave. Pred mesecu smo dobili prvi pet luči, nato še dve svetilki, vendar je vse to še vedno premalo. Nujno bi potrebovali vsaj še tri cestne svetilke na cesti proti cerkvi in na cesti do železniške postaje. Marsikdo je ponoči že zapsek v mlake, ko je šel s postajo. Zvezber bi luči lahko prizigali malo pozneje, zdaj jih že pred šesto prizgo, zato pa bi bilo bolje zjutraj malo prej razsvetliti Dobovo, da bi ljudje, ki hodijo na prvi vlak ob štirih, ne hodili v tem.

R. K.

Deževje ovira sajenje trte na Bizejškem

V Janeževi goricu na Bizejškem so že preorani starji vinogradi in napravljene terase za nov nasad vinske trte. Poleti bodo uredili odvod vode, poskrbeli za zeleno gnojenje in pripravili zemljo za novo kulturo v prihodnjem letu.

V Drenovcu sadijo vinsko trto že to pomlad. Delo ovira slabo vreme, ki je nastopilo v drugi polovici aprila. Upajo, da bo v maju vreme ugodnejše in da bodo lahko še nadoknadiли zamujeno. Na območju Drenovca bodo posadili 11 ha vinogradov. Tam bo rastel laški rizling, muškatni silvanec in žametna črnina. V Janeževi goricu pa bodo prihodnjo pomlad saditi modro frankinjo in žametno črnino.

Z drugim pomladanskim delom je zadružna na tekočem. Zdaj odkupuje tudi živino za kmetijsko gozdarsko podjetje v Brežicah. V zadnjem tednu je napravila izredno velik promet. Odkupila je za 28 milijonov denarjev.

Do 22. aprila je vsem prodajalcem takoj izplačala ves denar, tedaj pa se je to zaustavilo. Zadružna se je znala v težkem položaju, ker ji primanjkuje obratnih sredstev. Zaprosila je za 71 milijonov obratnih kreditov in upa, da bo banka ugotivila njeni prošnji. Brez kreditov ne bo mogla redno poslovali, kajti večino lastnih sredstev ustvari šele jeseni.

Novo v Brežicah

V ponedeljek, 26. aprila, zvezber je na stadionu zagorel taborni ogenj. Ob njem so se zbirali pionirji in mladinci, da bi slavili obletino Osvobodilne fronte in dan tabornikov. To je bil del programa, ki so ga taborniki pripravili že za minulo soboto, a jim je slabo vreme to preprečilo. Vzdušje ob ognju je bilo zelo prijetno in večer so taborniki pozivili s pesmijo in recitacijami. Odred Matije Gubca pripravlja program tudi v počasitev praznega dne in 8. maja.

Prvomajski prazniki so predvratni. Mesto dobiva lepo podobo, vendar še ne teče tako, kot bi želeli. Novo lice je te dni dobilo procesje zgradbe na Milavčevi 5, za kar so poskrbeli podjetja SAP, slasčičarna in čevljarište. Nekaj je prispeval zrazen hišni svet. Tudi dvorišče so očistili. To so načravili stanovnici s prostovoljnimi delom.

Potnik, ki se vozijo z avtobusom, se bodo prav gotovo razsvetliti preurejene čakalnice. Do sedaj ni bilo prav nič privlačne in ljudje se niso radi zadrževali v njej. Preurejene je bila nujna.

V gostilni pri klini so ta mesec podražili kosilo na 400 dinarjev in tako so bili abonenti prisiljeni, da se preselijo v Narodni dom. Tam večja kosilo že 300 dinarjev. Se vedno pa imajo na razpolago samo ene vrste menu, čeprav si abonenti že dolgo želijo, da bi lahko izbrali vsaj kosilo.

BREŽIŠKE VESTI

24. aprila je bil na brežiškem sejmišču živahan promet. Živinorejci so pripravili na sejem 1.700 manjših in 100 večjih prašičkov, od katerih je bilo 940 prodanih. Do tri mesece starci so šli v premet po 600 din kg žive teže, večji pa so veljali 380 din kg.

Na brežiškem sejmišču

24. aprila je bil na brežiškem sejmišču živahan promet. Živinorejci so pripravili na sejem 1.700 manjših in 100 večjih prašičkov, od katerih je bilo 940 prodanih. Do tri mesece starci so šli v premet po 600 din kg žive teže, večji pa so veljali 380 din kg.

DANES SEJA OBČINSKE SKUPSCINE V SEVNICI

ZA DOGRADITEV SEVNIŠKE ŠOLE POTREBUJEJO ŠE 109 MILIJONOV

Občinska skupščina v Sevnici ima za današnjo sejo obsežen dnevni red. Pretresa bo analizo zaključnih računov gospodarskih organizacij za lansko leto in ocenila njihov poslovni uspeh. Ob tem se bodo odborniki zadržali tudi pri svojih planih in nalogah za 1965. Sledila bo razprava o nekaterih odlokih, ki jih bo skupščina tokrat sprejela.

To so: odlok o uporabi takšne tarife v postopku pred občinskim sodiščem v Sevnici.

Slovo od Franca Vidriha na Bregu

Ni še minilo leto, odkar je kot žatev železniške službe premisli Mirko Golob iz Radice, ko je odgovorno železničarsko delo terjalo novo žrtv. 16. aprila se je smrtno poneseči sprevodnik tovornega vlaka Franc Vidrih z Brezga. Od njega smo se poslovili 18. aprila, na dan volitev, ob 15. uri popoldne. Pogreb, katerega se je udeležilo okrog 200 železničarjev z železničarsko godbo in lepo število občanov iz Loke, Vrhovega, Sevnice in drugod, je pokazal, da je bil pokojni zelo priljubljen. Ker je bil gasilec, so se od njega poslovili tudi gasileci. Užaloščeni vdovi in dvema neprekribljivima otrokom pa naj bo v uteho zavest, da njen pokojni moč in skrbni oče ne bo ostal pozabiljen med stanovskimi tovarisi in vaščani. S. Sk.

Srečno vožnjo tudi vnaprej!

Sofer Stanko Trupi je deževje ovira sajenje trte na Bizejškem.

Iz Lončarjevega dola, Zabukova in Podgorja prevaža že več kot štiri leta šolske otroke v Sevnico voznik šolskega avtobusa tovarniški Stanko Trupi iz Smarja pri Sevnici. Pri zadevni vožnji vozi iz Sevnice na pošto v Zabukovo poleg ostalih poštnih pošiljk tudi Dolenjski list. V službi je zelo veden, med vožnjo zelo

L. U.

TRŽIŠČE: uspešne volitve in proslave

Na območju Tržišča je bilo 18. aprila 13 volišč, med katerimi je 10 volišč končalo volitve pred 12. uro; Tržišča, Malkovec in Plavice so volili že do 10. ure. Volivci želijo, da bi jih izvoljeni poslanec Božidar Gorjan večkrat obiskal.

Letos bodo v Tržišču in okolici organizirali več proslav. Proslave se bodo začele s praznovanjem krajevnega

praznika Tržišča in bodo osrednje svečanosti v počasti tega dne, 1. maja in 20. obletnice osvoboditve skupaj 9. maja. V osnovni šoli bo dopolne akademija, kjer bodo sodelovali učenci iz Tržišča in Telč ter ZB, popoldne tega dne pa bo komemoracija pri spomeniku na Malkovcu. Dne 4. julija 1965 se bodo udeležili slavnosti ob odkritju spomenika v Sentjanžu. V spomin na opustošenje Malkovca bo 1. avgusta na Malkovcu velika proslava z vrtno veselico in srečolovom. Vse to bo organizirala organizacija ZB Tržišče.

S. Sk.

Letos se obeta umirjeno investiranje

Uskladitev investicijske potrošnje z ostalo potrošnjo je v gospodarstvu brez dvoma eden izmed pogojev za stabilizacijo gospodarstva. V družbenem načrtu občine Krško za 1965 je zategadelj poselj poudarjeno, da bo investicijska politika letos bolj umirjena in uskladena z materialnimi možnostmi. V gospodarstvu bodo skušali z njo doseči stabilizacijo, v nego

Plenum ObSS v Krškem

26. aprila je bil v Krškem plenum občinskega sindikalnega sveta. Razpravljali so o vročih visokih izdatkov v skladu zdravstvenega zavarovanja ter o vročih nesreč pri delu in izven dela in se o zapostovanju invalidov. Plenum je bil sklican zategadelj, ker se problematika, o kateri bo razpravljal, v krški občini nikakor ne more premakniti iz mrtve točke. O sklepini plenuma bodo pozneje razpravljale vse sindikalne podružnice v občini in izdelale konkretno programe dela po njihovih smernicah.

Tudi letos bo sprejem ekonomskih izseljencev

Stalna komisija za izseljence pri Občinskem odboru Socialistične zvezze v Krškem tudi letos zbira podatke o ekonomskih izseljencih in pripravlja analizo dela za 1964 ter program dela za 1965. Komisija bo tudi letos priredila že tradicionalni sprejem za predvojne ekonomske izseljence, ki bo v Krškem. Na takšnih sprejemih, ki so v času, ko se največje število izseljencev mudi v domovini na dopust, seznanijo izseljence z gospodarskim in družbenim razvojem v stari domovini, izseljenci pa povedo, kako se počutijo v tujini.

Danes plenum ObO SZDL

Danes bo v Krškem razpravljal plenum občinskega odbora Socialistične zvezze o turizmu in spomeniškem varstvu v občini. Gradivo za razpravo o turizmu je pripravilo turistično društvo Krško, gradivo za razpravo o spomeniškem varstvu pa strokovnjaki z tega področja. Na plenum so povabljeni predstavniki republikega zavoda za spomeniško varstvo iz Ljubljane in Dolenjske turistične zvezze iz Novega mesta ter delavci, ki se ukvarjajo z obema dejavnostima v krški občini. Na plenumu bodo skušali izdelati skupen program za razvoj turizma in spomeniškega varstva, saj sta obe dejavnosti že po navi povezane.

Pevci »Staneta Žagarja« so nam zapeli

Učiteljski zbor »Staneta Žagarja« iz Kranja, ki nam je v soboto in v nedeljo pel skupaj s komornim orkestrom Glasbene šole iz Kranja pod takško ravnateljico in zborovodje profesorja Petra Liparja, nas je prijetno prenenetil. Gostje so odpreli 14 umetnih in narodnih pesmi, med njimi tudi dve deli skladatelja Petra Liparja. Pov sod, kjer so nastopili, tako v Domu svobode na Vidmu, kot v Podbočju in v Kostanjevici ter v Leskovcu, so poželi buren aplavz. Gostovanji so v okviru proslav 20-letnice osvoboditve, saj je bil narodni heroj Stane Žagar, po katerem nosi zbor ime, nekaj časa pred vojno učitelj v Leskovcu pri Krškem.

S. SKOCIR

Zanesljiv uspeh:
mali oglas v domačem
tedeniku!

POSLEJ LE OSEM SVETOV

Občinska skupščina v Trebnjem je 22. aprila zmanjšala število svetov na osem, potrdila ustrezno spremembu v statutu občine in imenovala člane v svete. V vsakem svetu je po sedem članov. Svet za splošno upravo in notranje zadeve bo vodil odbornik Bojan Bukovec; svet za družbeni plan in finance Lado Saje; svet za gospodarstvo odbornik Ivan Gričar; svet za kmetijstvo in gozdarsvo Nace Dežman; svet za delo Engelbert Skufca; svet za urbanizem, komunalne in stanovanjske zadeve Alojz Zupančič; svet za izobraževanje in kulturo odbornik Vladimir Silvester in svet za zdravstvo in socialno varstvo Jana Hilmayr.

Trebanjska skupščina in njeni letošnji načrti

ni dokumentaciji za troje največjih krajev v občini, izvajaju sanacijskega načrta KZ, družbeni prehrani, ciganskem vprašanju in drugem.

V zadnjem četrletju bodo odborniki obravnavali kadrovsko problematiko v delovnih organizacijah, podružbljanje gozdnega gospodarjenja, delo krajevnih skupnosti, socialne zadeve, izvozni plan in smernice za plan in proračun prihodnjega leta.

TREBANJSKE NOVICE

ZAPISKI S SEJE OBČINSKE SKUPŠČINE TREBNJE 22. APRILA

Manj svetov in 17 krajevnih skupnosti

Zaradi nezadostne razprave bo prišlo poročilo komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka v delovnih organizacijah znova na dnevni red, najprej na seji zebra delovnih skupnosti, nato pa pred obo zebra na prvi prihodnji skupščinski seji.

Ob navzočnosti predsednikov svetov in republikega poslanca Uroša Ruprehta so odborniki potrdili spremembo v tistih poglavjih občinskega statuta, ki govorijo o svetih. Več svetov so namreč združili, v obrazložitvi pa je Ciril Pevec poudaril, da bo zdaj samo osem svetov, ki pa bodo kadrovsko okrepljeni. Janez Omen je obrazložil na meni odloka o območju krajevnih skupnosti. Skupščina je potrdila predlog komisije za krajevne skupnosti, naj bo v občini 17 krajevnih skupnosti. S tem sta odpadli varianti v 10 in 19 krajevnih skupnosti z ustreznimi območji, o čemer je skupščina razpravljala pred volitvami. Krajevne skupnosti bodo potem predstavljene obsegale pretežno tista območja, ki so jih načinili na zbirah volivcev. Zatem je bil sprejet odlok o gradbenih delih, za katera ni potrebno gradbeno dovoljenje. Franc Židar je rekel, da predvideva ta odlok olajšave pri popravilih hiš in manjših novih gradnjah, na sploh pa skrajšuje pot do dovoljevanja.

Za 1. maj bo pochod na Bohor, kjer bo velika proslava, v kateri bo sodelovala rudarska godba na pihala. Po proslavi bo rajanje na prostem, udeleženci pa bodo lahko obiskali najvišje točke na Bohorju. Za praznično podobo Senovega hodo poskrbelo delovne organizacije, občinska komunalna in stanovanjska skupnost, rudarska godba pa bo z budnico naznana praznični dan.

RADO KOZOLE

Kako bomo na Senovem praznovali 1. maj

Koordinacijski odbor za proslave na Senovem se je že sestal in sprejel program proslav za 20-letnico osvoboditve. Dogovorili so se, da bo praznovanje 1. maja ter 3. in 4. julija priredila sindikalna podružnica rudarjev s Senovega, praznovanje 9. maja in 22. julija ZB Senovo, 29. novembra odbor SZDL, 22. decembra pa organizacija ZROP. Vse ostale proslave v okviru mladinske in pionirske organizacije bodo prirejene.

»Poznaš pionirske organizacije?« v Kostanjevici

26. aprila je bila v Kostanjevici na Krki občinska pionirska prireditev pod naslovom »Poznaš pionirske organizacije?« in tekmovanje pionirjev o družbenih službah v občini. Predstavniki pionirskih odredov iz vseh šol v občini so odgovarjali na vprašanja o pionirski organizaciji in o družbenih službah v občini. Prireditev je med vrsto praznovanih, s katerimi se pionirska organizacija pridružuje proslavljanju 20-letnice osvoboditve, hkrati pa je bilo srečanje v Kostanjevici prirejeno tudi v okviru letosnjih jugoslovenskih pionirskih iger.

Seminar delavske univerze

V prvi polovici maja se bo začel v Krškem seminar o notranji zakonodaji podjetij, o novem zakonu delovnih razmerij in o temeljnem zakonu o varstvu pri delu. Seminar pripravlja delavska univerza v Krškem. Udeležili se ga bodo vrhuni uslužbeni delovnih organizacij, predstavniki sindikalnih podružnic in predstavniki socialno-kadrovskega služba.

Takšna predavanja so zelo koristna

24. marca letos je v tovarni celuloze in papirja v Krškem v okviru tovarniškega programa za družbeno ekonomsko izobraževanje in studij smernic konгрesa ZKJ in kongresa ZKS predaval dekan ekonomike fakultete iz Ljubljane dr. Janez Stanovnik. Predavatelj je govoril o stabilizaciji jugoslovenske tržišča, o deviznem poslovanju in ukrepu za zamrznenje cen in odgovarjal na steknila konkretna vprašanja, ki so mu jih poslušalci zastavljali iz problema svoje tovarne. Vsi odgovori so bili zelo izbrni, poslušalci pa zelo zadovoljni. Predavanja se je udeležilo več kot sto članov kolektiva tovarne celuloze in papirja. Lepo pobudo tovarniškega kolektiva velja pozdraviti, saj sta bila predavanje in razgovor, ki mu je sledil, neposredno navezan na vskakanje težave v proizvodnji. Ne bi skodilo, ko bi lepi pobudi tega kolektiva sledili tudi isti!

Čestitka vojakov iz Beograda

Dolenjski fantje, ki so pri vojakih v Beogradu, čestitajo vsem delovnim ljudem za praznik dela ter ob tej priložnosti pozdravljajo vse domače: Svetec Bartolj, Janez Goršek, Maks Gorenc in Anton Felhar.

Dolenjski fantje

ki so pri vojakih v Slavonskem Brodu, čestitajo našim kolektivom k doseženim uspehom, svojice pa lepo pozdravljajo: Jože Zibert iz Skopje, Milan Jordan iz Maribora, Milan Jakšić iz Semčića, Martin Svalj iz Globičic in Stane Fabjan iz Gor. Kamena.

RESOLUCIJA PROTIPOMANJKLJIVOSTIM

Komisija za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka v gospodarskih organizacijah je 13. aprila obravnavala poslovanje v lanskem letu in priporočila občinski skupščini, da s posebno resolucijo, naslovljeno na organe upravljanja in delovne kolektive v celoti, opozori na napake in poklice k odpravljanju pomankljivosti. O namenu resolucije, potrebnih ukrepov, dejanskih možnostih gospodarskih organizacij, da se ravna po predpisih in drugem je v razgovoru obrazložil tajnik komisije za izvajanje predpisov Jože Kastelic.

— Kaj je napotile komisije, da je predlagala resolucijo?

— Komisija je na podlagi periodičnih obračunov in zaključnih računov ter analize o poslovanju gospodarskih organizacij, ki jih pripravljajo za razpravo svetom in drugim skupščinskim organom, izluščila najrazličnejše ugotovitve in zaznala poglavitev hibe v sistemih delitve dohodka.

Najbolj zaskrbljujoča je ugotovitev, da gospodarske organizacije, da bi se delitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade. Opaziti je skrajnosti. Tako porabijo prenata podjetja ves čisti dohodek za osebne prejemke, druga (kot DANA) dajo na sklade toliko kot za osebne dohodke. Delitveno razmerje v sredini pa je več ali manj neugodno. Dosledna je namreč težnja, da bi podjetja povečale samo plačne sklade.

Komisija hoče vplivati na gospodarske organizacije, da bi delitev dohodkov v primerjavi s razmerjih. Osebni dohodki bi se morali zvečati predvsem, če je storitev večja. Praksa kaže prav nasprotno, namreč na to, da so se osebni dohodki povečevali na razen raznih podprtja, torej administrativno. Nekatera podjetja pa so bili prisiljena povečati osebne dohodke, če so hoteli obdržati zaposlene. Tako zviševanje je, če tudi je bilo marsikaj izhod iz zategate, nepravilno, zato je komisija žlasti podrlata, da je treba preprečiti administrativno povečevanje osebnih dohodkov. V proti-

moupravnih organih zanimanje za problematiko, proizvodnjo, delitev dohodka. Ukrepi v delovnih organizacijah bi morali biti rezultat dejavnosti obravnavne, pri čemer naj bi sodelovali ne le oziroma ampati, vendar tudi vse pravljajoči, to pa bo potreben zlasti tam, kjer so pomankljivosti načelne. Resolucija samostojno predstavlja ne le k ugodnemu delitvenemu sistemu, temveč tudi k dogajevanju samoupravljanja.

Za izvajanje ukrepov, ki jih bo predstavila resolucija, bodo zadolženi kolektivi v celoti, predvsem pa organi samoupravljanja in politične organizacije v podjetjih (ZK, sindikati).

Komisija bo po svojih močeh rada pomagala pri izvajaju ukrelov v gospodarskih organizacijah. Če se bo posreduje, da se bodo podjetja sumi zavedni napak in jih poskušati odpraviti, bo delo lažje. Komisija meni, da bi resolucija v sedanji stopnji gospodarstva in delitvenega sistema v občini lahko privreda do pomembne prelomnice. (I. z.)

Na osnovi 278 člena statuta

ZADRUGE TREZNJE

razpisuje upravni odbor zadruge naslednja prosta delovna mesta:

1. Šef gospodarsko računskega sektorja

z višjo šolsko izobrazbo in 5-letno prakso na vodilnih mestih ali s srednjo izobrazbo in z 10-letno prakso na vodilnih delovnih mestih;

2. Šef komercialnega sektorja

z višjo šolsko izobrazbo in s 5-letno prakso na vodilnih mestih ali srednjo izobrazbo in z 10-letno prakso na vodilnih delovnih mestih.

Osebni dohodek po pravilniku zadruge. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Martin Virag iz Škocjana je bil prvi!

Medobčinski zavod za prosvetno pedagoško službo v Novem mestu prireja že od leta 1963 dalje vsako leto tekmovanje učencev osnovnih šol v matematiki. S tekmovanjem skušajo mladino v osnovni šoli spodbuditi k večjemu zanimanju za ta predmet. Po šolah se najprej vsako leto odvijajo izbirna tekmovanja, na katerih ugotovijo najboljše učence, ki se nato udeležijo medobčinskega tekmovanja v Novem mestu.

Izpiti in seminarji na oddelku VEKS v Novem mestu

Izredni študenti na oddelku VEKS, ki deluje pri Zavodu za izobraževanje odraslih in produktivnosti dela v Novem mestu, pridno študirajo. Letos je 10 slušateljev iz starejših letnikov uspešno položilo izpit iz politične ekonomije, zdaj se pa na seminarju za splošno gospodarsko pravo že pripravljajo na izpit, ki bo v maju letos. Novi slušatelji so opravili letos izpit iz gospodarske matematike, v maju bo izpit iz gospodarske statistike, do konca junija pa se bodo pripravili na polaganje izpita iz politične ekonomije.

POPRAVEK

Popravljamo tiskarski napaki v članku »Udri paša Budalovič« iz zadnje številke našega časnika. Cetrti stavek v uvodu članka se mora pravilno glasiti: »Pisano pa, kot ga je...« (in ne »spikanje«), medtem ko je sredina drugega stavka v drugem odstavku 3. stolpca članka takale: »spometa vse: zasedbo in bombardiranja, organiziranje odpora in obroženi upor, medtem ko je bilo v listu po pomoći tiskano »bombardiranje odpora«, kar je seveda brez smisla. — Bralice tudi tokrat prosimo, da oprostijo napakam, ki nastajajo v tiskarni brez krive uredništva!

UREDNIŠTVO

„ROG“ je že premajhen

Preteklo poslovno leto je novomeški Zavod za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov ROG uspešno zaključil. Celotna fakturirana realizacija je bila po zaključnem računu 173,7 milijona dinarjev, od tega pa je 115 milijonov ustvaril obrat lažje konfekcije. Ta uspeh je zavod dosegel s povprečno zaposlenimi 64 ljudmi, med katerimi je bilo 47 odst. invalidov in za delo manj sposobnih ljudi. Zavod je letoski plan povečal na 240 milijonov dinarjev, četudi so število zaposlenih le malenkostno povečali. Že prvi meseci so pokazali, da tak plan ustreza. Uspeh bo nedvomno odvisen od tega, ali bo zavod dobil stalna obratna sredstva in ali bo uskladeno delo vseh zainteresiranih organov na področju Novega mesta.

Letošnji načrt zavoda se razen nekaterih podrobnosti ne razlikuje od lanskega. Malenkostne spremembe so le

Želje za 1. maj

Vsem občanom, podjetjem in ustanovam novomeške občine želim vse najboljše in še mnogo uspehov ob letosnjem prazniku dela. Domičim lep pozdrav! Tone Fabjančič, domači iz Zagorice pri Smarjeti, zdaj vojak v Centru.

Naši fantje čestitajo

Slovenski fantje, ki so pri vojakih v Slavonskem Brodu, pozdravljajo za 1. maj vse znance in prijatelje, posebno pa domače: Lojze Miketič iz Goleka, Jože Mohorčič iz Hruševja, Ivan Gašperlin iz Jesenic, Bogomir Fabjan iz Lopate, Jože Breznik, iz okolice Domžal, Franc Brezovnik iz Luč, in Jože Hrvolič iz Bosiljevega.

Lepo želje iz Skopja

Jože Vovko in Tone Starčič, oba iz Mokronoga, zdaj pa vojaka v Skopju, lepo pozdravljata domače in jim želijo za delavski praznik.

v špecializaciji konfekcijskega obrata, medtem ko bo radioservis organiziral popravilo televizijskih in drugih sprejemnikov na domu. V ta namen so nabavili kombi.

Na letosnje poslovanje bo prav gotovo znatno vplivala uredba o zamrzovanju cen. Uredba se nanaša predvsem na konfekcijske izdelke, ki

Zavod za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov

„ROG“ – NOVO MESTO

čestita

ob 1. in 9. maju

vsem svojim poslovnim prijateljem, naročnikom in odjemalcem.

letos niso bili občutneje podraženi. Mimo tega si bo zavod prizadeval posvetiti večjo skrb rehabilitaciji invalidov in boljšemu sodelovanju z zavodom za zaposlovanje delavcev, s komunalnim zavodom za socialno zavarovanje in z drugimi.

Zavod posluje kot gospodarska organizacija, ugodnosti po zveznih predpisih pa niso dovolj, da bi lahko opravili posledice zaradi številnih bolezni. »Večkrat nam razne organizacije in ustanove očitajo, kako lahko je poslovanje ob takih ugodnostih,« menijo v zavodu, »prav zavojlo tega pa se često zastavljajo vprašanja, kdo je dolžan zagotoviti zavodu stalna obratna sredstva ali pa mi sicer kakorkoli pomagati.«

V perspektivi: bazenski center

»Zavod je bil v letu 1959 ustanovljen za rehabilitacijo in zaposlovanje manj zmožne delovne sile,« ugotavljajo predstavniki zavoda in dodajo, da je na našem področju vedno več invalidnih ljudi. »Po pravilniku in zveznih predpisih mora imeti zavod vsaj 50 odst. za delo manj zmožnih ljudi, zato zaposluje v svojih delavnicah invalidje tudi po opravljeni rehabilitaciji.«

Podatki dokazujojo, da invalidnost narašča, namesto da bi upadala. To je problem, ki ga zavod sam ne bo znał rešiti. V bodoče naj bi v njegovih delavnicah delali sami težji invalidi, tisti, ki potrebujejo večjo pozornost pri delu. Za lažje invalide pa bi morali poiskati mesto v gospodarskih organizacijah. Razumljivo je torej, da bi bilo treba novomeškemu zavodu omogočiti hitrejši razvoj in obseg, morda v obliki manjših bazenskih centrov, kot so v Gorici, Mariboru in Celju, skratka to, kar predvi-

deva sčasna konferenca za rehabilitacijo invalidov v Sloveniji. Potrebno bi bilo ugotoviti, katere stroke so najbolj primerne za invalida ter za delo manj zmožne osebe. S tem v zvezi ima zavod konfekcijski obrat največje možnosti; ima namreč to prednost, da lahko po končani rehabilitacijski organizira delo na domu ter predvsem rešuje zaposlovanje žensk. Nikakor ne bi smeli zanemariti drugih dejavnosti, ki jih zavod razvija v svojih delavnicah po obratih.

Vse to se zdi potrebno podudariti zlasti zategadelj, ker zavod nima težav s plasmanjem svojih uslug. Slabše je s surovinami, ki jih je iz dneva v dan težje dobiti. Konfekcijske izdelke, nad 40 vrst, so do zdaj dobro prodajali, to pa predvsem po zaslugi ljubljanskega združenja ZETEKS, ki ima po vsej državi organizirano potniško službo.

Potreben so posveti

Klub vsemu pa novomeški zavod ROG v obliki, kot je, ne bo mogel sam reševati tako težke in odgovorne naloge, kot je rehabilitacija, če ne bo sodelovanje z že omenjenimi ustanovami. Do zdaj je bila običajna oblika posvetovanje. Prevelike so razlike v predpisih, ki urejajo vprašanja rehabilitacije in vračanje človeka na delovno mesto. Na širšem posvetu ali konferenci za rehabilitacijo bi lahko začrtali razvoj in perspektivo zavoda. To, ali je zavod potreben ali ne, je bilo razčleneno že ob njegovi ustanovitvi, pomeniti bi se bilo treba le, kakšen obseg naj v bodoče zavzame.

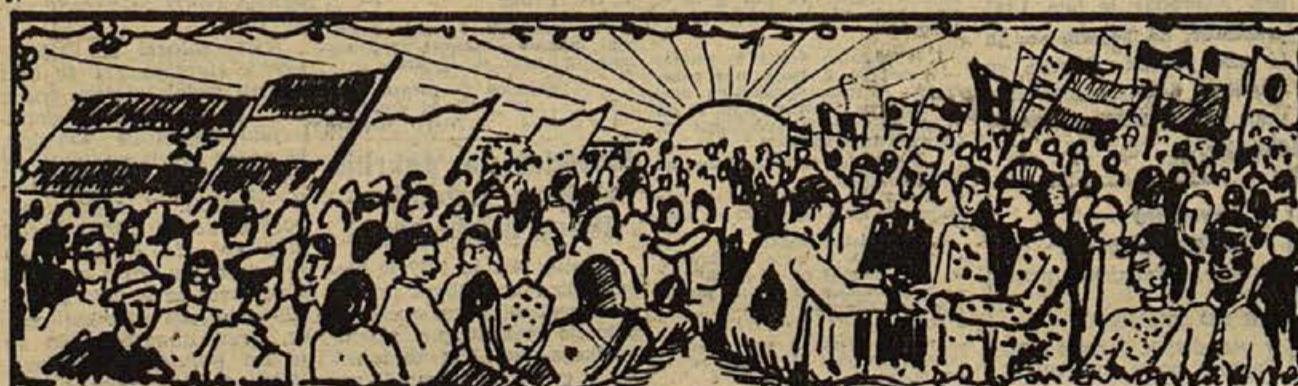
TEKOČI TRAK v konfekcijskem obratu so uveljni in tako poenostavili način izdelovanja. Obrat je premljen z najmodernejšimi šivalnimi stroji.

KRI, KI REŠUJE ŽIVLJENJA

Pretekli teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Janez Vidic, član kolektiva Pionir Novo mesto; Viktor Avsenik, Pavle Fifolt, Franc Jozef, član kolektiva Novoles Straža; Anton Fink, član kolektiva Agrokombinat Krka Novo mesto; Zofija Klemenčič, gospodinja iz Ločne; Julka Rupar, Jožica Kovarič, Alojzija Skrbec, Janez Blatnik, Alojzija Furar, Maša Grubar, Maša Rebzelj, Toneka Mihalič, Angela Novak, Terezija Gregorič, Marija Skedelj, Danijel Vrhovnik, Pepca Kos, Angela Judež, Ivan Zidarčič, Jože Zagore, Marija Simončič, Avgust Cvelbar, Srčko Furlan, Janez Udovč, Ivanka Lušek, član kolektiva Iskra Sentjernej.

Delovni kolektiv, organi upravljanja in uprava

KOMBINATA LESNE INDUSTRIJE

PODGETJE ZA PTT PROMET NOVO MESTO

CESTITA ZA 1. MAJ,
20 LETNICO
OSVOBODITVE
IN 600 LETNICO
USTANOVITVE
NOVEGA MESTA!

SPLOŠNA BOLNIŠNICA

Novo mesto

CESTITA V IMENU VSEGA
KOLEKTIVA
ZA 1. MAJ, 20 LET OSVOBODITVE
IN VISOKO OBLETNICO
USTANOVITVE NOVEGA MESTA!

GOSTINSKO PODGETJE

HOTEL Metropol

Novo mesto

PRIPOROCAMO SE
CENJENIM GOSTOM
IN JIM VOŠCIMO
ZA PRVI MAJ!
PRIJETNO
PRAZNOVANJE!

VSEM DELOVNIM
LJUDEM
IN KOLEKTIVOM
NA DOLENJSKEM
VOŠCI
ZA TROJNO
PRAZNOVANJE

NAJ ŽIVI PRVI MAJ, NAS NAJVEČJI DELAVSKI
PRAZNIK!

ELEKTROTEHNIČNO PODGETJE NOVO MESTO

SE PRIPOROČA SVOJIM STRANKAM IN
POSLOVNIM PRIJATELJEM!

TRGOVSKO PODGETJE

H M E L J N I K

NOVO MESTO

se priporoča vsem svojim poslovnim znancem in strankam ter jim čestita za trikratno praznovanje!

KOMUNALNO PODGETJE

Novo mesto

Kmetijska zadružna
NOVO MESTO

čestita vsem kmetovalcem
na svojem področju!

Prvomajska nagradna križanka

Čaka vas 30 lepih nagrad

Cez prvomajske praznike bo nekaj več časa tudi za zabavo in oddih, pa smo spet pripravili našim bralecem nekaj veselja s spodnjo križanko. Na izzrebance čaka tokrat 30 nagrad:

1. NAGRADA — 10.000 dinarjev
2. NAGRADA — 5.000 dinarjev
3. NAGRADA — 3.000 dinarjev
4. NAGRADA — 2.000 dinarjev
- 5.—30. NAGRADA — 26 lepih knjižnih daril

Irezana križanka je kupon za udeležbo pri žrebanju! Rešitve pošljite najkasneje do ponedeljka, 10. maja 1965, na naslov: DOLENJSKI LIST, Novo mesto, p. p. 33, v spodnji lev kot kuverte pa posebej pripisite: KRIŽANKA.

UPÓSTEVAJTE: zamazanih, raztrganih, netižljivih ali sicer popackanih križank ne bomo upoštevali. Ne pozabite na rob križanke napisati svoj točni naslov! — Lep pozdrav vsem reševalcem križank!

UREDNISTVO LISTA

VODORAVNO: 1. jubilej, ki ga letos praznuje slovensko mesto, 14. ime mesta, ki praznuje ta jubilej (dve besedi), 22. pokvaka, klečepljeni človek, 23. upraviteljica, 25. prebivalec glavnega mesta sosednje države, 27. zadnja točka dnevnega reda, 28. razprava, 30. priprava za čiščenje, 31. varuje živali pred mrazom, 32. nauk o pticah, 33. okrajšava za opombu, 34. majhen plug, 35. ilovnat, 38. žensko ime, 39. smolnat les, 41. vrela voda, 42. naelektron delec, 44. vrsta blaga, 46. predlog, 48. vsipanje, 50. obedive, 51. posnetek, ponaredek, 54. kdor se ukvarja z naukom o svetlobi; izdelovalec in prodajalec očal, 56. zbadati, 58. obrežja, 59. ječmenček s fižolom, 61. podoba, 65. gorata pokrajina v Avstriji, 67. desni pritok Save, 69. dva različna samoglasnika, 70. izbruh ognjenika, 71. stik v pesmi, 73. prva in zadnja črka;

74. kratica mednarodnega klipa na pomoc, 76. spodaj, 78. latinski veznik, 79. nevezana beseda, 80. ženska, ki se ukvarja z lepim slogom, 82. velikan; pogon, 83. mesto na Dolenskem, 86. samec domače živali, 88. nacija, 89. pripadniki ljudstva, ki je včasih živel tudi na teh Slovenije, 91. svetiti, dajati si, 93. žensko ime; tovarna keksov, 94. vprašalnica, 95. naziv, 96. pripadnica evropskega naroda, 98. pripomoček za taljenje, 100. del volovske vprege, 102. nekdajšnji, prejšnji, 104. začetnici imena in priimka slovenskega slikarja, 105. dragi kamni, 106. osebni zaimek, 107. kratica slovenskega podjetja za letalski promet; dva enaka samoglasnika, 108. neljuba zadeva, spor, 110. znak za prvino astat, 111. tovorni avtomobil, 115. apetit, 117. okrajšava za imenovalec;

19. žensko ime, 120. kraj blizu Novega mesta (odcep z avtocesto), 122. stalnica, nespremenljivka v matematiki, 128. znak za prvino iridij, 130. najmanjša številka, 132. izraz pri tenisu, 133. sto kvadratnih metrov, 134. nasprotno od nizek, 135. grška boginja zemlje, 136. isto kot 130. vod., 137. svojilni zajmek, 138. zaključek tekmovalne proge, 140. biciklist, 142. služben, 144. domača žival, 145. bolezen, pri kateri na trga po sklepih, 146. po vignogradih znan hrib blizu Novega mesta (dve besedi).

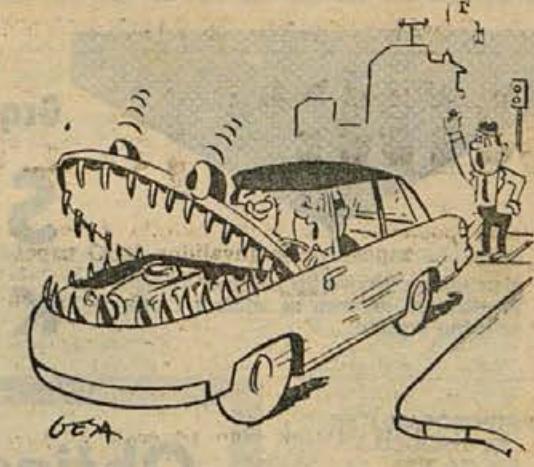
NAVPIČNO: 1. sredstvo za zatiranje škodljivcev (raztopina), 2. državna

men, 39. neradodaren, 40. samo, kar, 43. sprednji del, kar je spredaj, 45. koralni otok, 47. pritrdirnilica, 49. nelzdaten, 52. drug izraz za Etiopijo, 53. opremiti s slikami, ponazoriti, poslikati, 55. lončarska umetnost, 57. otroški izraz za oče, 60. inozemske, ne domače, 61. ozdraviti, izceliti, 62. železniška postaja na progi Ljubljana — Zidani most, 63. dve zaporedni črki abecede, 64. curljati, teći, cepati, 66. tesen prehod, 68. član najvišjega znanstvenega zavoda, 69. spremeniti v zakon, 71. nasilna tatvina, 72. najozja sorodnica, 75. bodeča žuželka, 77. kdor prejme posebno priznanje;

80. nagon, 81. zvezda repatica, 84. oznaka za avtomobile iz Trsta, 85. naslov duhovnega vodje muslimanov, 87. znak za prvino erbij 90. solidno, čvrsto, 92. pripadnik ilirskega gibanja, 97. južni sadež, 99. očanec, 101. medmet, 103. majhno jajce, 108. če, 109. hlapljiva tekočina, ki jo uporabljajo pri narkozi, 112. koc, pokrivalo, 113. kratica za Reichsmark (nemška marka), 114. sku-

Dirigenta Wilhelma Furtwänglerja so povabili na lov. Ko so rogori zatrobili začetek pogona, je glasbenik jezno zacepal, si zatisnil ušesa in zaprmel:

»To, gospoda moja, bomo morali še temeljito vaditi!«

— Si videla, kako se me vsi pešci ustrasijo?!

Nekaj okroglih

Znana filmska igralka Marlene Dietrich se je udeležila predavanja o moški in ženski inteligenci. Po predavanju se je predavatelj obrnil k »najlepši babici na svetu« in jo vprašal, če ima kaj priponiti k tej temi. Marlene mu je odgovorila:

»Morda je res, da so moški inteligenčnejši od žensk, toda jaz se nisem videla ženske, ki bi tekala za neumnim moškim in občudovala samo njegove lepe noge.«

Priznam, da so žene večinoma bolj nečimrne kot moški,« je dejala Marlene Dietrich skupini priateljev, »vedno pa tudi ne. Zdaj, na primer, vidim med vami nekaj, cesar si nobena ženska ne bi dovolila: najlepši med vami ima samoveznico površno za vezano...«

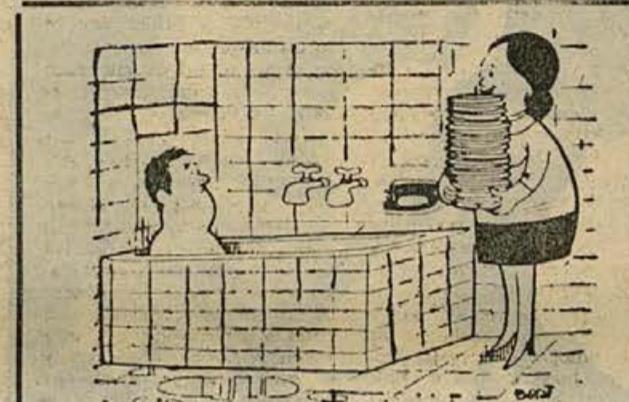
Okrug igralke je bilo pet moških in vsi so naenkrat dvignili roke, da bi se polepšali.

Marlene Dietrich se je sprla s svojim priateljem, ker ni imel nobenega razumevanja za njeno umetniško kariero. Ogorčeni možak je zahteval, naj mu vrne dragocen prstan, ki ji ga je podaril. Marlene se je podvzala, da bi to storila. Na zavojek pa je prilepila se list in nanj z velikimi črkami napisala:

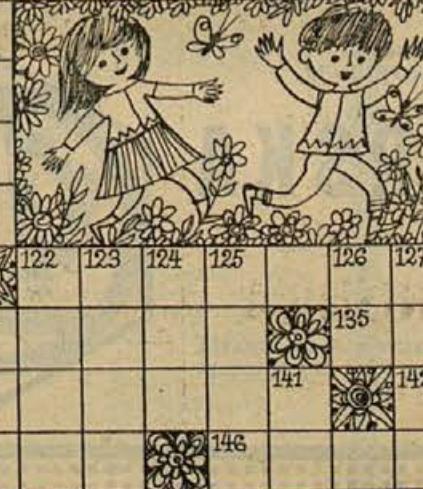
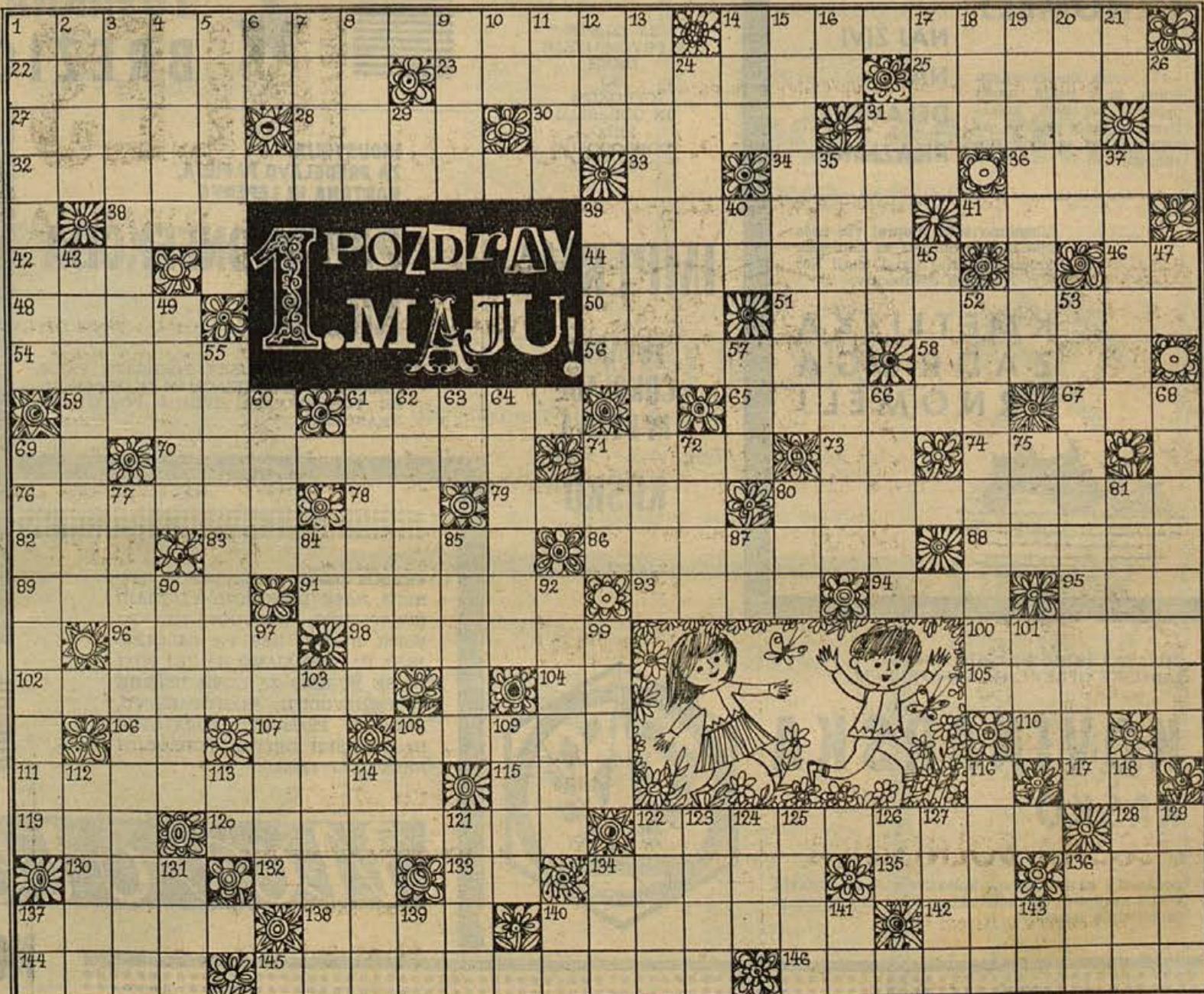
»Posor! Ne premetavajte! Steklo!«

Skupina bivših angleških vojakov je obiskala jaščino Nemčijo. Ob tej priložnosti je propagandist Göbbels razkazoval gostom Berlin in jim pojasnjeval, kako se je v Nemčiji vse izboljšalo. Ko se znajdejo pred borzo delu, zaledek, kako se brezposelnici delavci pretepojajo. Angleži vprašajo, kaj to pomeni, Göbbels pa jih odgovori:

To so poslodajalci, ki so se stepili za zadnjega brezposelnega delavca.

— Zdaj, ko si ravno v vodi, bi lahko pomil še tole!

si prizadeva zadovoljiti cenjene stranke-investitorje, katerim za letošnji 1. maj prisrečno čestita!

PRIPOROCAMO SE
ZA NAROCILA
ZA VSA
V STROKO
SPADAJOCA DELA
IN
ZELIMO
PRIJETNO
PRVOMAJSKO
PRAZNOVANJE!

OBRTO
PODGETJE

OPREMA
KOČEVJE

Delovni kolektiv,
organi samoupravljanja
in uprava

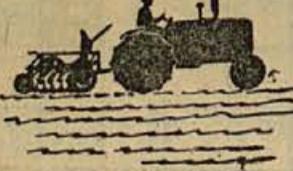
LITOZELEZNE
INDUSTRIJE

LIČ
ČRNOMELJ

želi vsem Belokranjecem
doma in v tujini novih
uspehov pri delu, kolek-
tivom domače občine pa
uspešen boj za dvig sto-
rilnosti!

Vlagajmo tudi vnaprej vse naše
sile in sposobnosti za napredek
kmetijstva! Naj živi 1. maj! Naj
živi 20-letnica osvoboditve!

KMETIJSKA
ZADRUGA
ČRNOMELJ

TOVARNA INDUSTRIJSKIH NAPRAV,
LADIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ

KOVINARSKA
KRŠKO

pozdravlja za 1. MAJ vse kolektive v Spod. Posavju,
v Beli krajini in na Dolenjskem, želeč jim še mnogo
proizvodnih uspehov!

Gradbeno podjetje

SAVA
KRŠKO

Novih delovnih
uspehov želi vsem
kolektivom, hkrati
pa vošči
delovnim množicam
naše domovine
za 1. MAJ

ČASOPISNO
ZALOZNIŠKO
PODGETJE
KOČEVSKI
TISK
KOČEVJE

PODGETJE
KOMUNALNIH
DEJAVNOSTI

KOMUNALA
KOČEVJE

čestita

za praznik dela
in 20-letnico osvoboditve!

Občinska
skupščina KRŠKO

Občinski odbor SZDL • Občinski komite ZKS
Občinski odbor ZZB • Občinski sindikalni svet in
Občinski komite ZMS

pošljajo prisrčne prvomajske pozdrave vsem občanom
in kolektivom v vseh delovnih organizacijah! Dosedanj
uspehi nas zavezujejo, da bomo še nadalje v prvih
vrstah boja za socializem, mir in družbeni napredek
na svetu!

OB
PRAZNOVANJU
MEDNARODNEGA
DELAVSKEGA
PRAZNIKA
CESTITAJO
IN
POZDRAVLJajo:

KNJIGOVODSKI CENTER

ČRNOMELJ

PARNA PEKARNA — TAPETNIŠTVO IN DEKO-
RATERSTVO — VALJČNI MLIN — BIRVSKO-
FRIZERSKO PODGETJE

Vsem odjemalcem se tudi vnaprej priporočamo in
jim v imenu vseh svojih prodajal voščimo za
1. MAJ!

SPLOŠNO TRGOVSKO PODGETJE

POTROŠNIK

ČRNOMELJ

ZA SLAVNO OBLETNICO OSVOBODITVE
IN LETOSNIJ PRAZNIK DELA
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM

TOVARNA POHŠTVA
BREŽICE

INDUSTRIJA
ZA PREDELAVO PAPIRJA,
KARTONA IN LEPENKE

IMPERIAL
TOVARNA
ČOKOLADE
IN PECIVA
KRŠKO

PIPIRKONFEKCIJA
KRŠKO

POSLJA PRVOMAJSKE POZDRAVE VSEM
DELOVNIM ORGANIZACIJAM IN OBČANOM.
SE POSEBNO PA SVOJIM POSLOVNIM
ZNANCEM!

VELIKE ZMAGE DELAVSKEGA RAZ-
REDA NASE DOMOVINE VZBUJAJO
UPRAGICENO OBCUDOVANJE PO
VSEM SVETU, NAS PA ZADOLZU-
JEJO, DA VZTRAJAMO NA TEJ POTI
IN SE BORIMO ZA NOVE USPEHE
V PROIZVODNJI, GOSPODARSTVU,
KULTURI, PROSVETI, ZDRAVSTVU
IN NA VSEH DRUGIH PODROCJIH
NASEGA ŽIVLJENJA!

Novoteks

NOVO MESTO

PODGETJE
KOMUNALNIH
DEJAVNOSTI

KOMUNALA
KOČEVJE

čestita

za praznik dela
in 20-letnico osvoboditve!

GOSTIŠČE
GRAD
MOKRICE

SE PRIPOROČA
SVOJIM GOSTOM
ZA OBISK
MED
PRVOMAJSKIMI
PRAZNIKI,
HKRATI PA
JIM
ČESTITA!

DELOVNI KOLEKTIV, ORGANI UPRAVLJANJA IN
UPRAVA

TOVARNE
ZDRAVIL

KRKA
NOVO MESTO

POZDRAVLJajo
ZA TROJNI JUBILEJ
VSE DELOVNE
KOLEKTIVE
NA DOLENJSKEM,
VSE OBČANE IN
DRUŽBENO POLITICNE
ORGANIZACIJE, ŽELEC
JIM PRI DELU
V PRIHODNJE
SE VECIH USPEHOV!

PRISRCNE CESTITKE ZA TROJNO PRAZNO-
VANJE POSILJA.

SVOJIM
POSLOVNIM ZNANCEM
IN VSEM DELOVnim
KOLEKTIVOM
VOSCI
IN SE PRIPOROCA

ZAVOD ZA
IZGRADNJO
IN
UREJANJE
NASELIJ
NOVO MESTO

**ZAVOD ZA
UPRAVLJANJE
DRUŽBENEGA
PREMOŽENJA
NOVO MESTO**

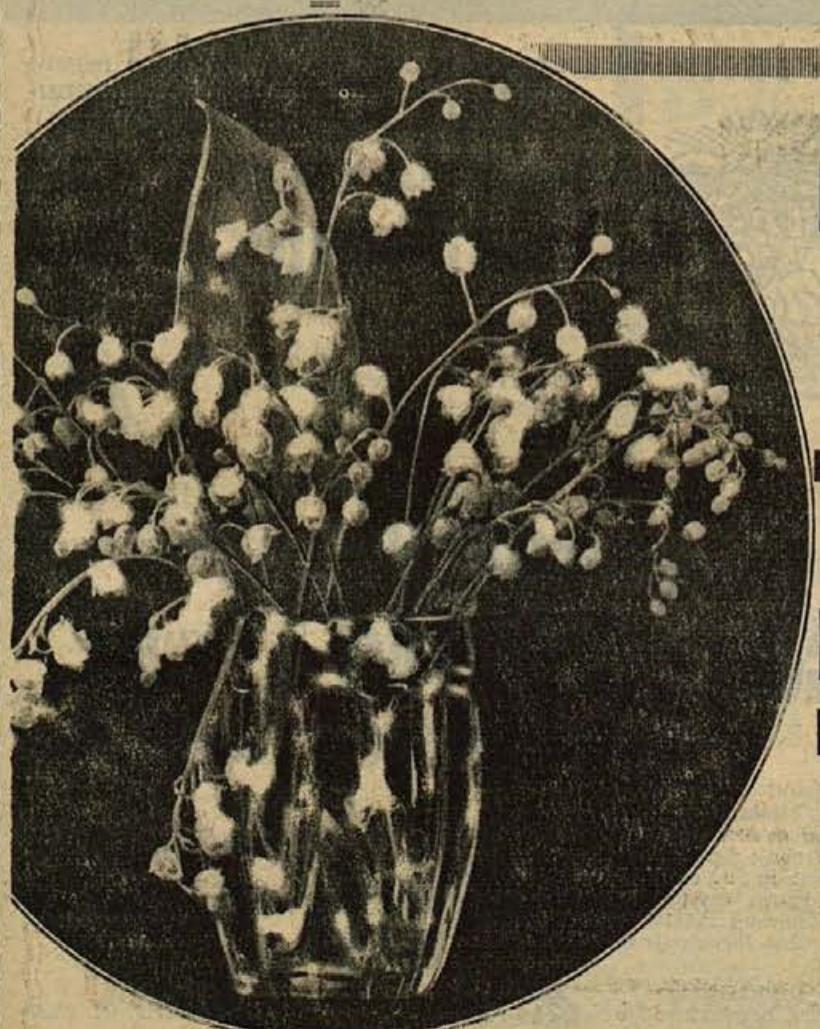
PREFRICANI SMO,
DA SE BODO SILE
SOCIALIZMA
NAVZLIC
VSEM TEŽAVAM
NENEHNO KREPILE,
DA BO ZEL SOCIALIZEM
NOVE ZMAGE
IN DA BO NASEL MOC
IN SREDSTVA
ODSTRANITI VSE.
KAR JE NEGATIVNEGA

INDUSTRIJA
STEKLA
INIS

NOVO
MESTO

ISKRA
KRANJ
tovarna usmerniških naprav
NOVO MESTO

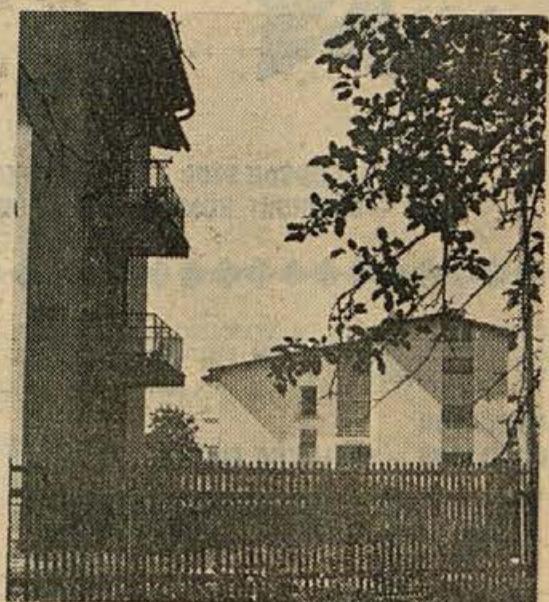

PODGETJE

**VODOVOD
NOVO MESTO**

CESTITA
ZA DELAVSKI
PRAZNIK,
20-LETNICO
OSVOBODITVE
IN 600-LETNICO
NOVEGA MESTA!

Pozdravlja
mo vse delavce
kmete, ljudsko inte-
ligenco, mladino in
vse druge delovne
ljudi na Dolenj-
skem, v Beli krajini
in v Spod. Posav-
ju! Prizadevajmo s-
tudi vnaprej za ne-
nenen gospodarski
razvoj, ki pomeni
izboljšanje življens-
ke ravni delovnih
množic!

**SGP
PIONIR
NOVO MESTO**

NAJ ZIVI 1. MAJ!
NAJ ZIVI
20-LETNICA
SVOBODE!
NAJ ZIVI SLAVNA
OBLETNICA
USTANOVITVE
NOVEGA MESTA!

posilja prisrčne
prvomajske pozdra-
ve kolektivom vseh
delovnih organiza-
cij, hkrati pa vošči
za 20-letnico osvo-
boditve in 600-letni-
co Novega mesta!

ZA TROJNI PRAZNIK POSILJA

DELOVNI KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODGETJA

DOLENJKA
NOVO MESTO

PRISRCNA VOSCILA!

Vse industrijske kolektive v Sloveniji toplo pozdravlja
KREMEN - NOVO MESTO

INDUSTRIJA IN RUDNIKI NEKOVIN

z željo, da bi tudi v bodoče uspešno premagovali vse
težave v proizvodnji in jim ob tej priložnosti čestita
k doseženim uspehom!

ZIVEL 1. MAJ — MEDNARODNI DELAVSKI PRAZNIK!

Cestitkam
delovnih kolektivov
se pridružuje tudi
podjetje

KOVINAR
NOVO MESTO

ki opravlja vsa strojna
in stavbno ključničarska
 dela, vsa naročila kovačke
stroke, popravlja tehnice
ter se ukvarja z mehaniko
in galvanizacijo.

ZIVEL 1. MAJ!

DELOVNI KOLEKTIV
**LESNEGA
KOMBINATA**
NOVOLES
NOVO MESTO

vošči vsem delov-
nim ljudem naše
domovine za praz-
nik dela in 20-let-
nico osvoboditve
vsem kolektivom
Novega mesta in
Novomeščanom pa
še posebej čestita
za 600-letnico usta-
novitve mesta!

OBČINSKA SKUPŠČINA TREBNJE

OBČINSKI ODBOR SZDL – OBČINSKI KOMITE ZKS – OBČINSKI ODBOR ZZB – OBČINSKI KOMITE ZMS – OBČINSKI SINDIKALNI SVET

CENJENIM STRANKAM VOSCIMO ZA LETOSNI PRAZNIK DELA IN SE JIM PRIPOROČAMO TUDI V PRIHODNJE!

MERCATOR
LJUBLJANA – POSLOVNA ENOTA

TRŽAN - MOKRONOG

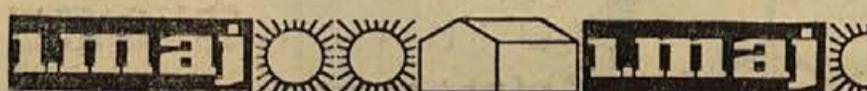
DELOVNI KOLEKTIV, ORGANI SAMOUPRAVLJAJA IN UPRAVA

INDUSTRIJE OBUTVE

NOVO MESTO

NAJ ZIVI 20-LETNICA OSVOBODITVE! NAJ ZIVI 600-LETNICA NOVEGA MESTA!

toplo pozdravljajo vse svoje odjemalce, posebno pa občane novomeške občine in jim čestitajo za mednarodni delavski praznik 1. maj!

ZA 1. MAJ IN 20-LETNICO OSVOBODITVE VOSCI TRGOVSKO PODJETJE

MERCATOR

LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA

GRADIŠČE
TREBNJE

CESTITA IN POZDRAV
LJA TUDI

Vodna skupnost Dolenjske Novo mesto

DELOVNI KOLEKTIV OBRTNEGA PODJETJA

ELA
NOVO MESTO

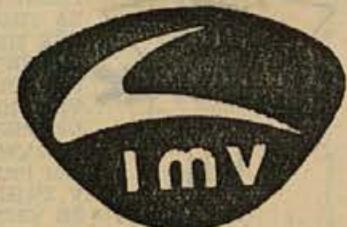
CESTITA VSEM KOLEKTIVOM V PODJETIJAH IN ZAVODIH IN JIM ŽELI PRIJETNO PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE!

čestitajo za praznik dela in 20-letnico osvoboditve vsem občanom!
Preleta kri, napor in trpljenje naših narodov niso bili zamen: izbojevali smo si svobodo in gradimo svoj dom in svetle perspektive!

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE KONDENZATORJEV

ISKRA SEMIČ

POSLJA PRISRCNE PRVOMAJSKE POZDRAVE!

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
IMV
NOVO MESTO

vošči za trojno praznovanje vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine, posebno pa prebivalstvu domače občine!

Naš boj za svobodo in napredek nas je v zadnjih 20 letih privedel do pomembnih uspehov, zato vztrajajmo na tej poti dalje!

Avtomobili IMV na lanski prvomajski paradi v Beogradu

Delovni kolektiv

ŽELEZNIŠKEGA TRANSPORTNEGA PODJETJA NOVO MESTO

se pridružuje čestitkam delovnih kolektivov za trojni jubilej!

OBČINSKA SKUPŠČINA ČRНОМЕЛЈ

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBCINSKI KOMITE ZKS • OBCINSKI SINDIKALNI SVET • OBCINSKI KOMITE ZMS • OBCINSKI ODBOR ZZB • OBCINSKI ODBOR RK

POZDRAVLJajo FERIVALCE NA OBMOČJU DOMACE OBCINE, ŽELEG JIM NOVIH USPEHOV V SOCIALISTIČNI IZGRADNJI!

PRVOMAJSKI ODDIH BOSTE NAJLEPSE PREZI-
VELI NA OTOČCU, ENI NAJLEPSIH TURISTIČNIH
POSTOJANK V SLOVENIJI! PRIDITE!

DELOVNI KOLEKTIV HOTELA

GRAD OTOČEC

CESTITA ZA TROJNI PRAZNIK
IN SE PRIPOROCA!

Priporoča se in čestita

GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO

z gozdnimi obrati: Novo mesto, Straža, Podturen, Crmošnjice, Crnomelj, Metlika, Trebnje z gradbenim obratom in z obratom za gozdarsko načrtovanje vošči delovnim množicam socialistične Jugoslavije za 1. maj!

Hkrati pozdravljamo 20-letnico osvoboditve in 600-letnico Novega mesta!

živel
MAJ

ZAVOD ZA STANOVANJSKO IN KOMUNALNO GOSPODARSTVO KOČEVJE

Ljubljanska 19, tel. 86-394.

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA KOČEVJE

čestita svojim strankam
in jim želi prijetno
prvomajsko praznovanje!

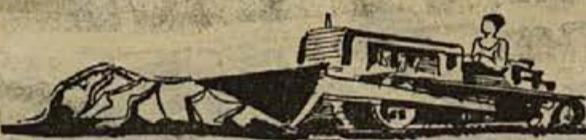

DELOVNI KOLEKTIV

KOMUNALNE BANKE KOČEVJE

čestita svojim komitentom za mednarodni
delavski praznik in 20-letnico svobodnega
ustvarjalnega delovanja, hkrati pa se pripo-
roča vsem vlagateljem hraničnih vlog za na-
daljnje zaupanje!

KMETIJSKA ZADRUGA BREŽICE

SVOJE USLUGE SE NADALJE
PRIPOROČAMO IN VOŠCIMO,
ZA 1. MAJ!

OBRTNO SERVISNO PODJETJE

POSAVJE - BREŽICE

VSA V STROKO SPADAJOCA DELA
OPRAVLJAMO V ZADOVOLJSTVO
STRANK!

PREPRICAJTE SE O TEM!
VSEM DELOVNIM LJUDEM DOMACE
OBČINE VOŠCIMO ZA 1. MAJ
IN 20-LETNICO OSVOBODITVE!

Za 1. maj in 20-letnico
osvoboditve toplo po-
zdravljamo vse delovne
ljudi naše domovine, zla-
sti pa kmetijske proizva-
jalcje na našem območju!

KMETIJSKA ZADRUGA KRŠKO

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

GRADBENIK - RIBNICA

ZA 1. MAJ IN 20-LETNICO OSVOBODITVE
PRISRCNO CESTITAMO VSEM DELOVNIM LJUDEM
V NAŠI DOMOVINI!

INDUSTRIJA
KOVINSKE OPREME

INKOP KOČEVJE

pošilja lepe prvomajske
pozdgrave svojim poslov-
nim prijateljem in znan-
cem, kakor tudi vsem
občanom kočevske občine!

POZDRAVLJA
VSE
KOOPERANTE
NA SVOJEM
OBMOČJU
IN JIH VABI
K SE VECJEMU
SODELOVANJU!

OPEKARNA BREŽICE

Slavnostnim čestitkam ob dvojem praznovanju
se pridruži tudi

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV RIBNICA

OBČINSKA SKUPŠČINA KOČEVJE

Občinski odbor SZDL ● Občinski komite ZKS
● Občinski odbor ZZB ● Občinski sindikalni
svet ● Občinski komite ZMS

Boj za uvajanje sodobnih tehnoloških procesov v kmetij-
sko proizvodnjo in za znižanje stroškov v gospodarskem
poslovanju nam bo zagotovil obilne pridelke in nenehno
izboljševanje življenjske ravni!

Za dvojni praznik najlepše čestitke in pozdrave!

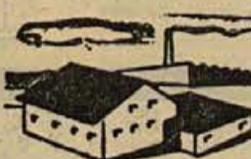

LESNA PREDELOVALNA
INDUSTRIZA

KMETIJSKA ZADRUGA SEVNICA

Razvoj socialističnih družbenih odnosov pri nas
dobiča znova obležja boja za pogumno in od-
ločno odstranjevanje vsega, kar ovira krepitev
vloge delovnega človeka na vseh področjih odlo-
čanja o družbenih zadevah

NAJ ZIVI 1. MAJ!

vošči za letošnje
praznovanje 1. maja
in 20-letnico osvoboditve!

TRGOVSKO
PODJETJE

PRESKRBA KRŠKO

CESTITA
VSEM POTROŠNIKOM
SPOD. POSAVJA, ZLASTI PA
SVOJIM STRANKAM,
KATERIM SE TUDI NADALJE
PRIPOROČA ZA NAKUP
V VSEH SVOJIH
PRODAJALNAH!

SPLOŠNO LIVARSTVO DOBDOVA

se tudi v prihodnje priporoča, hkrati
pa čestita za mednarodni delavski
praznik!

PRVOMAJSKE POZDRAVE POSILJA VSEM
POSLOVNIM PRIJATELJEM

PODJETJE ZA POPRAVLJANJE VOZ DOBDOVA

SPLOŠNEM MIZARSTVU KRŠKO

čestitajo vsem delovnim organizacijam
za praznik dela, želeč jim novih, še vidnejših uspehov!

Delovni kolektiv
in organi
samoupravljanja
pri

VSEM ZAVAROVANCI IN ZDRAVSTVENIM
DELAVCEM VOSCI ZA PRVI MAJ 1965

ZDRAVSTVENI DOM
NOVO MESTO

NOVOMEŠKA OPEKARNA ZALOG

ZELI VSEM INDUSTRIJSKIM KOLEKTIVOM DOMACE OBČINE NADALJNJIH USPEHOV!

SKUPŠČINA OBČINE NOVO MESTO

OBČINSKI ODBOR SZDL • OBČINSKI KOMITE
ZKS • OBČINSKI ODBOR ZZB • OBČINSKI
KOMITE ZMS • OBČINSKI SINDIKALNI SVET

čestitajo vsem delovnim ljudem v novomeški občini!

Veliki uspehi v razvoju socialistične demokracije, industrije, kmetijstva, živiljenjske ravnin in znanstvenih dosežkov so mejniki na naši poti v socializem, zato se jih veseli vsi delovni ljudi Jugoslavije!

Vse potrošnike s področja Straže prav lepo pozdravljamo in se jim še nadalje priporočamo! Naš prvomajski pozdrav pa velja vsemu delavskemu razredu socialistične Jugoslavije in vsem našim delovnim ljudem!

Ljubljana — poslovna enota STRAŽA

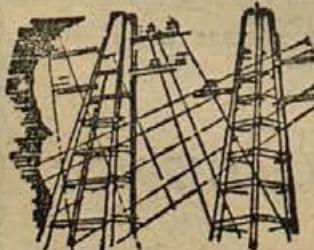
**Za 20-letnico osvoboditve, 1. maj
in 600-letnico Novega mesta pozdravljajo:**

DELOVNI KOLEKTIV
**SPLOŠNEGA
MIZARSTVA
DVOR**

CESTITA
K DOSEŽENIM
USPEHOM
V SOCIALISTICNI
IZGRADNJI
VSEM
DELOVNIM
LJUDEM!

**CESTNO PODJETJE
NOVO MESTO**

ELEKTRO
LJUBLJANA -
ENOTA
NOVO MESTO

VOSCI
VSEM POTROSNIKOM
ELEKTRIČNE
ENERGIJE
DRUŽBENEGLA
IN ZASEBNEGA
SEKTORJA!

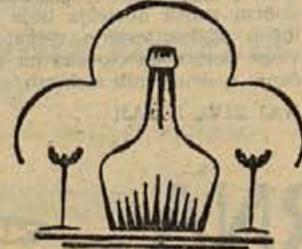
KMETIJSKA
ZADRUGA
ŽUŽEMBERK

z obratom gostilno

Delovni kolektiv, organi samoupravljanja in uprava

**ZDRAVILIŠČA
DOLENJSKE
TOPLICE**

čestitajo
za 1. MAJ vsem
cenjenim gostom
in jim žele
prijetno
praznovanje!

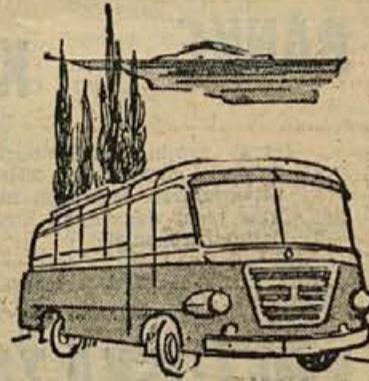

želi ob trojnjem
praznovanju vsem
delovnim kolekti-
vom na Dolenj-
skem, v Beli kraji-
ni in Spod. Posavju-
novih uspehov pri
delu, ob tem pa
kar največ osebne-
ga zadovoljstva!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

**AVTOPROMET
TUZEMSKA ŠPEDICIJA**

**GORJANI
STRAŽA**

NAJ ŽIVI 1. MAJ!

Vlado Lamut: MAJ

SVOJE
USLUGE
PRIPOROČA
IN
CESTITA

**KOMUNALNA BANKA
NOVO MESTO**

SE PRIDRUŽUJE MANIFESTACIJAM
IN CESTITKAM DELOVNIH KOLEK-
TIVOV DOMAČE OBČINE ZA TROJNI
PRAZNIK TER OB TEJ PRIMOZNOSTI
POZDRAVLJA VSE SVOJE
KOMITENTE IN VLAGATELJE
HRANILNIH VLOG!

**KROJAŠKO
PODJETJE
KROJAČ
NOVO MESTO**

Medobčinsko prvenstvo v krosu

Na medobčinskem prvenstvu v krosu, ki je bilo v nedeljo v Novem mestu, je tekmovalo skoraj dvesto tekácev iz Novega mesta, Krškega, Crnomije, Trebnjega, Žužemberka, Vavte vasi, Brusnic, Otočca, Preval, Podzemlja, Vinice, Dolenjskih Toplic, Smarjetje, Mirne peči in Sentjernej. Niso prišli le tekmovalci iz Kočevja. Ce ne bi bilo slabega vremena, bi bila udeležba še večja. Proge so bile speljale v bližini stadiova, tako da so gledali lahko ves čas spremnili tekmovanje.

Pionirje so bile najstreljivejše, saj jih je tekel kar 60. Na 400 m dolgi progri je zmagal Miklavž (Žužemberk) z 1.35.1 pred Sladčevom (Mirna) z 1.36.0 in Brajerjevo (Trebnje) z 1.37.0. Med ekipami so zmagale tekáice iz Sentjernej, ki so bile že lani med najboljšimi, sledile jim je Novo mesto in Trebnje.

Med mlajšimi mladinkami so se izkazale dikanje ESS iz Novega mesta, ki so zmagale pred SKS Grm in gimnazijo Crnomelj. Med posameznicami je zmagal Plutov (ESS) v času 2.39.4 pred Nešmančevom (ESS) 2.40.0 in Novo mesto (gimnazija Novo mesto) 2.42.0.

Pri starejših mladinkah je v teku na 600 m z veliko prednostno zmagal znana novomeška atletinja Rogrijeva (2.29.1). Sledile so ji Bukovcov (gimnazija Novo mesto; 2.50.0) in Penc (učiteljišče; 2.51.0). Med ekipami je tudi tu zmagal ESS pred novomeškim učiteljiščem.

58 pionirjev je tekel na 600 m. Najboljši so bili Novomeščani, ki so zmagali pred Sentjernejem in Dolenjskimi Toplicami. Pri tem je pritekel v cilj Kovačič iz Novega mesta v času 2.08.1. Sledila sta mu Markovič (Dolenjske Toplice) 2.11.0 in Krtacić (Sentjernej) 2.14.0.

Mlađi mladinci so v dveh skupinah tekmovali na 800 m. V prvi

skupini je zmagal Smerdu z 2.54.6 pred Marnom (oba gimnazija Novo mesto) 2.55.0 in Cvelbarjem (gimnazija Crnomelj) 2.57.0. Med ekipami je zmagal gimnazija iz Novega mesta pred ESS in vajensko šolo.

V drugi skupini je zmagal Vidmar (SKS Grm) z 2.54.7 pred Lekšetom (TSS Krško) 2.58.0 in Smodejem (gimnazija Novo mesto) 2.58.0. Le vajenska šola je imela popolno ekipo.

Pri starejših mladincih (1000 m) sta pritekla v cilj Zupančič (4.06.9) in Camlok (4.14.0) iz Kr.

Želja: naslov slovenskih prvakov

Brežiški Partizan ima 10 parog: nogomet, kegljanje, namizni tenis, tenis, košarka, rokomet, odbor, šah, orodno televodivo in splošno telesno vzgojo. Brez dvoma je rokomet najbolj popularen. V Brežicah je ta športna panoga prilaščila 10 leti, njen nosilci so bili gimnazijci. Zdaj sta v moški ekipi le dva gimnazijca in dva študenta, jedro moštva pa tvorijo vajenci in fantje s poklici. Redni treningi so zato otežkočeni, saj je težko zbrati na trening celo ekipo. Ko bo igrišče osvetljeno, bo šlo mnogo lažje. Če bodo rokometisti v jeseni prispeli v slovensko ligo, bodo prav gotovo tudi podjetja prispekočila na pomoč.

Rovan, Lapuh, Glogovsek, Lesnik, Blatnik, Setina II., Konstanjsek, Avsec, Jurisić, Brgez, Deržič, Bršec, Pavlov, Kneževič in Setina I. so še zelo mlada ekipa. Vogrinčeva, Bahova, Božičnikova, Mišičeva, Molanova, Vebletova, Kolarjeva, Juričičeva, Preskarjeva, Lesova, Palončičeva, Merslavčeva, Englova, Butanova, Bužančičeva, Lončaričeva, Podgorščeva, Matulova, Žurova – so mlajše in po zatrjevanju trenerja bolj marljive na treningih.

Darko Setina igra v Brežicah že tri leta.

– Kje ste začeli z rokometom? – smo ga povprašali.

– Leta 1953 v Sentvidu, ko sem bil v industrijski šoli. Naslednje leto sem že igral v prvi zvezni ligi za saraješko Mlado Bosno. Leta 1962 sem prišel v Brežice, ko sem pred tem igral še za Olimpijo in Branik.

– Najboljši rokometni tekma, ki ste jo videli?

– Leta 1959 v Bukarešti. Tekma Praga – Bukarešta je prinesla vse kar lahko prinese rokomet. Takrat so se Romuni še začeli prebijati na svetovni jakosti lestvici.

– Najboljša vaša tekma?

– To je bilo na prvomajskem turnirju 1960 v Sarajevu na tekmi Sarajevo – Bukarešta, ko smo z 21:18 nepriskakovano premagali Romune, ki so pred tem osvojili svetovno prvenstvo. Takrat sem dosegel 8 golov.

– Brežiški rokomet?

– Brežice bodo povsem zanesljivo prispeli v slovensko ligo in bodo v vrtništvu Pavliča z JLA uigrana ekipa, ki bo prav gotovo ostala v ligi.

– Rokometni žela?

– Da bi moška ali ženska ekipa osvojila prvenstvo Slovenije. Ženske imajo več možnosti, še posebej ker bodo letos poleti še na skupne priprave.

– Aj.

Novo mesto : Kočevje 118:62

Prijateljska košarkarska tekma. Sodnik Petrič. Na Liki se je v lepem vremenu zbralo okrog 70 gledalcev. – Novo mesto: Knoll 31, Kopack 8, Jereb 12, Piro 4, Blažič 25, Spilhak 38. – Kočevje: Pirc 4, Kersnik 32, Levstik 4, Kajtna 6, Fajdiga, Atač 8, Gornik 2, Obranovič 6.

Turnirja ni bilo, ker Spodnja Šiška in Ježica iz neznanih vzorcev nista prispevali v Novo mesto. v prijateljski tekmi so nato Novomeščani zabeležili stotico proti gostom iz Kočevja. Domaci so igrali hitro in so veliko metali na koš ter tudi precej zadevali, medtem ko smo pri gostih pogre-

šali učinkovitost, ki je sicer njihova največja odlika. Tokrat so igrali slabo v obrambi, zato so tudi doživeli naravnost katastrofalen poraz. Da bo gostom predala huda, smo opazili že v prvih minutah: v osmih minutah je bil rezultat 14:4, v 15. pa že 41:19, in po polčasu celo 54:23. Kaj kmalu je bilo jasno, da bodo Novomeščani danes dosegli blizu košev. Napoved se je urešnila že v 15 minutu drugega polčasa, ko je bil 101:51. Do konca se je razlika še povečala na 56 košev. Gledalci so bili prav gotovo zadovoljni z množico košev, ki so kar deževali skozi oboča.

– Jam.

Smolič iz Kočevja: drugi v Sloveniji!

Na slovenskem mladinskem prvenstvu v dviganju utiči je mladi dvigalec Jože Smolič iz Kočevja v srednji kategoriji osvojil odlično drugo mesto. Dvignil je 250 kg (80, 70, 100) in premagal mnoge tekmovalce iz močnejših slovenskih klubov. Ta uspeh ponovno dokazuje, da ima dviganje utiči v Kočevju ugodne možnosti za razvoj, čeprav je trenutno ta sport v krizi. Ekipa, ki je bila pred dvema letoma med najboljšimi v Sloveniji, je skoraj razpadla, zato je Smoličev uspeh toliko bolj presenetljiv.

Partizan naj skuša pritegniti v ta sport še več mladine, pred-

vsem delavske, ki tudi kaže največ zanimanja. Morda bi jim pomagala tudi težkoatletska zveza Slovenije. Lahko bi tudi pridobili kakšen propagandni dvojboj: skratka, možnosti so, treba jih je le izkoristiti, razen če ne bo denar prevelika ovira.

– Jam.

Maribor : Novo mesto 3:0

V drugem kolu slovenske oddelkovarske lige so novomeški oddelkovarji izgubili v Mariboru z domačini, ki so skupaj s Kanalom najresnejši kandidati za naslov prvaka. Mariborčani so gladko zmagali v treh setih, ko se jim gostje niso dosti upirali (15:3, 15:7, 15:10).

Tabor : ELAN 2:1

Nogometni novomeški Elana so v nedeljo izgubili v prvenstvenem srečanju z ekipo Tabora z najresnejšim izidom – 2:1. Kaže, da mlada novomeška ekipa igra v gosteh vse preveč oprezzo in bojevno in da zaigra še odkrito, takrat, ko je tekma že odločena. Tako je bilo tudi tokrat; po vodstvu domačih je še Kranjcu uspel do četrti zadetek za goste.

Cerknje : Dobrepole 21:24

V prvenstveni rokometni tekmi LCL so Cerknjan doma podlegli gostom z 21:24 (14:12). V lepi in hitri tekmi so domači v prvem polčasu igrali dobro, ko pa se je poskušoval najboljši igralec Kukavica, so popustili in izgubili. Pred 300 gledalcem je dobro sodil Bergant iz Ljubljane. Gole za domače so dali Kuželj in Kukavica po 7, Bevc 4, Mazinjan 2 in Števec 1. Najuspešnejši pri gostih je bil Strehovec z 12 zadetki.

ŠAH

ESŠ in JLA za medsebojni prestiž

21. aprila so se med seboj posmrili šahisti in igralci namiznega tenisa iz ekonomskih srednjih šole v Novem mestu in pridelnički oddelku JLA v Pogancih. Obiskat so bili zmagovalni vojaki, ki so doboj v namiznem tenisu odločili v svojo korist s 5:1, v šahu pa so zmagali s 3:2. Najlepša dvojba sta bila v namiznem tenisu med Bukovcem (ESS) in Hasmidovičem (JLA), kjer je zmagal prvi z 2:1, v šahu pa med Markovičem (ESS) in Fistričem (JLA), kjer je zmagal Fistrič z 2:1.

Uspeh najmlajših kočevskih šahistov

V Grosupljem je bilo 22. aprila sektorsko tekmovanje pionirjev v šahu, ki so se ga udeležile ekipe iz občin Grosuplje, Ribnica, Kočevje in Ljubljana-Center. Tekmovanje je potekalo dobro, čeprav ga organizator niso jemali resno. – Rezultati – mlajši pionirji: 1. Šola Jože Šeško Kočevje, starejši pionirji: 1. Šola Koprivnik, mlajši pionirki: 1. Šola Majora Vrhovnik Ljubljana (3. Šola Jože Šeško Kočevje), starejši pionirke: 1. Šola Sodražica (3. Šola Jože Šeško Kočevje).

To je bil lep uspeh najmlajših šahistov in prosvetnih delavcev. Zmagovalne ekipe bodo tekmovalne skupine v skupnem prvenstvu v Ljubljani.

A. A.

Vsak planinec gorsk stražar

Na občnem zboru planinskega društva v Radečah so nedavno ugotovili, da je lani obiskalo Lovrenc nad 1300 turistov, od tega v maju 40 članov PD Matica iz Ljubljane. Društvo Radeč ima že nad 200 članov, od tega jih ima okolica Loke 32. Sklenili so, da bodo letosnjega aprila in maja posebej pripravili na planinsko rastje na območju društva, pri čemer naj bi bil vsak planinec tudi stražar.

S. Sk.

Na okrajnem ekipnem prvenstvu pionirjev in mladincov so v Celju mladi šahisti iz občin Brežice, Krško in Sevnica dosegli velik uspeh. Rezultati – mladinci: Sevnica, Sevnica, Smarino po Paki, Hudinja, Brežice, Slovenske Konjice, Grize, Ponikve. Mladinke: Brežice, Grize, Dramlje, Boštanj, Celje – os. Šola II., Šoštanj – Ravne, Krško. Starejši pionirji: Krško in Sevnica, Žreče, Velenje, Radica, Brežice, Tebarje, Polzela, Ponikve – Grobelno. Starejši pionirke: Šoštanj, Radica, Krško, Brežice, Žentjan. Mlajši pionirki: Krško, Nazarje, Celje, os. Šola II., Zalec, Brežice, Velenje. Mlajši pionirke: osn. Šola Celje II., Dolenja vas – Krško, Brežice, Orta vas. Zmagovalci so se uvrstili na republiško prvenstvo.

D. B.

ZDRAVNIK VAM SVETUJE

Zrak nam je potreben, njegove primesi pa ne

Zrak, ki nas obdaja, je sestavina med seboj pomembnih plinov. Najvažnejši za nas je kisik, ki ga je 20,8 odstotka. Ta plin se pri vdihavanju veže z barvilom v rdečih krvničkah in dospe s krvjo do vsake posamezne celice v telesu, kjer se porabi. Končni produkt izgorenja pa je ogljikov dvokis, ki ga kri na podoben način prenese iz celic do pljuč, kjer ga izdihamo. Izmenjava plinov v pljučih imenujemo pljučno dihanje, izmenjava plinov v celicah pa celično dihanje. Če kisika v zraku zmanjkuje in ga je le 12 odst., se začnemo dušiti, če ga je manj kot 7,2 odst., pa se zadušimo. To se dogaja v globokih rudnikih ali pa v tesno zaprtih prostorih brez ventilacije.

Narava skrbí za to, da je kisika v zraku dovolj in da je njegovo kolebanje neznačljivo. Ljudje in živali vdihavajo kisik in izdihamajo ogljikov dvokis, rastline pa uporabijo ogljikov dvokis in sproščajo kisik.

Ogljikov dvokis pa ne izdihamajo samo ljudje in živali, nastaja tudi pri vsakem izgorenju, gnijtu in vrenju, izbruha ga vulkani, najdemo ga tudi pod zemljoi in v mineralnih vodah. Včasih ga je v zraku preveč. Ker je težji od zraka, se drži pri teh. Če ga je v zraku 2 odst. (v podmornicah in v globokih rudnikih), privajeni ljudje še lažko delajo, le dihanje se poglobi. Vendar pravimo, da pomeni že količina 1,5 odst. tega plina nastopijo znaki zadušitve, če ga je še več, je nevarnost za življenje. Take množine tega plina najdemo včasih jeseni v zidanicah, ko vrevo, kar je večkrat vinogradnike stalo življenje.

Se bolj nevaren plin, ki je včasih primešan zraku, je ogljikov monoksid. Ta nastaja pri nepopolnem gorjenju. Najdemo ga v pečeh, izpušnih plinih motorjev, tlenju različnih materialov in drugod. Je brez duha in okusa, brez barve in se približno tristokrat raje veže na rdeče barvilo v rdečih krvničkah kot kisik. Zato so že majhne količine tega plina smrtno nevarne. Dostikrat smo že brali, da je šofer ogreval mrzlo garažo tako, da je pustil teči motor vozila, pa so ga našli mrtvega, da je nekdo naložil peč, ki ni vlekla in je zaradi tega umrl. Ti so bili žrtve ogljikovega monoksida.

Drugi škodljivi plini so lahko žvepljovodik, žvepljovodik, dioksid, nitroznji plini, amonjak in podobni, ki jih oddaja skozi tovarniške dimnike industrije ali pa nastajajo pri gnijtu. Sem spada še metan, ki ga najdemo v močvirjih in v rudnikih. Ker v glavnem vemo zanje ali pa jih lahko spoznamo, niso tako nevarni.

V zraku je lahko mnogo prahu. V zaprtih prostorih, pa tudi na prostem ga je dovolj. Ta prah je lahko tako droben, da ga niti ne vidimo in prav zato zaleže povsod. Če se prase strupene snovi, je to seveda zdravju nevarno, posebno še, če je prah radioaktivni. Na prahu delci različnih snovi, ki so v zraku, lahko povzročijo preobčutljivost telesa na tiste snov, pa dobivamo napade naduhe, izpuščajo po koži in podobno.

Vidimo torej, da je čist zrak za naše življenje nujen, njegove primesi pa večinoma škodujejo zdravju.

Dr. B. O.

Je to pomoč podeželujo? – sprašujejo v Kočevju

Po razformirjanju OZTK se je nemoteno podvezla odločila, da je uvrstila v podvezno ligo 12 klubov (10 v konkurenčni in 2 izven). Ne bi razpravljalo o kvaliteti, pač pa o dveh bistvenih vprašanjih: o krajevni oddaljenosti med klubmi in njihovih finančnih možnostih.

Krajevna oddaljenost je tako velika in vezana s skrajno neugodnimi prometnimi zvezami

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petak, 30. aprila — Katarina
Sobota, 1. maja — Praznik dela
Nedelja, 2. maja — Boris
Ponedeljek, 3. maja — Šaša
Torek, 4. maja — Florijan
Sreda, 5. maja — Miran
Četrtek, 6. maja — Janez

ČESTITKE

Dragimi Matički in Rudiju Božiču iz Kostanjevice želijo na novi življenjski poti obilo srčec Tilia z družino.

☆

Dragi Mariji Jožef iz Herinje vaši 11 pri Otocu želijo za njen rojstni dan vse najboljše Anica, Marija, Slavka, Marinka in Nada, ki se je vedno spominjajo.

☆

Mladima novorođencem Mirku in Tonki iz Zemlja pri Graču želijo mnogo sreča in medsebojne razumevanje na novi življenjski poti Zupančičevi in Brdarjevi iz Novega mesta.

PREKLIC

Ivan Jurkovič s Hriba 3, p. Vas — Fara izbruhujem v preklicu, kar sem govoril o Leopoldu Majetiču iz Fara.

Ob bridi izgubi dragega moža in očeta

FRANCA RACIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, izrekli sožalje in zasuli njegov prerni grob z cvetjem in številnimi venici. Hvala tvo. Francu Butari, tvo. Križaju in Jožetu Vegiju za poslovne besede ob odprtju grobu, številnim lovcom za častno salvo, godbi iz Brežice in pevskemu zboru iz Krške vasi, kakor organizacijam Zvezde borcev iz Cerkelj in Dobove ter Lovskim družinam Cerkle, Čatež, Dobova in Krško, ki so se pogreba udeležile s svojimi prisporiki.

Hvala vsem, ki so nas v težkih dneh tolazili, z nami sočustovali ali nam kako drugega izkazali svoje razumevanje in pomoč. Za posebno pomoč se zahvaljujemo Občinskemu združenju borcev Brežice, kolektivu KGP Brežice, Krajevni organizaciji CB Cerkle in Lovski družini Cerkle.

Posebna zahvala dr. Teppye in zdravnikom Zdravstvenega doma Brežice ter upokojeni sestri Jamnikovi, ki so mu lajšali bolezine. Zahvaljujemo se Antonu Račiču za vsestransko razumevanje in Fonziju Vahelicu za pravočasno pomoč pri organizaciji pogrebnih svečanosti.

Zalujoča žena Slavka, hčerke: Slavka, Verica in Nada Dolenja Piroščka pri Cerkeljih ob Krki

Ob bridi izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča se zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno se zahvaljujemo zdravnikom in strežnemu osebuju Internega oddelka bolnišnice v Novem mestu za vso nego in skrb v času bolezni. Iskrena hvala tvo. Zagorcu in Tisu za poslovne besede, godbi iz Novega mesta ter g. fupniku in pevcem iz Sentjerjeva. Topla hvala za vse sosedom in vaščanom, podjetju GORJANCI Straža, kolektivu OBRTNIK in STANDARD Novo mesto.

Zalujoči: žena Marija, hčerke Minka, Fanika, Milena z družino, sin Branko in ostalo sorodstvo

Ob tragični smrti

IVANA UREKA

iz Kapel

se vsem darovalcem vencev, govorniku in kolektivu Tovarne poštovske Brežice, pevcom in godbi iz Kapel ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, zahvaljujemo žena in sinova z družinama

Ob nenadni izgubi najine ljubezne mame

KATARIN MUC

iz Drašic

izrekamo najtoplejše zahvalo vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, nam izrekli sožalje in poklonili cvetje in vence. Posebno zahvalo za pomoč in pozornost izrekamo dr. Evgeniu Blineteldu, zdravniku v Metliku, dr. Smrečniku, primarju novomeške bolnišnice, organizaciji Združenja borcev občine Metlika in Crnomelj, podpredsedniku Obč. Metlika tvo. Francu Jakljeviču, zastopniku Občinske skupščine Crnomelj Janezu Žuniču, govornikom Tonetu Vergu, Marku Bajku in Jožetu Plescu. Iskrena hvala tovariju Jožetu Borsnarju in Niku Belopavloviču, vsem vaščanom, bivšim borcem in aktivistom, se posebej pa tvo. Enici Skof iz Crnomelja, kakor tudi pevcom in metliški godbi. Neutolažljivi hčerki Marija in Ivanka v imenu sorodnikov

Ob bridi izgubi našega dragega

LJUDEVITA PAPEŽA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki nam stali ob strani, ga spremili na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje. Posebno se zahvaljujemo govornikom dr. Ivanu Vaščiku, Tonetu Valentinciu in zastopniku sindikalne podružnice Izvršnega sveta SRS: za neseljeno pomoč sosedu tvo. Šmidu s soprogo. Obč. ZB Novo mesto, ObZTK Novo mesto, osnovnim organizacijam SZDL, ZB in ZK Novo mesto III. teren, TVD Partizan Novo mesto, pevcom in godbi ter vsem, ki so kakorkoli pomagali in sočustovali z nami.

JANEZKA ZUPANČIČA

iz Bliske vasi

se prično zahvaljujemo sosedom za pomoč v zadnjih trenutkih njegovega življenja, vsem, ki so ga pospeli na domu, mu poklonili toliko krasnih vencev in cvetja, ga spremili na zadnji poti ter z nami sočustovali. Lepa hvala č. g. p. Gabrijelu za spremstvo. Posebna hvala vodstvu in učencem osemletke v Mirni peči za vence, spremstvo, žalostinke in poslovni glasbeni

Zalujoči: mož Jože, otroci Marička, Ivanka, Karla z družinami, Ivan in Angelea, sestri Rezki in Marija brat Jože in ostalo sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega sinka in brata

FRANČKA RACIČA

iz Bliske vasi

se prično zahvaljujemo sosedom za pomoč v zadnjih trenutkih njegovega življenja, vsem, ki so ga pospeli na domu, mu poklonili toliko krasnih vencev in cvetja, ga spremili na zadnji poti ter z nami sočustovali. Lepa hvala č. g. p. Gabrijelu za spremstvo. Posebna hvala vodstvu in učencem osemletke v Mirni peči za vence, spremstvo, žalostinke in poslovni glasbeni

Zalujoči: žena Slavka, hčerke: Slavka, Verica in Nada Dolenja Piroščka pri Cerkeljih ob Krki

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljujemo vsem, ki so ga v

tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali

venice in cvetje ter nam ustno ali pisorno izrazilo sožalje. Posebno

zahvaljujemo sestri Zupančič in sorodstvo

Ob bridi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

FRANCA ČRETNIKA

iz Gradišča

se zahvaljuj